

Număr
dedicat Centenarului

Academia Bârlădeană

Anul XXII, 4(61), Trimestrul IV, 2015

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin

Președinte: Elena Monu

CHIAR ȘI CLINTIREA UNUI GÂND MĂ DOARE

*Vin iar ninsori și iar o bănuire
cu dor de-a părăsi statornicii.
Aud cum curg prin ora de iubire
clătinătoare crengi de veșnicii...
Curând va bate ceasul bolții ninse
și inima se va lipi de sol.
Nu vreau s-o știu... Cu brațele prelinse
pe lungi ninsori și absorbit de gol
și desprinzând celulă de celulă
din trupul răstignit în amintiri,
cu tine vreau, în cea mai calmă hulă,
să fim iar început și bănuiri !
Ah, cum presimt! Sărutul stă să țipe,
uitat de limpezitul meu tumult,
și tu exiști și-aud în tine clipe,
iar eu nu sunt și nu vreau să m-ascult...
Intrăm în veșnicie c-o ninsoare
și dinafară, liberi, ne privim.
Chiar și clintirea unui gând mă doare.
Nu mai suntem. Nu încerca să fim.*

C. D. ZELETIN

DIN CUPRINS

C. D. ZELETIN , <i>Post-scriptum la Centenar</i>	4
REDACȚIA , <i>Îndreptări necesare</i>	5
C. D. ZELETIN , <i>Greșeala de tipar</i>	5
C. D. ZELETIN , <i>Triptic T. Arghezi – G. Tutoveanu</i>	7
C. D. ZELETIN , <i>Academia Bârlădeană în perioada ei bucureșteană</i>	10
G. G. URSU , <i>Însemnări 1947</i>	10
<i>O scrisoare inedită către Eugenia Tutoveanu</i>	11
NECULAI APOSTOL , <i>Ediția anastatică „Răzeșul”</i>	14
CRENGUȚA MANEA , <i>Victor Ion Popa – cel care zugrăvește</i>	16
MARCEL PROCA , <i>Monarhia și Bârladul</i>	18
MIRCEA COLOȘENCO , <i>„Marea înfruntare” – un basm ezoteric în versuri de Nicolae Labiș</i>	24
MIRCEA COLOȘENCO , <i>„Elegiile” lui Nichita Stănescu – în limbi slave</i>	25
PETRUȘ ANDREI , <i>Simion Bogdănescu – Un prozator călare pe cai păgâni</i>	26
VASILE D. CÂRCOTĂ , <i>Un nou început</i>	27
MARIAN ROTARU , <i>Însemnări... (1)</i>	28
TEODOR OANCĂ , <i>Un vis</i>	31

VIAȚA ACADEMIEI

În cursul lunilor **septembrie-octombrie 2015**, echipa care a elaborat proiectul *Valori culturale bârlădene. Academia Bârlădeană la Centenar*, formată din: Elena Monu, Elena Popoiu, Cezar Crăescu, a încheiat lucrul având ca scop tipărirea celor două lucrări incluse în proiect: Cătălin Andrei Teodoru, *V.I. Popa, artistul și criticul plastic. Album & varia* ; Virgil Caraivan, *Documente răzășești*, ediție anastatică, ambele apărute la Editura Sfera din Bârlad. A fost de asemenea continuată activitatea de diseminare a cărților editate, prin donații către instituții și persoane fizice de pe raza județului Vaslui – în orașele Bârlad, Vaslui, Huși, Negrești, în comunele Puiești, Dodești, Șuletea, Ivești, Priponești – dar și în afara județului: în București, Iași, Galați, Tecuci, Bacău, Câmpulung Muscel.

Participanți la reuniunea din 11 octombrie (de la stânga la dreapta): Elena Monu, Mihai Luca, Petruța Chiriac, Simion Bogdănescu, Gheorghe Gherghe, Elena Popoiu.

11 octombrie 2015: La sediul Academiei Bârlădene, a fost lansată cea de-a doua lucrare inclusă în proiect: ediția anastatică a volumului: Virgil Caraivan, *Documente răzășești*. Au prezentat profesorii Elena Monu și Gheorghe Gherghe. A fost de asemenea lansat nr. 3 (60) al revistei „Academia Bârlădeană”, cel de-al treilea număr special dedicat Centenarului Societății. A prezentat: Elena Popoiu.

17 octombrie 2015: La monumentul funerar al familiei Manolache Kostaki Epureanu, aflat în Cimitirul Eternitatea din Bârlad, Școala Gimnazială „Principesa Elena Bibescu” și Academia Bârlădeană au organizat o ceremonie de pomenire a

Monumentul funerar al familiei Manolache Kostaki Epureanu, din Cimitirul Eternitatea, la ceremonia de pomenire din 17 octombrie.

marii pianiste Elena Bibescu (1855–1902), fiica lui Manolache Kostaki Epureanu, care a murit la 18 octombrie 1902, la Iași și a fost înmormântată în cavoul familiei din Bârlad. După slujba de pomenire, oficiată de preotul Adrian Țapu și ascultată cu pioșenie de către un public format din profesori, învățători și elevi ai școlii organizatoare, dna Elena Monu, președinta Academiei Bârlădene, a rostit o alocuțiune dedicată Principesei, personalitate al cărei geniu era întreținut de o muncă și o voință exemplare. Vorbitorul a reluat informația, preluată de la domnul C.D. Zeletin, potrivit căreia Elena Bibescu a intuit geniul componistic al tânărului George Enescu, încurajat și susținut de Principesă în lumea artistică a Parisului.

Organizatorii ceremoniei din 17 octombrie: Elena Monu, prof. Ionel Dumitrașc, preotul Adrian Țapu.

7 noiembrie 2015: La București, în amfiteatrul Fundației „Victor Babeș” din Bulevardul Mihai Bravu, a avut loc Congresul Jubiliar prilejuit de împlinirea unui sfert de veac de la înființarea Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România, al cărei actual Președinte de Onoare, prof. univ. C. Dimoftache Zeletin, este și membru fondator. Domnia sa a pronunțat un scurt eseu introductiv, privitor la poziția față de artă a medicului scriitor.

10 noiembrie 2015: La sediul Garnizoanei din Bârlad, s-au desfășurat festivitățile de sărbătorire a unui eveniment important: Centenarul Regimentului 52 Artilerie mixtă „General Alexandru Tell”. Dna Elena Monu, invitată în calitate de istoric dar și de Președintă a Academiei Bârlădene, a prezentat un document inedit: scrisoarea, datată 18 martie 1921, a elevilor germani de la Școala Medie și Normală din orașul Sărata, județul Cetatea Albă, adresată maiorului Emanoil Boteanu, ofițer în Garnizoana Bârlad; adolescenții aduc mulțumiri maiorului și, implicit, militarilor români care, începând cu primăvara anului 1918, eliberaseră Basarabia de bandele bolșevice ce terorizau populația Basarabiei, abia unită cu Țara la 27 martie / 9 aprilie 1918.

21 noiembrie 2015: S-a desfășurat ultima reuniune de toamnă 2015 a Academiei Bârlădene, cu două momente importante în program. Primul l-a constituit o prezentare de carte: recent apărut la Editura Cronedit din Iași, volumul de proză scurtă intitulat *Pe vremea cailor păgâni*, de Simion Bogdănescu. Au vorbit despre carte: Elena Popoiu și Petruș Andrei, după

care a luat cuvântul autorul, răspunzând celor dornici să afle geneza noului său volum de proză.

În continuare, a fost lansată ediția anastatică a revistei *Răzeșul*, tipărită la Editura Sfera, 2015. Această primă revistă înființată în anul 1926 de către Virgil Caraivan (1879–1966),

Elena Monu prezentând volumul *Răzeșul*.

Petrus Andrei, Elena Popoiu și Simion Bogdănescu, în prezidiul reuniunii din 21 noiembrie.

avea caracter literar și a reunit în numerele sale nume importante ale culturii românești. Este cea de-a cincea dintre edițiile anastatice scoase de Academia Bârlădeană între anii 2009–2015, a menționat Elena Monu, nominalizându-le și

pe celelalte: *Florile dalbe* (1919), *Graiul nostru* (1925–1927), *Scrisul nostru* (1929–1931) și *Documente răzășești* (1932–1934). Aceasta din urmă, cu caracter istoric, a fost inițiată și redactată, ca și *Răzeșul*, de către același cărturar inimos, avocat de profesie din București, care a părăsit capitala și s-a retras, până aproape de sfârșitul vieții, în Șuletea natală, ducând acolo o existență modestă dar exemplară cultural prin numeroasele lucrări și publicații. Elena Monu a reamintit faptul că președintele de onoare al Academiei Bârlădene, dl. C. D. Zeletin, l-a vizitat în august 1957, pornind de la informațiile din familie referitoare la unchiul domniei sale, Neculai Brăescu, odinioară coleg cu Virgil Caraivan la Școala Normală de la Piatra Neamț. Dl. Neculai Claudiu Apostol, profesor la Școala din Șuletea, a făcut o emoționantă prezentare a revistei, mulțumind Academiei Bârlădene pentru

Virgil Caraivan și Neculai Brăescu, elevi la Liceul „Petrus Rareș” din Piatra Neamț.

acest nou act de restituire culturală. Vorbitorul a precizat că, în primăvara anului viitor, în colaborare cu Academia Bârlădeană, Școala și Căminul cultural „Virgil Caraivan” din comună vor organiza, în spiritul tradiției interbelice, o șezătoare literară.

În încheierea reuniunii, moderatoarea, dna Elena Monu, a făcut câteva anunțuri în legătură cu activitatea Academiei Bârlădene în finalul acestui an centenar.

Ing. Marian Rotaru, membru al Academiei Bârlădene și activ publicist, autor a două lucrări memorialistice: *Noblețea unei fabrici. Povestea „Măndrei” și Dincoace de Lethe*, anunță noi articole pentru rubrica „Cultură, Istorie” a săptămânalului „Informatorul Moldovei”, alte articole pregătite pentru revista „Viața Noastră” și, aflată în lucru, o nouă carte, *Vademecum Qualitas*, pe care speră să o termine la finele anului viitor.

Semnal editorial: Am primit, pentru biblioteca Academiei Bârlădene, un nou volum al poetului George Irava, *Niște elegii*, publicat la Editura Sfera, 2015, cu o prefață de prof. Gruia Novac și un cuvânt înainte al autorului.

Finalul lui noiembrie și începutul lui decembrie ne-au mai adus trei bucurii:

- Recenta apariție a volumului Ștefan Petică, *Poezii*,

ediție îngrijită (repere cronologice, critice și bibliografice) de Nicoleta Presură-Călina, Cuvânt înainte de C. D. Zeletin, Editura Autograf MJM, 2015, Craiova, 215 pagini. Îngrijitoarea ediției este profesor de limba și literatura italiană la Universitatea din Craiova și descendentă din familia lui Ștefan Petică, poet atât de admirat la Academia Bârlădeană, care i-a întreținut cultul. Coperta volumului reproduce pictura lui Edvard Munch, *Jeune fille sur la plage*.

- Rubrica *Semn de carte a României literare* (XLVII, 50, 27 noiembrie 2015, p.20) a reputatului critic Gheorghe Grigurcu, consacrată „eminentului intelectual” C. D. Zeletin, pornind de la „amplul volum (n.n. C. D. Zeletin - 80) realizat de Academia Bârlădeană (...), instituție care, la rîndu-i, marchează un centenar de existență. Aniversare rotundă la aniversare rotundă.”

- Prezența în emisiunea *Profesioniștii* a Eugeniei Vodă, transmisă pe TVR 1, în noaptea de 5/6 decembrie 2015, a domnului C. D. Zeletin, într-un regal de rafinament și intelectualitate. A fost cel mai frumos dar pe care Academia Bârlădeană, toți bârlădenii iubitori de cultură l-au primit de Moș Nicolae 2015!

POST-SCRIPTUM LA CENTENAR

Timpul este linear, el nu se rotunjește. Noi putem, eventual, rotunji ceea ce am săvârșit într-o anumită perioadă, viața ce ni s-a dat, ca să fragmentăm ceea ce nu se fragmentează.

O primă fragmentare a fost anul constituirii Academiei Bârlădene, 1915. Atunci s-a săvârșit ceva: întemeierea. Centenarul de acum validează printr-un veac de existență puterea ei sacră de a trezi nădejdi în sufletele artiste.

Centenarul este și o convenție, căreia îi conferim atribute solemne și oarecum fatidice. Dacă un om, în general, nu-l atinge, o mână de oameni fideli și luminoși îl pot lesne depăși, unii intrând, alții ieșind din viața lor și din viața ei.

Limba românească are un cuvânt fin pentru acest du-te-vino lent al visătorilor întru frumuseți scriitoricești: primenire. Așa se face că o societate cum este Academia Bârlădeană e permanent aceeași, în vreme ce veșnic e alta. Singurul element ce rămâne e dragostea statornică de valori artistice și oportunitatea ideii de înveșnicire prin artă.

Centenarul Academiei Bârlădene înseamnă implicit, și întâi de toate, intrarea în cel de-al doilea Centenar! De aceea elementul care ne-a unit în bucuria zilei de 21 mai 2015 a fost urarea de viață lungă a Societății și de extindere a ei pe orizontală, adică lărgirea (o lărgire paradoxală întrucât scopul Societății rămâne, totuși, unul elitist, dictat de existența sau inexistența talentului) și pe verticală, adică ridicarea din sânul ei a unor artiști care să se impună în cultura română.

În șirul lung al pietrelor kilometrice care-i marchează șoseaua de azur au apărut primele: mănunchiul de trei numere consistente ale revistei „Academia Bârlădeană”, apariția tomului *V. I. Popa. Artistul și criticul plastic* de Cătălin-Andrei Teodoru (imagini și text, 760 pagini), D. Iov, *Covor basarabean*, cu 58 de încântătoare gravuri de Theodor Kiriacoff-Suruceanu, ediție anastatică alcătuită de același Cătălin-Andrei Teodoru care a reeditat, totodată, anastatic și colecția a trei periodice apărute în aria de iradiere a Academiei Bârlădene: *Documente răzășești* (1932-1934), *Răzeșul* (1926-1927), amândouă operă a scriitorului Virgil Caraivan și *Glusul nostru* (1931-1936), periodicul Societății „Iuliu A. Zanne” din Băsești, Fălciu.

Rețineți, vă rog, că în acele vremuri în ținutul Tutovei, ca de altfel și al Covurluiului, apăreau periodice în sate!

Centenarul Academiei Bârlădene a prilejuit aprinderea în sufletele sensibile a candelii evocării întemeietorilor ei: poetul G. Tutoveanu, etnologul Tudor Pamfile și preotul publicist Toma Chiricuță, sub lumina onoarei poetului A. Vlahuță. Academia Bârlădeană este una din operele lor: prin ea se recomandă vremurilor, iar ceea ce curgerea vremurilor va reține nu ni-i dat nouă, fie și la Centenar, să aflăm pe de-a-ntregul...

Căci în față ne stă eternitatea, înaintea căreia, vrând-nevrând, ne smerim...

C. D. ZELETIN

Dl. C. D. Zeletin aprinzând o candelă la mormântul poetului G. Tutoveanu și al familiei lui.

ÎNDREPTĂRI NECESARE.

SAU CE SE ÎNTÂMPLĂ CÂND O INFORMAȚIE ISTORIOGRAFICĂ ESTE TRANSMISĂ CU FRIVOLITATE

În unul din cele trei numere festive ale revistei noastre (tocmai în unul din ele!), a apărut, sub semnătura dlui Ion Moraru, articolul *Academia Bârlădeană a ajuns la Centenar*.

Poziția colegiului redacțional al revistei este, desigur, de respectare a dreptului la opinie al autorului. Ni se pare însă la fel de legitim dreptul la exprimare al celor care, cum e cazul de față, nu doar că nu au recunoscut în articolul menționat realitatea faptelor, dar au constatat distorsionări jenante, cu deosebire în încercarea de redare a cuvântului rostit la festivitate de către domnul C.D. Zeletin, Președintele de Onoare al Academiei Bârlădene.

Este ceea ce face necesară intervenția de față.

Articolul sus-menționat s-a vrut a fi o dare de seamă asupra festivității aniversare din ziua de 21 mai a.c. După un început just și frumos, autorul alunecă însă spre o relatare inexactă, estropiantă chiar. Impresia rămasă cititorului e că partea corectă și fiabilă a relatării e anihilată de cea penibilă; crâmpeiele exacte sunt anulate de inexactități flagrante.

Să exemplificăm.

Dacă, așa cum spune dl Ion Moraru, „confesiunile scriitorului C.D.Zeletin au fost ascultate într-o liniște de catedrală”, domnia sa pare să le fi auzit inform, astfel că le redă incorect, uneori cu efecte de haz trist. Apar fraze hilare:

„Bârladul a dărâmat Casa Tutoveanu, a stricat grădina acesteia și a construit blocuri, unde privea curgea norilor (s.n.)

Or, dl C.D.Zeletin a spus că, în creștetul dealului, tolănit în iarbă, lui Cezar Petrescu îi plăcea să contemple *curgerea norilor...* ceea ce e cu totul altceva.

Altundeva citim:

„Veneau la *sediu* (s.n.) Polidor Tutoveanu, Florica Ionescu Tutoveanu etc”. Dar bine, Academia Bârlădeană, la București, nu avea sediu, iar Polidor Tutoveanu, de altfel neinteresat de astfel de întâlniri, era grav bolnav la vremea aceea.

Sunt pure invenții afirmații precum:

„Acasă la poetul Ion Larian Postolache venea Cezar Petrescu...”

„Venea V.I.Popa”... care era mort de aproximativ zece ani!

Poetul George Ioniță, atât de apreciat în Bârlad în perioada interbelică, apare în textul la care facem referire ca George Uliță !

Mai găsim în relatarea dlui Ion Moraru enormități penibile trădând precaritatea documentării:

„Președintele Academiei Bârlădene, Ion Buzdugan...”!

Pictorul *Sabin Ionescu*, în loc de Sorin Ionescu! Dacă autorul articolului nu era sigur în privința numelui de botez și voia să reproducă exact spusele dlui Zeletin, trebuia doar să caute în „Dicționarul artiștilor plastici români contemporani” de Octavian Barbosa, unde Sorin Ionescu e generos reprezentat.

„Guța Munteanu Cârnu” e de fapt Virginia Munteanu-Cârnu, alintată de fratele ei, Pamfil Șeicaru, cu diminutivul *Veguța!*

Găsim și alte erori greu de catalogat altfel decât catastrofale :

Nimeni n-a auzit în sală că dl C.D.Zeletin ar fi spus despre sufletul cald al lui Edgar Papu că este asemeni... *unui țurțur de gheață!*

Pentru un om de cultură bârlădean, este de-a dreptul șocant să citească propoziția despre „Zoe Tutoveanu, *nepoata* lui Pamfil Șeicaru”!?

Și toate acestea puse în gura dlui Zeletin!

O asemenea *dare de seamă* asupra evenimentului important care este Centenarul Academiei Bârlădene e jignitoare pentru dl C.D. Zeletin și e de-a dreptul imorală din punct de vedere profesional. Cititorii noștri care au urmărit alocuțiunea dlui Zeletin au constatat lesne inexactitățile cuprinse în articolul dlui Moraru și consideră, pe bună dreptate, că un astfel de *reportaj* maculează frumusețea numărului de revistă dedicat evenimentului centenar.

Nu putem pune, din păcate, gravele erori menționate doar pe seama inexactităților de transcriere și suntem în drept să-i reproșăm autorului acestui articol lipsa de răspundere în modalitatea sa de lucru. În fapt, ne aflăm în fața unor însăilări neglijente ale notițelor luate în timpul expunerii dlui C.D. Zeletin, scrise neatent și reconstituite anamorfotic.

Sărbătoarea Centenarului nobilei instituții care e Academia Bârlădeană nu merita să fie atinsă cu astfel de lucruri triste...

C. D. ZELETIN

GREȘALA DE TIPAR

Zilele trecute, avalanșa erorilor tipografice dintr-un text de-o palmă, sub care-mi pusesem iscălitura, m-a scufundat pentru o clipă într-o mâhnire potrivită mai curând cutremurelor de viață sufletească decât greșelilor de tipar, în ultimă instanță o nimica toată. Mărturisesc faptul că a trebuit să-mi activez rezervele tăriei morale pentru a ieși din această groapă de potențial.

Într-un anume fel, suferință înseamnă suferință mare. Dar iată că se întâmplă și invers. Dincolo de suferință se află o suferință mică. Amputatul care uită de bontul lui crud e torturat de pișcătura unui țânțar. Așa și eu: depozitar al unor adânci pricini de suferință, ca om, ca artist, ca profesor, ca român, ca medic, mă port ca și cum suferința prea mare

mi-ar anestezia nu știu ce adâncimi ale sensibilității, în timp ce-mi sporește suferința provocată de cauze mici, de nimicuri îndeobște inezisabile ori ignorate... La urma urmei, zilele trecute am manifestat simptomul unei nevroze privind capacitatea de a eșalona valoric agresiunile. Apelul la o armă de însemnătate minoră din arsenal reprezintă și o măsură de apărare pe care slăbiciunea, din cauza sensibilității exacerbate, o ia. Comportament neadecvat, suflet dizarmonic...

Scrisul menit să ajungă sub ochii cititorului e înrudit cu lacrima, de aceea îl și visez curat ca lacrima. Picătura ei amintește prin formă desăvârșirea sferei, iar prin puritate seninul celest, amândouă tărâmurile inefabile ale gândului. Lacrima, chiar fierbinte, nu e piesă aburindă de metal

scoasă proaspăt din forjă, pentru ca baturile să-i certifice autenticitatea.

Citirea pentru mine înseamnă trei lucruri: apropiere, simțire și parcurgere extrem de atentă a textului. În dedalul meu bibliohtonian dispun de trenuri rapide, dar mă deplasez cocoțat pe culbecul unui melc, deci, parcurgându-l, mai întâi simt textul. Îl simt ca pe-o icoană. Ori tocmai aici, la acest nivel psihologic al lecturii, operează răul care e greșeala de tipar: în perceperea infinitezimalului sacru din text. În această ordine, greșeala e distorsionare a receptării hieratice și săvârșește lucrare diabolică, oricât de minuscul ar fi defectul tipografic. Aceasta se întâmplă deoarece, în minele nerăscolite ale memoriei ancestrale, se păstrează matricea imaginilor prin care sfințenia se exprimă, amintirea unui Scris, fie în semne, fie în rune, fie în hieroglife. Hieroglifele înseși înseamnă în grecește *gravare a sacralului*. Observ că tema lexicală *ser* e comună sacralului și scrisului... Din străfundurile depozitului de trăiri arhaice urcă până la noi un respect sfânt pentru scris. Scrisul e trapul celui dintâi Gând și, ca orice trap, poate fi, bineînțeles, profanat. El exista cu puzderie de secole înainte de coborârea lui Moise de pe Muntele Sinai cu Tablele Legii sub brațul înfiorat. Rudimente ale acestei evlavii încă le descoperim la săteanul nostru, izolat – cât mai poate fi el astăzi – de viiturile scripturisticii și de turbioanele presei. Nu de puține ori trebuie să ne explicăm, prin rămășițele acestei obsecviciozități, înșelătoriile politicianismului căruia îi cade victimă sub ochii noștri țăranul, mai ales în Moldova... Demonetizat în afară, în adânc scrisul a rămas nealterat. *Înscrisul* se bucură de prestigiul apodictic al justițiarului; *scrisa*, de iradierile autorității Creatorului. *Cartea* e fructul sublim al imperiului comunicării. Găsesc într-un cântec din secolul nouăsprezece, pe vremea când se scria infinit mai mult de mână, una din cele dintâi atestări ale erorii grafice: *Carte n-are cine-mi face, /Căci primarul nostru zace./ Cu notaru-s mănios/Și-mi scrie cartea pe dos...* În episoadele vieții mele trăite la țară, am fost martorul unor întâmplări ce-l aveau ca trist erou mareț pe țăranul ce conferea atribute de infailibilitate unor complet inactuale hrisoave, ispisoace, surete, zapise ori zdelci. Pentru el acestea toate rămăneau scriituri înrudite cu *scrisa*, deci înfățișări ale

Absolutului ce se îndurase de existența lui, chiar dacă erau puse complet inutil, uneori ilariant, în ecuațiile sale de viață.

Cineva ar putea să vadă în aceste destăinuiri o predilecție pentru calofilie, pentru perfecțiunea formală ce evoluează spre steril, pentru dichisul care împinge prea puțin lucrurile înainte. Nimic mai neadevărat. Trec peste mai mult răul decât binele pe care l-a adus obsesia anticafilă, justificată până la un punct, a lui Camil Petrescu de pildă, ori a altora ce-și disimulează, cu hainele ei arse de leșia neputinței, vacuumul charismatic. Este clar: calofilul cel de osândit există, dar ceea ce-l definește e profanul, secularul, asociat trăirii în superficiala enucleabilă a lucrurilor. Pe aceasta din urmă el ține morțiș să o înfrumusețeze din rațiuni ale sensibilității imediate, nu ale adevărului ori ale sufletului aflat în legături adânci cu enigmatica rețea de vase comunicante ale sacralului. Pe calofil, greșeala de tipar mai mult îl irită decât îl mânănește, mai mult îl contrariază decât îl sperie, mai mult îl stânjenește decât îl doare, oricum, nu simte în ea vibrația tragică a fundamentalului.

Cel care nu s-a emancipat de proiecția transcendentală a scrisului – iar eu sunt într-o oarecare măsură unul dintre aceștia – suferă atunci când dă peste o translocare de propoziție, peste stâlcirea unui cuvânt, peste litera lipsă și chiar jucată. Nu-l mai salvează vreo altă supremație a primitivului dintr-însul, care să treacă ușor peste mărunțișuri. Valul profunzimii îl abandonează pe faleza realității exacte, hărăzindu-l zădărniceii de a-i număra firele de nisip...

În sufletul meu, scrisul continuă să rămână un apel la eternitate, iar greșeala de tipar, o rană pe trup de hemofilic: sângerează la infinit.

Apărut în volumul *Gaură-n cer*, Editura Athena, București, 1997, și în C.D. Zeletin, *Scrieri 2*, colecția *Distinguo*, Editura Spandugino, București, 2012, pp. 88-92, eseul a fost selectat pentru publicația „Fundăției Culturale Române”, *The Golden Bough/ Le Rameau d’Or*, 3(8)1998, număr dedicat eseului românesc. Antologarea, aparținând Roxanei Sorescu, reunește eseuri din opera scriitorilor: Al. Odobescu, Solomon Marcus, Mihail Ralea, Mihail Sebastian, Paul Zarifopol, Nicolae Manolescu, C.D. Zeletin, Virgil Nemoianu, Mircea Eliade, Al. Paleologu, Alexandru George, Horia-Roman Patapievici, Adrian Mihalache, Andrei Pleșu și Andrei Oișteanu.

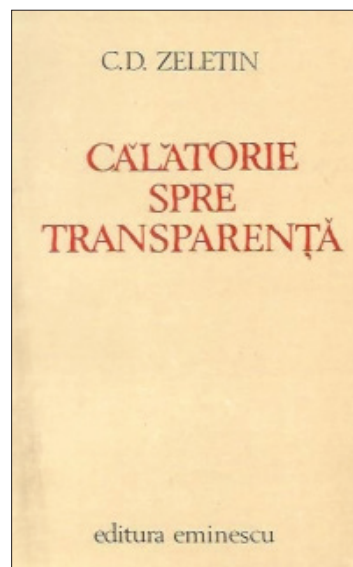
C.D. ZELETIN

Memorie

Atâta memorie astăzi,
măine atâta uitare...
Printre salcâmi,
în mierea apusului,
turuie turturica
după calul timpului,
turuie în van turturica
după calul nevăzut al timpului...

Printre cuvinte

Viața se scurge printre cuvinte,
ca printre pietre apa din ploi.
Mereu e viața mai înainte,
cuvintele veșnic mai înapoi.
Mă uit la pietre, ascult cuvinte
și cum să spun, Doamne, că ele-am fi noi,
când eu simt viața mereu înainte
și pururi cuvintele mai înapoi ?!

Din volumul *Călătorie spre transparență*, Editura Eminescu, București, 1977;
reluat în C. D. Zeletin, *Scrieri 1*, Colecția *Distinguo*, Editura Spandugino, București, 2012.

C.D.ZELETIN

TRIPTIC T. ARGHEZI – G. TUTOVEANU

În încheierea numerelor speciale ale revistei noastre consacrate Centenarului Academiei Bârlădene, vă oferim trei texte de excepție: trei medalioane de mare frumusețe pe care Tudor Arghezi, la date diferite, le-a hărăzit poetului G. Tutoveanu.

Primul dintre ele a apărut în anul 1942, în numărul triplu (V, 8-9-10) al *Păstorului Tutovei*, revistă a Asociației Preoților din județul Tutova, imprimată la Tipografia Nicolae Peiu din Bârlad, din grija cultivatului protoereu Grigore Dimitriu. Dedicat aniversării lui George Tutoveanu, și alcătuit de poetul George Constandache (1908 – 1964), prieten foarte apropiat al bătrâneților târzii ale poetului, numărul omagial adună, în cele 150 de pagini ale sale, nume cunoscute sau chiar sonore ale literaturii române: I.A.Bassarabescu, Ion Minulescu, Victor Eftimiu, Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Pamfil Șeicaru, G.G.Ursu, Artur Gorovei, Romulus Dianu, Dragoș Vrânceanu, Al. Lascarov- Moldovanu etc. Din scrisorile lui Arghezi – pe care le găsiți alăturat – aflăm faptul important că medalionul a fost scris din proprie inițiativă, nu la cerere, cu doi ani înainte de aniversare, ceea ce-i sporește valoarea. Facem această mențiune deoarece Arghezi scria foarte rar laudativ despre confrăți. Mai mult, medalionul de față rămâne una dintre cele mai frumoase pagini din nenumăratele portrete dedicate de poet contemporanilor.

În legătură cu cel de-al doilea medalion, facem precizarea că telefonul primit de Arghezi era de la scriitorul George Nestor, membru al Academiei Bârlădene, absovent al Facultății de Litere, originar din Chetreni, la apus de Bârlad. Acesta mi-a destăinuit că, ducându-se la Mărțișor pentru a lua manuscrisul pe care i-l solicitase poetului, l-a găsit în curte, cu mâncile suflecate și ciocanul în mână, confecționând o cușcă sau o ladă din lemn...

În al treilea medalion, publicat în periodicul *Săptămâna C.F.R.* și reprodus „fără indicație de sursă” – cum precizează autorul în scrisoarea către G. Constandache – în ziarul *Evenimentul*, e de remarcat faptul că Arghezi exaltă nu doar făptura lui Tutoveanu, ci și poezia, lucru și mai neobișnuit în scrisul său.

T. Arghezi îl iubea pe G. Tutoveanu.

Așadar, nu e de mirare că i-a închinat nu unul, ci trei medalioane.

Vorba lui :

„Nu ți-am spus, seara și-n zori,

Toate, de câte trei ori?”

Tudor ARGHEZI

Poetul G. Tutoveanu

Sunt peizagii în care ai vrea să ai un bordei și la o cotitură de munte dai de o casă cu cerdac, în care ai dori să te hodinești. Tutoveanu e un peizaj cu brazi și o casă cu cerdacul pe izvoare.

Nu m-am văzut cu poetul Bârladului de cinci ori într-o viață, dar ori de câte ori am schimbat o strângere de mână sau câteva vorbe cu poetul, am plecat de lângă el cu o răcoare în suflet binefăcătoare și totdeauna la fel. Repetirea identică, la mari intervale de timp, a impresiei e revelatoare. Îmi place să mă gândesc la el și-mi face bine.

De ce nu i-aș mărturisi-o,

pe neașteptate, într-o scrisoare tipărită? Dacă nici de astă dată nu m-aș învrednici să-mi împlinesc gândul, mi-ar rămâne un gol. Și poate că n-o să ne mai vedem niciodată, ca să-mi permit încă o amânare. Mustața poetului e albă, ca și a mea, și cine știe?... Poate că nu-i mai pot scrie eu și poate să nu mai aibă prea mult răgaz a mă citi nici el. Astăzi mai suntem.

Îmi place sufletul lui și-mi place înfățișarea care i-l cuprinde, figura lui florentină, gulerul lui alb, sticlos, frânt pe o cravată nouă, meticuloasa lui acuratețe de floare. Îmi place sunetul vocii, în care-i bate inima, ochiul lui cinstit, lumina de statuie de parcă a fizionomiei. Parcă ar avea o pelerină lungă, neagră, și parcă, dedesubtul ei, o spadă de zmalț.

De câtă multă vreme să nu-l mai fi văzut? Ieri, l-am salutat la o răspântie de vagoane, în oraș. Aceeași aristocratică simplitate, aceeași voie bună discretă, aceeași omenie dulce. Ținea în palmă cartea lui de *Sonete*, ca într-o mână de sticlă o icoană de ivoariu, atât îi era coperta de imaculată; înalt și frumos desinat în costumul lui de constantă ceremonie. Senin și ascetic, chipul lui vine întotdeauna de departe, din pergament, poate din Cina lui Da Vinci. Nu știu ce mi-a spus, ce m-a întrebat: mă uitam la obraz, la degete, la surâsul lui de gingașe bunătate și m-am dus în drumul meu cu surâsul lui învelit, ca într-o batistă albă de în un pătrat de anafură; și n-am vroit să-l pierd. Îi plagiez aci surâsul, ca să mai păstrez ceva după ce a zburat și să i-l restituie inefabil poetului, care m-a bucurat cu el.

Mi-ar plăcea să știu că Tutoveanu e un om fericit. Licărește în el o candelă din noaptea Crăciunului pe zăpadă, o virginitate de naștere din nou, și trezește o aromă de zambilă din noaptea de Paști, o transfigurare de Înviere. Mă farmecă și mă obsedează, bătu-l-ar norocul!

Apărut în revista *Păstorul Tutovei*, V, 8-9-10, Tipografia Nicolae Pișu, Bârlad, 1942; reluat în volumele George Tutoveanu, *Poezii*, format liliput, Editura Sfera, Bârlad, 2007 și 2015.

*

Un poet

În terminologie de cale ferată, dacă ieși din linia obișnuită și apuci un drum adiacent, se spune, mi se pare, că ai schimbat macazul...

De astă dată o apucăm în sus, nițel peste câmp și în văzduh, pe un fir de mătase, împăinjenit între stele. Poetul Gheorghe Tutoveanu, de la Bârlad, împlinește șaptezeci de ani de viață și vreo cincizeci de ani de poezie... Nu se poate zice „de activitate”. Despre această preocupare blestemată, de a culege muguri, rădăcini, flori și arome, marele public, chiar din cărțurari, pretinde să aibă judecăți mai serioase, de bună-seamă, decât îndeletnicirea culesului, ori din cer, ori din pământ, nu se știe prea bine din care, cerul începând numaidecât din pământ, de cum încolțește verde prin împărechere de două stihii. Singure vânturile și poezia se bucură de privilegiul halucinației și al hoinăritului pretutindeni, gratuit și fără scop.

Poezia e o activitate de lenevie. Ea doarme, tot ca vântul, și când umblă tiptil și când aleargă: e o lumină oarbă, a ochilor închiși, cu visul pe dinăuntru.

Să nu-și închipuiască cineva că la șaptezeci de ani poetul

Tutoveanu ar fi un unchiaș. Niciodată, nici un adolescent n-a fost mai tânăr și mai proaspăt. El face parte din acel neam de generații, care a rupt cu datina că un scriitor trebuie obligatoriu să fie genial la douăzeci de ani, fenomenal la douăzeci și doi de ani și șase luni și hodorogit la douăzeci și cinci, începutul bătrâneților din trecut. Regula trecutului fusese, fie prin puterea slăbiciunii, fie din apăsarea evenimentelor, că un scriitor se usca neapărat tocmai la începutul vremii de germinație clocotitoare și la izbucnirea belșugului spicelor groase. Poetul Tutoveanu seamănă la chip cu Sfântul Gheorghe în care s-a botezat: el a frânt spinarea șarpelui mănăcător de sfinți cu o sulită ageră și elegantă.

În poetul Tutoveanu e ceva din felibrul Mistral, poetul Provansei, netulburat de gloria Parisului și a rămas pe țărâna de naștere, în mijlocul greierilor, care cântă toată vara fiecărui punct de argint din Calea Robilor, oglindit în iazuri, câte un catren. Gheorghe Tutoveanu stă ca ursul în Bârladul lui, de când a venit pe lume și nu și-ar da grădina de acasă și trandafirii, pe toate slăvile și Academiile adunate. Din an în an e bucureștean câteva zile și numai dacă-l alungă hibernarea lui, laolaltă cu rozele îngropate, gerul fierbinte, mișcat în pustietățile polare către pridvorul lui, cu streășini de cuiburi.

Pentru sensibilitățile unei culturi sechestrare, de cabinet, poezia este versul, semnul ei grafic pe hârtie sau pergament. Poezia e mai mult: e viața. O viață, acordată cu cântecul și cuvântul, e fericita zestre a poetului Tutoveanu, cel mai leal, totodată, mai candid și mai pur, și mai lin din cântăreții pe teorbă. Omul lui dă măsura unei dimensiuni sufletești de camaraderie, bunăcredință și aristocrație, pe care și le atribuie cu nerușinare omul comun, din literatură și viață, în deșert. Ceva de tămâie, de mireasmă de ceară, de marmură netedă în scriptura și simțirea lui, aparține unui Domn, unui voievod. E un caracter, ce se cheamă, nu o fracțiune; o desăvârșire, nu o trăgănare în zigzagul dintre stârpitură și dorința suspinată. N-ai să-l găsești țișnind o corectitudine și ticăloșind-o, trădând o cuviință, la ușile și pe scările din dos ale unei împrejurări. Poetul Tutoveanu e prezent într-un singur loc, în sufletul lui, întotdeauna și orișicum.

Atinge-i-l puțin. Bate-n ușița lui de ornic cu cuc, cu un fulg de păpădie: ți se deschide și ești primit întreg în împărăția lui delicată, de-o șchioapă pătrată.

Apărut în *Săptămâna C.F.R.*, II, 15, p.1,13 septembrie 1942; reprodus în: Tudor Arghezi, *Scrieri* 41, Editura Minerva, București, 1998, pp. 453 – 455.

*

Poetul G. Tutoveanu

Un telefon al unui profesor din Bârlad:

– La 20 noiembrie poetul nostru împlinește 75 de ani și-i pregătim o sărbătoare.

– Cei mulți înainte! am răspuns cu același tempo precipitat. Ce face Tutoveanu între trandafirii lui din Tutova, cu numele cel frumos?

– E bine, sănătos...

Dept să spui, nu mă îndoiam. Flăcăul ăsta, turnat în perfectă verticală dintr-un metal care nu coclește, nici nu prinde rugină, e hotărât să îndure patru sute de ani, cu o

continuă pubertate, feciorelnic ca un înger în spații înalte, este un arhanghel. Ceea ce-l deosibește, la fizic, de îngeri, e redingota, e gulerul întotdeauna cu lustru, e cravata, e mărgăritarul ei, e batista din in alb din comisura buzunarului de la piept și sunt mânușile impecabile. Un om cu miros a lavandă, un om porumbiel, un om construit din sidefuri și reflexele scoicii.

El face parte din seriile inefabile ale naturii, olecuță cum se zice pe la Bârlad, olecuță ametist, olecuță porfir, olecuță matostat și ceva-ceva chiciură de micașist. Elegant ca o lebădă și ca o chiparoasă, curat ca o crizantemă, ușor ca un fluture imaculat, discret ca o candelă înstelată de altar, poetul, văzut, auzit și pipăit, e un model fericit izbutit pe care l-au zămislit muncile subtile și încrucișate ale pământului făcător de flori și ale cerului țesător de azur, pentru căpătarea între noi, inșii vrajbei, ai urilor și răzbunărilor, a unui exemplar cu ceva într-însul de Iisus.

Nu mă pot gândi la el fără să fiu copleșit de imagini matinale și de arome. El îmi evocă și argintul și libelulele, și lalelele, și liliacul, și chihlimbarul, și miresmele amărui ale unui ierbar de terapeut. Îl găsesc oriunde l-aș căuta, în rostirile frumoase ale vieții, în cuc, în mierlă, în iasomie, în cetirea de la Ioan, în strugurele urzit din zale tămâioase.

Dacă plugarul înfățișează pe ogorul lui noblețea supremă a neamului omenesc, l-aș alege, din peticul lui de grădină, pe bardul Tutoveanu, deputatul cel dintâi pe lângă Majestatea Sa Timpul, ca să-i ducă prinosul gângăvelilor noastre într-un acatist de frângere a inimii și extaz.

Aici, în câteva slove omagiale, aș fi dorit să se cuprindă și ființa și poezia lui Gheorghe Tutoveanu la 75 de ani. Făt-Frumos din lacrimă și rouă.

Publicat în *Adevărul*, LXI, 17019, 20 noiembrie 1947, p.1; reluat în: Tudor Arghezi, *Scrieri*, 27, Editura Minerva, București, 1975, pp. 404-405

Correspondența lui Tudor Arghezi cu George Constandache

(1)

Stimate domnule Constandache,

Vă răspund fără voie târziu. Am un *Medalion* al poetului Tutoveanu, încă de un an, doi, în manuscris și vroiam să încep acest mărtisor cu o nouă serie de *Bilete de Papagal* cotidiene. L-am căutat și încă n-am dat de el. Îndată ce va fi găsit vi-l voi expedia recomandat; rezervați-i o pagină, chiar dacă sosirea lui va trece peste 25 septembrie.

Ar fi ușor să scriu altceva, dar țin să apară medalionul, cu atât mai mult cu cât l-am scris fără să-mi fi fost cerut de către nimeni, într-o seară când mă întâlneam din întâmplare, după vreo câțiva ani, cu poetul, într-un prozaic tramvai... Notățile rapide ale momentului au, natural, un accent, care nu poate fi mutat în timp: vocea secunde, șoapta centimiligramului de vreme, e unică întotdeauna.

Apoi, tot într-o seară, i-am citit... medalionul, la telefon, chiar D-lui Tutoveanu, cu o foarte plăcută indiscreție față de hârtoagele mele, și de vreme ce i-a plăcut și lui, aș dori să-i placă de două ori, dacă *Bis repetita placent* e vorbă adevărată.

Cu sentimentul dragostei, Domnule Constandache.

T. Arghezi

București, 6 Septembrie 1942.

P.S. Pentru vreo altă eventuală corespondență, vă rog să utilizați adresa mea exactă, așa cum se găsește indicată pe verso.

(2)

Stimate domnule Constandache,

Odată cu articolul alăturat, în sfârșit găsit, v-am expediat o telegramă, ca să vi-l anunț. Păstrați-i titlul, sub care trebuia

să apară în *Bilete de Papagal*, acum câteva luni. Nici *Biletele* și nici el n-au apărut: poate că micul meu ziar o să iasă și el în sfârșit. Am făcut un nou demers.

În cazul favorabil, îl veți primi zilnic. V-aș ruga să-mi indicați un depozitar cinstit din localitate și, dacă se poate, în treacăt, din când în când, să controlați (cu ochii) buna expunere a foi. Ceva mai mult, sau mai ales, corespondențe din Bârlad. Fapte caracteristice din punct de vedere psihologic, capabile să suporte un stil concentrat: foaia va fi ridicol de mică. Ca economie administrativă, trebuie să comprim tirajul la maximum, chiar dedesubtul cererii, dacă va fi crâmpeliul meu de gazdă cerut. N-ați binevoi, întrebând pe depozitar și scrutând piața, să-mi comunicați numărul maximum de exemplare de trimis?

Medalionul alăturat a fost creionat, mi se pare că v-am mai spus, acum vreo doi ani, și vroiam să-l public fără știrea modelului, atunci. A lipsit, cum se spune în limbaj alambicat, conjunctura. Astă primăvară, într-o efuziune sentimentală, i l-am citit poetului la telefon. N-am schimbat la copie nimic și n-am voit să-l amplific; întâi, pentru că un medalion e un lucru mic și, al doilea, de teamă să nu-i stric proștețimea.

Bune salutări Doamnei Voastre și Domnului Tutoveanu, dacă e la Bârlad și dacă îl vedeți.

T. Arghezi

București, 24 Oct. 1942

P.S. Desigur că o să-mi faceți plăcerea să-mi trimiteți și mie un exemplar din volumul jubiliar. Vă rog, supravegheați personal corectura, să nu iasă ca într-un articol, publicat în *Săptămâna C.F.R.* și reprodus, fără indicație de sursă, în *Evenimentul*, în loc de *felibru* Mistral, *febru* Mistral.

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ ÎN PERIOADA EI BUCUREȘTEANĂ

Puțini sunt poeții care să-și fi închinat lirica orașului natal, Bârladul, ca G.G. Ursu; cu o dragoste egală, statornic mărturisită, șoptită ca în fața unei icoane dincolo de care stă infinitul Dumnezeirii și dincoace neconținerea rugăciunii...

Născut în acest oraș de străveche tradiție cărturărească, în anul 1911, a încetat din viață la București, în anul 1980. Remarcat de G. Tutoveanu încă de foarte tânăr, a fost apreciat și cultivat de Nicolae Iorga. Cărturar de o adâncă erudiție, reputat istoric literar, ale cărui contribuții se parcurg cu delicia prozei beletristice, profesor universitar de literatură română, a colaborat la: *Convorbiri literare*, *Cuget clar*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Vremea*, *Adevărul literar și artistic*, *Neamul românesc*, *Curentul*, *Contemporanul*, *România literară*, *Manuscriptum* etc., ca și la revistele bârlădene, dintre care amintim: *Graiul nostru*, *Scrisul nostru*, *Lumina*, *Părerii tutovene*, *Păstorul Tutovei* și multe altele. În anul 1943, a obținut Premiul I la concursul „Sonetul”, organizat de revista *Vremea*, din juriul căruia făceau parte Pompiliu Constantinescu, Al. Philippide și Octav Șuluțiu. A fost secretarul literar al Academiei Bârlădene, înființată de poetul G. Tutoveanu, etnograful Tudor Pamfile și preotul publicist Toma Chiricuță, societate literară care există și astăzi și care, pe parcursul a opt decenii, a fost o școală elevată de literatură ce a dat valori care s-au impus în literatura românească.

G.G.Ursu este autorul volumelor de istoriografie literară: *Poetul G. Tutoveanu* (1928), *Istoria literară a Bârladului* (1936), *G. Ibrăileanu și Bârladul* (1939), *Tecuciul literar* (1943), *N. Beldiceanu* (1961), *Memorialistica în opera cronicarilor* (1972) etc., al florilegiilor: *Antologia scriitorilor bârlădeni* (1937), *Cele mai frumoase poezii românești*, 2 volume, în Editura Cugetarea, Delafras (1937 și 1938), dar mai ales al volumelor de poezii, adunate târziu între copertile unei cărți: *Salcâm uituc* (1973), cuprinzând poezii scrise între 1925–1972, *Dealul brândușelor* (1974), *Ful și zăpadă* (1978).

Lirica poetului G.G. Ursu este caracterizată printr-o notă originală de duioșie, avându-și izvorul într-un suflet sensibil, discret și luminos. Cantabilitatea și firescul sunt desăvârșite. G.G. Ursu a cântat trecutul neamului românesc, frumusețile țării, tristețile legate de scurgerea timpului și bucuriile subtile ale îndeletnicirii de dascăl. Poet al școlărițelor, G.G. Ursu rămâne unul dintre poeții care au sesizat și au cântat vibrația nobilă trezită de blândețea profesorului în concentrarea de suflet tânăr pe care o presupune școala... De asemenea, este printre puținii scriitori care au închinat volume întregi, de poezie ori de proză (*Cronica unui colț de țară*), orașului natal, Bârladul, „mica sa patrie”, cu o statornicie și o fervoare vrednice de cinstire și vrednice de a fi model în acest secol al vitezei, al detașărilor și al amestecării de toate felurile...

C. D. ZELETIN

1993

G.G. URSU

Însemnări 1947

Am fost la Bârlad în zilele de 2 și 3 Mai, zile însorite de primăvară. L-am găsit pe poetul Tutoveanu mai slab ca de obicei, dar cu același suflet cald. La toamnă prin Noiembrie va împlini 75 de ani, pe care îi duce cu vechea sprinteneală tinerească, fără nici o blazare, fără humorul acru al unor bătrâni. Vineri, 2 Mai, am fost cu el la mormântul din deal al Mamei Zoe, soția poetului, despre care un scriitor a spus așa sugestiv și just că a fost o femeie ca o iasomie. Nu știu de ce, dar anul trecut nu i-am putut găsi mormântul, așa că promenada noastră pioasă a fost bine venită. L-am găsit în dreptul bisericii refăcute, cu grație refăcută, un mormânt împrejmuit cu gard de fier ruginiu, acelaș pe care, sunt vreo zece ani de-atunci, l-am văzut cu însăși Mama Zoe într-o amiază de vară bătută de soare. Mama Zoe își vizita, atunci, locașul din urmă al Cordeliei, fiica ei unică, a cărei moarte a zguduit-o profund, încât se poate spune cu drept cuvânt că Doamna Tutoveanu a murit mai de mult, odată cu fata ei, într-atâta această pierdere ireparabilă i-a frânt viața în două.

Cu Tutoveanu, în drum spre cimitir, cu opriri odihnitoare în preajma unor căsuțe cu grădini, curate, îngrijite, cu aer patriarhal, discut literatură mai cu seamă. E încântat că G. Călinescu, la inaugurarea activității sale de profesor la

Facultatea de litere din București, a afirmat necesitatea ca toți scriitorii să lucreze în cadrul unui nou clasicism românesc rezemat pe folclor. Eu îmi arăt îndoiala că un critic de factură modernistă ca G. Călinescu ar fi putut deveni subit un clasicizant pornit din folclor mai cu seamă. Mai târziu am aflat că Tutoveanu deținea informația dintr'un articol al lui Ovidiu Papadima din revista craioveană „Ramuri”. Am căutat articolul, l-am citit și eu și am constatat că Tutoveanu pusese, în parte, pe seama lui Călinescu ideile lui Ovidiu Papadima. Călinescu preconizează o literatură de mare clasicism, iar Ovidiu Papadima caută să arate că sunt asemănări fundamentale între clasicism și folclor, de exemplu cultivarea sentimentelor general omenești, eterne și banale.

Atașamentul lui Tutoveanu pentru formula clasică se explică structural. Temperamentul scriitorilor explică ideologia literară de care sunt atașați. Tutoveanu a fost totdeauna un om echilibrat, o natură armonioasă și senină, un temperament entuziast și fericit. Nimic din patosul romantic, nimic din inefabilul muzical al simbolismului, nici din contradicțiile și zbușcirea modernismului în poezia lui.

În după amiaza zilei de 3 mai, la Tutoveanu acasă, în Palatul lui de Cleștar, cum el însuși l-a numit cu indulgență

ironie, dar și cu o nuanță de orgoliu. O ședință în doi. I-am citit o poezie închinată „Orașului meu”, ca răspuns la întrebarea lui îngrijorată dacă nu cumva aspectul actual al Bârladului m’ă îndepărtat de el. I-am mai citit un sonet „Trecutul și Viitorul”, semnificativ față de zbuciumul meu sufletească din ultimul timp, sonet compus în trenul Galați-Bârlad, în care mă adresez tuturor poezilor, fie că sunt păzitori de relicve, fie că vestesc o lume nouă. Un blestem mă frânge în două: trecutul mă urmărește și viitorul mă cheamă. Replica lui Tutoveanu a fost impresionantă: mi-a cetit o seamă de poeme inedite, impresionante, revelatorii. Toate îl înfățișează în aceeași lumină neclintită de poet legat de trecut și de pământ. Substanța lui sufletească este tradiționalistă.

Tutoveanu a rămas poetul care și-a găsit liniștea sufletească supremă prin încadrarea perfectă în climatul familiar al locului său natal. Nici un vânt de pribegie nu-l clinește. El nu e o pasăre migratoare, ci una a vieții domestice, patriarhale. Pe când eu? Am colindat până la 36 de ani, toată Moldova: Iași, Tecuci, Bârlad, Fălticeni, Galați. Și încă nu-mi găsesc astâmpărul. Cererea de transferare la București e preocuparea mea permanentă a anului acesta. Sunt mai fericit decât Tutoveanu? N’ăș putea spune asta. Poate din contra. Destinul este expresia fiecărui temperament, care-i indică direcția și finalitatea. Totuși Tutoveanu, veșnic plinul de entuziasm, e covârșit de melancolie. E un om care trebuie să se pregătească să moară. Dar tristețea lui nu anulează dragostea de viață, ci o potențează și mai mult. Tristețea lui e aceea a unui om care regretă că trebuie să se despartă de viață, simțită și înțeleasă ca un bun suprem, ca o fericire mare. Poeziile mi le-a citit cu lacrimi în ochi. La urmă mi-a mărturisit aproape hohotind că se simte singur, că nu mai are pe nimeni lângă el, nici o comunitate sufletească. Aceasta e adevărul. Fără tovarășia neuitatei Mama Zoe, fără nici un fecior lângă el, fără tineretul care zumzăia în preajma lui la Academia Bârlădeană, Tutoveanu mi-a făcut impresia dureroasă a unui întârziat care

a rămas să păzească cimitirul amintirilor lui. El singur mai întreține cu flacăra candelile atâtor morminte. M’a întrebat dacă nu mă simt singur pe ulițele propriului meu oraș. I-am răspuns că într-adevăr alte generații se bucură de soare în orașul nostru, că toți camarazii mei s’au risipit în atâtea părți, duși de valurile vieții, de nevoia unei cariere. Sunt în măsură să-l înțeleg pe Tutoveanu când îmi spune c’un accent profund că toată generația lui e la cimitirul din deal. Pentru întâia oară i-i jale de singurătatea lui. Am fost, după aceea, cu Tutoveanu la grădina publică. Întâlnind o pereche de îndrăgostiți, mi-a șoptit cu căldură: „Câte generații nu și-au trăit în grădina noastră tinerețele și dragostea!” Am pornit și pe aleea din fundul grădinii, care-o mărginește cu dealul Țugueta, aleea pe care Tutoveanu o numește „Iasnaia Poliana!” Pe acolo se plimba cu părintele Toma Chiricuță și cu Tudor Pamfile, până la capătul ei, de unde priveliștea se deschide largă spre Zorleni. De-acolo, Tudor Pamfile privea cu dor spre satul lui Mihai Lupescu, bunul meu prieten.

La întoarcere, pe aleea mare centrală, dominată de statuia impunătoare a lui G.D. Palade, am ascultat, în seara care se lăsa, privighetorile. Căutam să descifrăm sunetele mai deosebite și să le exprimăm în cuvinte. Se înecă în triluri, gâlgâie etc, pe care însuși Tutoveanu le notează într’un sonet. Tutoveanu mi-a cerut să am grijă de caietul de poezii al soției sale și de versurile inedite pe care mi le va lăsa mie, după moarte. M-a stăpânit tot timpul un sentiment covârșitor de amărăciune: parcă se pregătea despărțirea de un om și un poet, care ne-a îndrumat în prima tinerețe, care a rămas singur să păzească, oare câți ani încă? Cimitirul unor fericiri comune.

Tutoveanu singur a rămas în Bârlad să reprezinte un capitol glorios din istoria culturală a orașului. Capitolul s-a încheiat demult, dar Tutoveanu încă se bucură de ultimele raze ale strălucirii lui. Luminat și încălzit de cele din urmă pâlpâiri, Tutoveanu îmi apare înfășurat într’o apoteoză tragică de măreție.

O scrisoare inedită*: G.G. Ursu către Eugenia Tutoveanu

La 18 august 1957, poetul G. Tutoveanu se stinge din viață la Bârlad. În jurul operei lui stăruise în ultimii 15 ani suficientă tăcere pentru ca evenimentul morții să nu deștepte, prin revers, speranța unei resuscitări a amintirii sale... Ideea de moarte a omului, adăugată celei de moarte a operei, neliniștea pe apropiată lui.

Scrisoarea de față este scrisă la aproximativ o lună și jumătate de la încetarea din viață a poetului, într-un moment de durere iritată, atât a destinatariei cât și a expeditorului. Publicarea ei este importantă pentru că G.G. Ursu face în ea un istoric al relațiilor lui cu G. Tutoveanu: textul apare, în felul acesta, ca breviarul unei îndelungi și puternice prietenii literare și ca un document de însemnătate pentru cunoașterea Academiei Bârlădene...

La rândul meu, prieten cu G. Tutoveanu și cu G.G. Ursu, am fost martor perioadei de zbucium în care a fost scrisă această scrisoare. Neliniștea legată de precarele noastre posibilități de a perpetua memoria maestrului iubit se reflecta din unul în altul, ca un meteorit în dezagregare trecând printre două oglinzi arzătoare, stând față în față... Eugenia Tutoveanu (1906 –1964?), născută Leu, a doua soție a poetului, căuta să mențină vie, cu mijloacele de care dispunea, amintirea lui G. Tutoveanu în Bârlad. Eu pregătisem o antologie a poeziei maestrului și mă trudeam s-o public la București, într-un moment neprielnic, iar G.G. Ursu era obsedat de înjghebarea unei asociații a prietenilor operei lui G. Tutoveanu, despre care vorbește textul de față.

Presupun că această scrisoare, aflată în biblioteca regretatului Alexandru Tutoveanu (1904–1983), fiul poetului, și dăruită mie cu prilejul uneia din întâlnirile noastre, nu a mai fost expediată.

Ar fi încă un semn al discreției și al delicateții sufletești a lui G.G. Ursu.

C.D. Zeletin

* Arhiva C.D. Zeletin

București, 6-8 octombrie 1957

Stimată doamnă,

Am apreciat în chip deosebit sinceritatea scrisorii D-voastră, dar într-o măsură cu mult mai mică justețea ei. Îndoiala D-voastră în sentimentele de dragoste pe care i le-am purtat poetului Tutoveanu m-a rănit adînc. Pentru prima oară mi se aduce o asemenea învinuire așa de sângeros nedreaptă. Uneori îmi vine să cred că n-ați fost convinsă de ceea ce ați scris și că ați făcut-o într-un moment de amărăciune. Dacă într-adevăr o credeți cu toată sinceritatea și-n toată liniștea, atunci o faceți dintr-o necunoaștere a realității.

Între poetul Tutoveanu și mine a fost o mare prietenie, bazată pe afinități sufletești profunde, verificată de cei 31 de ani de statornicie și de devotament. Faptul că instinctul meu migrator m-a purtat prin multe orașe, departe de Bârlad, nu m-a înstrăinat deloc de maestrul drag. Dimpotrivă, noii prieteni deveneau prietenii și prețuitorii operei lui. La Fălticeni, Aurel George Stino, amicul meu bun, a scris pagini frumoase despre poetul nostru. G. Bezviconi, la fel, în volumul său „Profiluri de ieri și de azi”. La Tecuci, cu Constantin Solomon, cu care am împletit o parte din tinerețea mea, am scris antologia „Cele mai frumoase poezii românești”, în care poetul Tutoveanu și-a avut locul meritat, atât în volumul întîi „Lirice”, cât și-n volumul al doilea de poezii, „Epice”, în care am dat fragmente din poema „Logodnica lui Vifor”. Pentru maestru, a fost aceasta o „bucurie scriitoricească”, așa cum spunea el, știu bine. Scrisoarea lui Const. Solomon către poetul Tutoveanu atestă apropierea aceasta pe care eu am făcut-o la Tecuci. La Galați, poetul Tutoveanu a avut prieteni buni ai operei sale prin profesorii publiciști Ion Șt. Botez și Gh. Hagiu, care au redactat revistele gălățene „Revista Vremii” și „Orizonturi”. La București sunt mulți amici comuni.

Această legătură sufletească dintre noi, de-aproape și de departe, pe care o atestă cele câteva sute de scrisori ale poetului Tutoveanu către mine, a început în toamna anului 1926, când eu aveam 15 ani, iar maestrul 54 de ani. Eram elev în clasa a cincea a liceului „Codreanu” când am susținut în cadrul societății literare Stroe Belloescu o conferință (puștiul era conferențiar!) despre poezia lui G. Tutoveanu. Dirigintele clasei, prof. C.Th. Moroșanu, m-a divulgat poetului și de atunci a început o prietenie pe care eu o binecuvîntez, căci am fost beneficiarul ei. Adus la Academia Bârlădeană unde am citit versuri – căci eu debutasem deja la „Dimineața Copiilor” – maestrul s-a interesat de lucrarea mea despre opera sa, care, adăugită, desăvîrșită de mintea mea de atunci, a fost publicată sub auspiciile Căminelor Culturale. Eu n-o mai am, n-am mai văzut-o de atunci, știu că Dl. Tutoveanu mai avea un exemplar („Ursulică, știi că mai am un exemplar! îmi spunea el cu emoție!) și mai știu că la Academie există. E o lucrare copilărească, apologetică, deloc critică, dar este expresia legăturii ce ne-a unit de-atunci. Cum am ajuns eu în Academia Bârlădeană, primul dintre „broscoi”, așa mi se spunea, care era mai apropiat de Tutoveanu și de casa lui, iubit de Mama Zoe în așa măsură încât toate scrisorile ei încep cu „iubitul meu copil al patrulea”, nu pot ști. Fapt este că mi-am împletit toată copilăria și tinerețea cu familia poetului Tutoveanu, încât am devenit „Ursică” pentru Mama Zoe și „Ursulică” pentru Dl. Tutoveanu.

Era epoca în care la Bârlad existau trei reviste literare: „Graiul Nostru”, sub auspiciile Academiei Bârlădene, „Răzeșul”, condusă de Virgil Caraivan și „Vremuri bune”, scoasă de un

grup de tineri, în frunte cu Nedelea și Țiplica-Laur. În această epocă Academia Bârlădeană era în floare. Șezători publice în care conferințele erau ținute de oameni ca Tudor Vianu, Oscar Walter Cizek, George Topîrceanu erau urmate de lectură în care erau promovați și unii din „broscoii” cu multă măsură. Bineînțeles, emoția și înfumurarea noastră erau explicabile prin inconștiența vârstei nemuritoare când crezi că tot ce zboară se mănîncă. Ședințele intime, care erau adevărată școală literară, erau ținute la Casa Națională și acasă la poetul președinte G. Tutoveanu.

În una din aceste ședințe, la Casa Națională, v-am văzut eu prima oară într-o împrejurare pe care am să v-o spun, cândva, în anul când v-ați căsătorit prima oară.

La Academia Bârlădeană erau mai multe curente și opinii; domina, însă, spiritul de măsură al poetului Tutoveanu pe care l-am susținut și eu, deși, fiind tânăr, acorda atenție și cercului modernist al lui Mircea Pavelescu, Vasile Damaschin și alții. Atmosfera de la Academia Bârlădeană am încercat s-o evoc în „Păstorul Tutovei”, volumul omagial la cei 70 de ani ai poetului nostru. N-am spus nici pe departe totul, acolo. A urmat perioada minunată a revistei „Scrisul Nostru”, pe care a condus-o poetul nostru și la care am fost secretar de redacție, făcând cronică literară a fiecărui număr timp de trei ani, apreciată de profesorul meu de la Iași, neuitatul Ibrăileanu. Este epoca studenției mele așa de sărace, dar așa de frumoase. Cele mai frumoase scrisori ale poetului Tutoveanu le am din această vîrstă de aur. Eram tânăr tare, el era în plină maturitate și am colaborat minunat, chiar dacă maestrul a avut de suferit defecțiunea plecării de la revistă a lui Vasile Damaschin.

A urmat, apoi, începutul carierei mele de profesor, la Tecuci, un an 1935–36, apoi doi ani la Bârlad, când urmează etapa pe care aș numi-o, din punctul de vedere al prieteniei noastre, a „Istoriei literare a Bârladului”. Această lucrare a mea a fost o mare satisfacție pentru D-l Tutoveanu. Eu eram primul prin care i se restabiea în istoriografia literară rolul de prim ordin jucat de el la revista epocală „Făt-Frumos”. A fost atunci o „strașnică încrucișare de spadă” (expresia lui), o polemică acerbă. Însuși G. Vrabie în „Bârladul Cultural” al său mă atacă sub cuvînt că sunt subiectiv, animat de spirit de cînaclu. Eu i-am răspuns prin revista gălățeană „Orizonturi”, deși în forul meu interior mi-am dat seama că, restabilind rolul lui Tutoveanu, îl diminuasem pe-al lui Emil Gîrleanu. Din acest proces de conștiință a izvorît studiul meu despre „Viața și personalitatea lui Gîrleanu”. Dl. Tutoveanu a înțeles acest zbucium și mi-a scris mai multe scrisori să mă liniștească. Am rămas susținătorul unui rol de prim ordin al poetului Tutoveanu la revista „Făt-Frumos” și lupta, surdă de astă dată, am dus-o și acum câțiva ani cu prof. Ion Negoescu, editorul nou al operei lui Gîrleanu. Virgil Caraivan, A. Mândru și mulți alții m-au acuzat că scriu prea mult despre Dl. Tutoveanu, iar Nedelea a făcut-o în cadrul Academiei Bârlădene într-o epigramă memorabilă.

De aceea, stimată Doamnă, când poetul nostru a împlinit 70 de ani, am fost mulțumit că sarcina publicării cuvenitului volum omagial am împărțit-o cu bunul prieten G. Constandache, pe care într-o zi frumoasă de vară l-am adus cu versuri în „palatul de cleștar”. George Constandache, care era la Bârlad, eu la Tecuci, a făcut mai mult decât mine. L-am secundat însă cu dragoste, căci pe mine m-a interesat să realizăm un omagiu frumos și bogat, așa cum a și fost. A urmat o etapă foarte frumoasă a prieteniei noastre, când colaborem în grup la anumite reviste, afirmînd în mișcarea literară un grup bîrlădean. Aceasta a fost la „Convorbiri literare”, la „Cuget Clar” și la revistele ieșene de-atunci.

După război, l-am găsit pe maestru la Bârlad, singur și

deprimat. Zilele trecute scotocind hârtii vechi, am dat peste un grup de câteva foi cu titlul „Însemnări despre G. Tutoveanu 1947”. Când voi veni la Bârlad, aş vrea să citesc aceste însemnări, căci este momentul anterior unirii D-voastră şi explică tot binele pe care i l-aţi adus. A urmat perioada ultimă a vieţii sale când i-aţi fost tovarăşă de viaţă, pe care o cunoaşteţi mai bine decât toţi şi când, din punctul de vedere al amicitiei noastre vechi, n-am mai trăit decât din suvenirile dragi ale trecutului, fără o colaborare strânsă ca înainte.

Seninătatea îndelungatei noastre legături n-a fost întreruptă decât câteva luni când am scris cu Nedelea „Antologia scriitorilor bârlădeni”, când între noi a fost o neînţelegere de principiu. O asemenea prietenie a fost ilustrată pe plan publicistic prin schimbul de sonete din „Cuget Clar” din 1939: „Lui G. Ursu” şi „Lui G. Tutoveanu”. Poetul nostru a avut totdeauna un sentiment adânc al tradiţiei literare sănătoase şi ţinea să aibă discipoli care să ducă mai departe făclia încredinţată lui de înaintaşi. Acest sentiment al continuităţii între generaţii îi dădea prospeţimea de spirit să aibă, la 80 şi ceva de ani, discipoli ca Dada Dimoftache*, pe care prin scrisori repetate îl trimitea la mine pentru a lega generaţia mea de mijloc cu generaţia lui de auroră.

În Dada Dimoftache, admirabil băiat de talent şi de suflet, eu îl iubesc pe bătrânul nostru maestru.

Iată că dacă v-am scris că am nevoie de răgaz, am scris-o pentru că vreau să mă aştern pe o muncă serioasă care să ducă la o carte de evocări: „Amintiri despre G. Tutoveanu”. Aş vrea o lucrare şi cald evocatoare şi documentată. Mi s-a dat adesea sugestia să refac „Istoria Literară a Bârladului”. Este al doilea plan al meu în legătură strânsă cu creaţia poetului Tutoveanu. (Sugestia dată de ieşeni).

Aş fi scris cu drag la „Iaşul Literar”, dar n-am fost invitat pentru aceasta. La înmormântare, tov. Ignea şi Istrati mi-au cerut insistent colaborarea, dar cu lucrări originale, nu pentru necrolog. Eu mi-am dat seama de-atunci că această sarcină era rezervată altcuiva şi m-am lămurit imediat ce-am ajuns la Bucureşti, când am primit scrisoarea lui Constantin Ciopraga pentru a-l ajuta. L-am ajutat aşa fel încât mi-a răspuns cu o scrisoare de mulţumire. Stimată Doamnă, noi trebuie să ne bucurăm că prof. Const. Ciopraga, conf. univ., criticul literar al revistei „Iaşul literar”, face necrologul. El e criticul poezilor moldoveni, e un nume de actualitate, a scris o monografie despre Topîrceanu, a scris despre Mihai Codreanu şi Otilia Cazimir.

Aş vrea să scriu în viitor pe larg despre poetul Tutoveanu. E un mare câştig pentru noi faptul că D-na Emilia Milicescu scrie despre poetul nostru drag. Faptul că n-a trăit în atmosfera Bârladului e o greutate, dar e şi o calitate pe care noi n-o avem. Va fi mai obiectivă decât noi. Aşa cum a spus şi tov. Gafiţa, eu am fost prieten prea apropiat, aşa că a fost bine că la înmormântare a vorbit tov. Ion Istrati. Că eu aş fi scris mai emoţionant? Aveţi dreptate, dar aceasta am făcut-o şi o voi mai face. Acum două săptămâni am trimis la revista „Tribuna” de la Cluj un necrolog, arătând şi legăturile poetului Tutoveanu cu Ardealul.

Dacă până acum n-aţi văzut nimic publicat de mine după moarte, e că eu, necultivând prietenii prin redacţii în ultimul timp, n-am avut la dispoziţie publicaţii ca altădată când, la moartea Mamei Zoe, am scris prin „Cuget Clar”, „Curentul literar” etc. etc.

Pentru coordonarea acţiunilor noastre întru cinstirea memoriei celui ce ne-a fost aşa de drag, eu fac următoarea propunere: să facem o Asociaţie, „Prietenii operei poetului G. Tutoveanu”. Această asociaţie să-şi facă un program de lucru, comemorări anuale la Bârlad, studii, articole, un bust la Bârlad,

sedinţe de lucru cu lectura unor lucrări despre poet etc. Eu propun un comitet de conducere cu preşedinţia de onoare a D-voastră, care ca soţie veţi putea da sugestii de conducere cu discreţia firească, cu preşedinţia activă a lui G. Constandache, care şi-a dovedit spiritul de organizare şi care e la Bârlad; secretar ar fi Dada Dimoftache, care e tânăr şi ar face legătura dintre noi, iar ca membri, D-na Milicescu, Grigore Sălceanu, Ion Istrati, şi subsemnatul. Ne vom gândi ulterior la atâtea alţi prieteni care vor fi încunoştiinţaţi de planul nostru, de exemplu Aurel Stino, G. Bezviconi etc. Vă rog să-mi răspundeţi dacă sunteţi de acord cu această propunere, pe care o veţi modifica după voie. Eu vă asigur că nu voi fi numai un simplu figurant în această asociaţie.

M-a impresionat enorm fotografia camerei memoriale a poetului G. Tutoveanu. Constandache poate v-a spus că eu m-am aşteptat că veţi face mult pentru perpetuarea amintirii poetului nostru. Am gândit-o în grădina publică pe o bancă singuratică de pe alea lui Vlahuţă şi văd că a început să se realizeze.

Mi-a părut rău că v-a amărât faptul că i-am scris întâi lui Constandache. Am făcut acest lucru pentru că, în decursul celor două săptămâni ale sinistrului examen de maturitate, cu program de la 7 dimineaţa la 7 seara neîntrerupt, n-am avut răgazul unei scrisori demne pentru Doamna Tutoveanu, ci numai pentru a scrie o carte poştală din fugă, adresată unui bărbat. Eu l-am rugat pe George Constandache să vă comunice informaţiile date şi acesta e un indiciu că am crezut că vă fac o bucurie, nu o amărăciune.

Vă trimit un material al meu pentru camera memorială. D-voastră alegeţi ce doriţi. Poezia „La mormântul lui G. Tutoveanu” a fost inspirată de ultimele cuvinte ale maestrului pe care Constandache mi le-a comunicat. Eu văd în aceste cuvinte expresia dragostei nebănuite de viaţă pe care a avut-o G. Tutoveanu până la sfârşit. Fie ca această dragoste de viaţă să vă însufleţească şi pe D-voastră pentru ca să-i întreţineţi cât mai mult cultul aşa de meritat!

La sfârşit îmi comunicaţi că vreţi să-mi menţineţi prietenia. Nici nu s-ar putea altfel, nimic nu e care să ne despartă. Amintirea lui G. Tutoveanu ne va lega necontenit, cu voia sau fără voia noastră. În mine veţi găsi totdeauna un prieten dezinteresat pe care amicitia poetului Tutoveanu l-a cinstit de-a-lungul a peste trei decenii. Niciuna dintre prietenii mele vechi n-a fost neglijată. Aşa cum am spus-o la înmormântare, spontan, cât voi mai trăi, voi căuta pe aleile grădinii publice bârlădene, alături de umbra lui Vlahuţă, umbra lui Tutoveanu.

Sunt amicii care îţi înmiresmează şi-ţi sfinţesc toată viaţa. Aşa a fost amicitia mea cu poetul Tutoveanu.

Sărut mâinile şi nu mai fiţi mahnită din cauza mea.

G. Ursu

P.S. Pentru a vă decide asupra Asociaţiei propuse, vă amintesc că a existat o asemenea societate pentru opera lui Camil Petrescu. Eu mi-am dat seama astă vară ce înseamnă un grup care să susţină un scriitor. Dacă Cezar Petrescu n-a fost înlăturat din programă şi manualul de cl. a X-a (sub tipar) s-a datorat faptului că a fost susţinut de un grup din care am făcut şi eu parte, împotriva lui Ov. Crohmălniceanu şi a altor critici cu autoritate, care au reuşit, însă, să-l înlăture pe Şt.O. Iosif. (o enormă greşeală, nu-i aşa?).

G.U.

* Scriitorul C.D. Zeletin

NECULAIAPOSTOL

EDIȚIA ANASTATICĂ RĂZEȘUL

Asemenea ființei umane, din ale cărei experiențe individuale și moduri personale de raportare la întâmplările vieții rezultă o identitate proprie, un profil ce-i conferă unicitate, comunitatea beneficiază, la rândul-i, în percepția publică, în realitatea mărturiilor ori a documentelor, de un portret la configurarea căruia participă creatorii, cu instrumente și ingrediente specifice. Între acestea, pentru o înfățișare vie, plină de vitalitate, de expresivitate, este fundamental necesară prezența câtorva „pigmenți” de care creatorii să uzeze în arta lor. Produse ale spiritualității, ale creativității și evoluției, corespunzătoare perioadei istorice când au fost dăruite semenilor, înobilează timpul și dau măsură supremației valorilor, parcursului ascendent al comunităților de oameni în perioadele istorice respective. Identitatea unei comunități umane nu poate ființa în lipsa creatorilor și a operei lor. Creațiile și creatorii sunt repere în virtutea cărora istoria evaluează vremurile. Lipsa sau manifestarea firavă a acestor înnoitori în anumite perioade riscă să risipească acumulări anterioare ori, mai rău, să conducă la alterarea ori pierderea identității comunității respective.

Identificăm pe Virgil Caraivan ca fiind unul dintre românii care și-au întemeiat rostul existenței în crearea de substanță pentru vitalitatea și trăinicia neamului său. Alături de alți sculptori și pictori ai chipului românesc, precum Cincinat Pavelescu, Emil Gîrleanu, Al. Brătescu-Voinești, Șt. O. Iosif și Mihail Sadoveanu, a întemeiat, la 28 aprilie 1908, la București, *Societatea Scriitorilor Români*, asociație care a adunat, în timp, pe mulți dintre oamenii de litere dispuși să-și dăruiască existența scrisului și cărții.

Destinul ori chemarea unui mod de viață, pentru care capitala nu avea putere să compenseze, l-au readus pe Virgil Caraivan la matca sufletului său, să viețuiască și să-și împlinească rostul în mijlocul răzeșilor din Șuletea.

Parcursul existenței de doar un an al publicației *Răzeșul* a fost unul dificil, din cauza lipsurilor bănești, motiv pentru care și-a sistat aparițiile după cele nouă ediții însumând douăsprezece numere. Grupul de colaboratori ai revistei de cultură, pentru a cărei aducere aminte ne aflăm astăzi aici, a adunat din ce în ce mai mulți membri, personalități de prestigiu național, ale orașului Bârlad și ale împrejurimilor rurale.

Nelipsite, din paginile fiecăreia dintre aparițiile periodiceului bârlădean, versurile pline de emoția iubirii, a compasiunii pentru suferința celor lipsiți de șansă, dar și de entuziasmul naturii aflate sub semnul vitalității, sunt bucurie sinceră pentru mintea și sufletul cititorului. Iată câteva versuri superbe ale poeziei *De pe deal*, sub semnătura lui Constantin Asiminea, publicată în numărul 5, (p.182):

Te văd căsuță' ntre copaci pitită ...
Tot mai visezi ... lumina se prăvale
Pe streășina ta sură, învechită,
Ca niște ape leneșe la vale.

De-aici și pân' la tine s-a întins
Un pod de amintiri duios, senin;
Melancolia zării m-a cuprins
Și tac și-ascult cum anii negri vin.

Te văd, căsuță, și te simt în mine,
Murind încet ca zâmbetu-n ferestre,
Flori mohorâte, noapte de suspine,
Sfârșit șoptit târziu dintr-o poveste.

Și totuși roate mari de rândunele,
Se joacă pe deasupra ta, se-ngână,
Cernând pe tine sufletul din ele,
Ca merii înfloriți peste-o fântână.”

Din majoritatea textelor, adunate fericit în ediția anastatică a cărei apariție o sărbătorim, emană însuflețirea autorilor care, parcă absolvenți ai aceleiași școli de gândire și simțire românească, doresc să se asigure că prezentului nu îi va scăpa cunoașterea prețioasă a trecutului locurilor, oamenilor, a documentelor despre faptele și întâmplările vremii lor.

Într-un text-program, în cuprinsul apariției de debut, redactorul șef, Virgil Caraivan, menționa:

„*Răzeșul* apare ca o revistă oarecum regională a Moldovei de mijloc, aici unde în trecut s-a dezvoltat și a înflorit pe ambele maluri ale Prutului răzeșimea cea mai vrednică, bogată în fapte și descendențe ilustre. E o revistă de cultură, literatură și chestiuni sociale, dând loc de cinste însă și mărturiilor istorice, și folclorului.

Programul unei reviste regionale care nu îmbrățișează un prea întins câmp de activitate, se constată mai bine din ceea ce se lucrează și se tipărește periodic, foaie cu foaie, decât din enunțările fastuoase și încrustate pe frontispiciu ori în pagini prime fâgăduitoare și sentențioase.

Știm că drumul unei publicațiuni periodice este semănat cu tot soiul de greutate, mai ales materiale, totuși ne-am luat toiașul încrederii în mână și având ca deviză numai interesul cultural general, ne vom ține la o parte din frământările politice.

Revista primește cu mulțumire colaborarea distinșilor noștri scriitori din domeniul cultural, tipărind totodată și bucăți de literatură iscalite de scriitori cari și-au dobândit un merit în ogorul literelor române. Asemenea, începătorilor merituosi de prin ținuturile noastre, le vom deschide cu plăcere coloanele revistei.”

Articole cu finalitate didactică, moralizatoare evidentă regăsim în fiecare dintre ediții, preotul șulețean Gh. Șuşnea și alți preoți având participări permanente. Povești, legende, traduceri din literatura rusă și din alte literaturi au bucurat iubitorii de artă a scrisului în perioada interbelică, și, din fericire, îi vor bucura și de azi înainte pe iubitorii de cunoaștere a trecerii României și românilor prin istorie.

În ce privește contribuția lui Virgil Caraivan la conținutul editorial al revistei, scriitorul șulețean va publica scrieri de o valoare documentară și literară incontestabile. Trecând cu

privirea peste paginile primului articol al numărului de debut, intitulat *Hușii*, autorul încântă deopotrivă mintea și sufletul cititorului cu o limbă dulce românească, plină de emoția celui care se închină în fața măreției locurilor și istoriei lor. Descrierile abundă în detalii, în menționări ale toponimelor, în descrieri ale reliefului și așezărilor orașului „dintre vii”. Referințele la starea economică a comunității nu lipsesc nici acestea. Un asemenea text, care beneficiază de mijloacele unei arte rafinate și de sentimentul evident al respectului față de măreția vremurilor trecute, a locurilor ori a numelor mari ce înnobilează și locuri și vremuri, deopotrivă, nu poate – nu trebuie – să lipsească în fața elevilor, profesorului de literatură, de geografie, de istorie și tuturor profesorilor hușeni și din împrejurimile Hușului.

De fapt, valoarea artistică și finalitatea educativă sunt valențe constante ale scrisului scriitorului – răzeș sau răzeșului-scriitor (nu m-am putut hotărî!). În toate textele sale, prin scrisul său, Virgil Caraivan revarsă, cu talent și nemărginită generozitate, sub semnul dragostei de neam, speranța sa că, la rândul-le, cititorii, „curați sufletește”, vor deveni „iubitori de trecut, reflectând activ la viitor” (C. D. Zeletin).

Viața și creația scriitorului Dimitrie C. Moruzi constituie tema recenziei lui Petru T. Gâdei, în cuprinsul primului număr al revistei. Autorul, unul dintre colaboratorii cei mai activi ai publicației, face dovada prețuirii și a respectului față de filozoful și scriitorul basarabean. Din cuprinsul articolului am reținut câteva reflecții, care par să indice, din nefericire, un destin asemănător, repetat de Virgil Caraivan:

Dimitrie C. Moruzi, originar din Dănușeni basarabeni, român vechiu, a scris admirabile, fermecătoare cronici sociale din trecutul nostru, din Moldova și din Basarabia. E nedrept, e rușinos pentru noi că s-a vorbit puțin, aproape deloc despre Dimitrie C. Moruzi. (...) a murit solitar, uitat, părăsit, trist și resemnat, acest bătrân cântăreț al trecutului nostru. (...) Această tăcere, această uitare e pentru că acest scriitor mare a făcut artă, pentru că a zugrăvit în mod maestru, pentru că a lucrat pentru neamul său, a scris literatură folositoare, adevărată, a rămas modest pentru că n'a alergat după gloria ieftină ușoară și trecătoare. (...) Pentru marile calități de literat, pentru comoara nealterată și neprețuit de generoasă și înălțătoare simțire românească; pentru atâtea calități și frumuseți adevărate, n'a avut încă parte de cuvenita răsplătire și, pentru vrednicia noastră, de o pagină scrisă cum trebuia! Timpul însă, acest mare și onest depozitar al gloriilor, va face dreptatea pe care cu încredere s-o așteptăm! (...) A încheiat cu viața într-o seară de vară, cu iertarea largă și generoasă pentru uitarea și suferința ultimilor ani ai vieții sale, a murit sărac de bunuri trecătoare, bogat de geniu, sfințit de iubire pentru trecutul neamului românesc.

Asumând pe deplin misiunea scrisului, aducerii în conștiința publică a mărturiilor trecutului, în scopul luminării maselor, *Răzeșul* și colectivul redacțional inițiază apeluri pentru consemnarea spre publicare a documentelor, a textelor folclorice și a oricăror aspecte reprezentative pentru lumea satelor.

Evident, din paginile revistei nu puteau lipsi articole dedicate personalităților bârlădene, repere ale istoriei urbei: Stroe Belloescu, neamul Roșca-Codreanu, episcopul Iacov Antonovici, fiecare dăruind, cu generozitate, umanității, semenilor, orașului opera lor, materială și spirituală. Caracter la fel de impunător, Virgil Caraivan, privind apariția revistei sale,

mărturisește unuia dintre camarazii din vremea războiului, că, și „*acum, cu același spirit de sacrificiu ne facem datoria pe alt tărâm – cel cultural, cât timp vom fi sprijiniți și încurajați cât de puțin, de toți acei cari găsesc folositoare o asemenea publicație și potrivită împrejurărilor în care trăim.*”

Neștiind că *Răzeșul* se afla deja la capăt de drum, în finalul ediției a noua, numărul al doisprezecelea, redactorul șef declara cu amărăciune:

Dacă împrejurările nu s-ar fi pus de-a curmezișul drumului nostru, n-ar fi fost potrivnice unui gând bun, unei munci oneste, poate că această foaie ar fi fost mai bună. La noi, unde totul se face prin politică, și de cele mai multe ori pentru politică, a sta deoparte, neînregimentat, servind în mod cinstit și dezinteresat o idee morală și o propagandă de cultură patriotică, mai ales în păturile societății românești unde se simte această nevoie – vorbesc de satele noastre – este a încerca o mare și grea luptă, lucru pe care, de altfel, l-am știut.

Comunitatea din Șuletea primește astăzi, din partea Academiei Bârlădene, în cursul acestui an aniversar, al doilea dar neprețuit: ediția anastatică a revistei *Răzeșul*, după un prim eveniment, la fel de important, ediția anastatică a *Documentelor răzășești*. În calitate de reprezentant al comunității din Șuletea, al Școlii și al Căminului cultural, care, ambele, poartă numele marelui scriitor și patriot șulețean, Virgil Caraivan, doamnă președinte Elena Monu, dle Cătălin-Andrei Teodoru, doamnelor și domnilor membri ai Academiei, vă declarăm recunoștința noastră și vă mulțumim din suflet.

LUMINIȚA COJOACĂ

Rugăciunea pietrei

Înapoia pământului
se face cuvântul piatră
să strige de mamă
să aibă cine să-i răspundă
nedusă la biserică
femeia se roagă
de moarte să i se facă
copiii mari
pietrele de la hotar
să se desfacă în patru
precum desfăcut e și anotimpul
iarna când umblă
zăpezile desculțe
și Moș Crăciun se face om
copiii mici se joacă
masa nu mai rămâne masă
stă întoarsă să umble
îngerii jur-împrejuru-i
să se umple de bucăți
de carne de apă
din morile care
trag vecernia la cântar
masa să o aibă pregătită

CRENGUȚA MANEA

VICTOR ION POPA – CEL CARE ZUGRĂVEȘTE*

Nu cu mult timp în urmă, după o serată muzicală reușită, în care a concertat trio-ul *A Piacere* din Iași, găzduită de Pavilionul Muzeal „Marcel Guguianu” din Bârlad, grație generozității doamnei profesoare Elena Popoiu, am avut bucuria de a consulta volumul *Victor Ion Popa. Artistul și criticul plastic. Album & varia* (Editura Sfera, Bârlad, 2015). Ediția este alcătuită și îngrijită de Cătălin-Andrei Teodoru și prefată de scriitorul C.D. Zeletin, Președintele de Onoare al Academiei Bârlădene, societate literar-culturală. Lucrarea a fost lansată în cadrul manifestărilor care au celebrat centenarul Academiei Bârlădene (1915–2015), la Teatrul „Victor Ion Popa” din oraș.

Se întâmpla acum o sută de ani, într-un târg moldovenesc – „târg al năpastelor”, cum este numit Bârladul de către V.I. Popa într-o schiță (*Un om îndurerat. Nuvele și povestiri*, Editura Cartea Românească, București, 1973) – când entuziasmul și dorința de întemeiere a ceea ce astăzi am numi un spațiu de dialog, au făcut ca trei intelectuali ai locului – poetul George Tutoveanu, preotul Toma Chiricuță (cu activitate publicistică recunoscută) și etnologul Tudor Pamfile – să aducă ceva din grădinile Akademos și în acest peisaj. Erau vremuri aspre: Primul Război Mondial se apropia de granițele țării; totuși, atunci, în această parte de lume, cu vorbă și viață domoală, cu obiceiuri patriarhale, câțiva oameni aveau încredere în valorile artei, ale culturii, doreau ca ele să fie afirmate. Ca mentor și autoritate literară, nu poate fi trecută cu vederea prezența la Bârlad, în acei ani, a lui Alexandru Vlahuță, alături de cei amintiți.

În 1915, anul înființării Academiei Bârlădene, V.I. Popa își încheiase o parte din studii, la Liceul Național (1914), și era înscris la Conservatorul ieșean; în paralel, un timp, a urmat și cursurile Facultății de Drept. Născut la Bârlad, într-o familie de învățători, foarte apropiat de Vlahuță și, după cum afirmă, „încurajat pe drumul literaturii” de acesta, a avut legături cu grupul de intelectuali ai Academiei Bârlădene, la începuturile formării sale ca tânăr artist. Acum, la sărbătoarea centenarului, editarea albumului amintit nu e doar gestul de admirație față de opera creatorului autentic, ci și restituirea necesară a uneia dintre dimensiunile artistice definitorii pentru V.I. Popa, dar mai puțin cunoscută, aceea de desenator, portretist și caricaturist, grafician și ilustrator. Pentru cei familiarizați cu

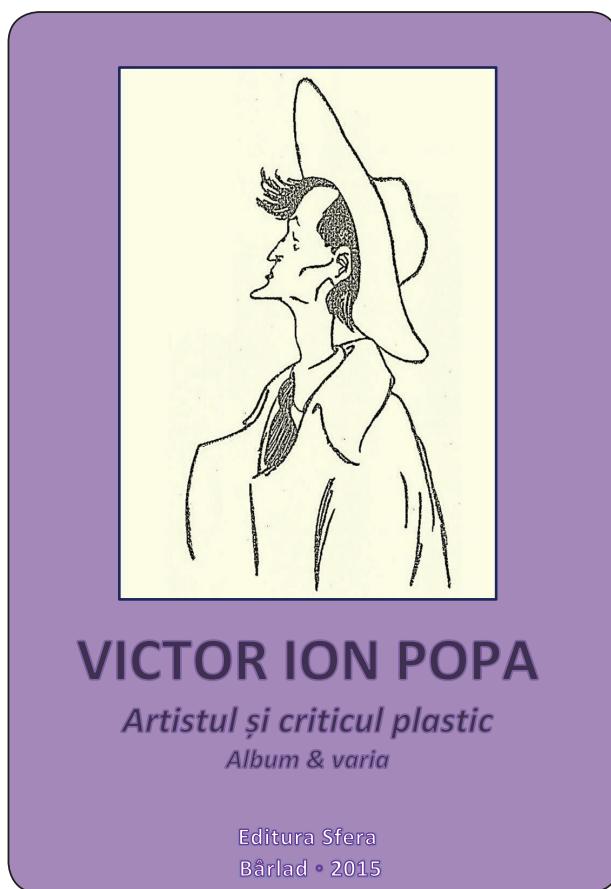
biroul directorului de companie teatrală și al regizorului V.I. Popa, pentru aceia care i-au văzut schițele de scenografie ale unora dintre montările pe care le-a semnat, paginile albumului recent apărut nu sunt o surpriză: ele confirmă nu doar vocația de plastician, ci și buna stăpânire a tehnicii în realizarea portretelor, a caricaturilor sau a desenelor inspirate de teme politice, de război ori de sentimente religioase.

Capitolul *Victor Ion Popa. Autoportrete* reunește imagini ale unei personalități pentru care jocul cu măștile este un

act îndelung exersat și dublat de o plăcere ludică a privirii; același interes transpare în experimentarea construcției identității prin desenul uneori bogat și minuțios al trăsăturilor, alteori prin schițarea doar a câtorva linii care redau o expresie. Surprinde și pune pe gânduri un autoportret cum este cel aflat în Biblioteca Națională a României, inventariat DRI35 St23579, trimițând oarecum la Don Quijote, sau cel amintind de Sf. Sebastian, dar nu sub ploaia de săgeți, ci cu seringi înfipite în trup și cu fața către ceruri. Imaginea pare a-l fi inspirat pe Mihai Măniuțiu într-o scenă din *Oedip*, spectacol realizat la Teatrul Maghiar de Stat Cluj, în urmă cu câteva stagioni. Autoportretele acestea sunt ipostaze și mărturisiri ale unor experiențe trăite sau visate, ale unor etape de creație împlinite sau doar proiectate.

Tudor Argezi scria (apreciere cuprinsă și în paginile albumului prezentat) despre

calitățile de portretist ale lui V.I. Popa: „...Pensula lui se strecura în sufletul și caracterul personajului ales și zugrăvea cu ea, fără escamotarea enormelor dificultăți ale genului”. Capitolele dedicate portretelor și caricaturilor exprimă preocuparea pentru personaj, pentru capacitatea individului de a se înfățișa în încarnări pe care alteritatea le atrage, le seduce preț de o clipă sau de o anume durată. Faptul că aceleiași „erou” îi sunt dedicate mai multe reprezentări arată o identitate cu multiple fațete, uneori consonante, alteori conflictuale. Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Garabet Ibrăileanu, Mircea Eliade, George Enescu, generalul Alexandru Averescu, Constantin Argetoianu, Iuliu Maniu, Regele Ferdinand, Regele Carol al II-lea – și, în album, galeria personalităților publice este cu mult mai cuprinzătoare – sunt creionați în ipostaze diverse. Interesant ar fi fost dacă bogata și atenta documentare care însoțește paginile de album ar fi putut pune la dispoziție, pentru fiecare

portret, și data realizării; un fel de dinamică subiectivă a faptelor și a relațiilor, gândită de V.I. Popa, ar fi putut fi astfel reconstituită, poate.

Elvira Popescu, Maria Ventura, Maria Filotti, Mărioara Zimniceanu, regizorul Soare Z. Soare, Tony Bulandra, Leny Caler, Grigore Vasiliu-Birlic își găsesc locul în aceste pagini, și nu numai ei. Sunt actori pe care V.I. Popa i-a cunoscut, cu unii a colaborat, i-a urmărit la lucru, în timp ce-și elaborau personajul încredințat, în culise sau pe scenă. Câteodată apar în costum de scenă, alteleori „în civil”, cu privirea concentrată în ei înșiși sau acoperită de pleoape grele. Printre cele câteva portrete ale lui Tony Bulandra, se reține în mod deosebit cel dublat de umbra actorului: un dublu purtat ca o alteritate care cheamă la dialog. Maria Mohor, a doua soție a lui V. I. Popa, are o serie de portrete, capete din profil sau din față, cu unele expresii îndulcite de un surâs abia schițat; este mereu acolo tăietura prelungă a pleoapelor, chiar și într-o imagine distorsionată, oarecum clovnescă.

În numărul din 1 octombrie 1919, revista *Luceafărul* (XIV, 18) prezenta o grafică intitulată *Biserica din Mărășești* (reprodusă în album, p. 566), semnată V.I. Popa: în prim-plan, coroanele desfrunzite ale unor copaci, iar pe cerul întunecat se decupează crucea înclinată a turlei prăbușite, sprijinită de zidurile scheletice rămase în picioare. Experiența directă a frontului, pe linia Mărășești – Mărăști – Oituz, este prezentă și în alte desene: în chipurile de ostași, în adăposturile și tranșeele desenate, chiar într-o imagine a Reginei Maria, la patul unui rănit, în uniformă de soră de caritate.

Din 1915 datează desenul *Iisus Hristos, Mântuitorul*, ilustrație de copertă pentru *Versuri și proză* (IV, 19-20, Iași, 26 decembrie 1915) – reprodusă în album, la pagina 576 –, desen care vorbește și despre trăirile religioase ale

artistului. Nu este singura încercare a lui V.I. Popa de a da chip Mântuitorului; un alt desen al artistului îl înfățișează în atitudinea *Ecce Homo*: un profil hotărât, subțiat de suferință, cu fruntea care poartă cununa de spini, cu bărbia în piept și pleoape coborâte (p.574). Desene ale unor biserițe de sat și schițe ale ctitoriilor mănăstirești ale lui Ștefan cel Mare sunt reproduse, de asemenea, în volum.

Credința în valorile tradiționale și într-un mod de viață patriarhal răzbate și din scenele cu țărani, din peisajele sale, chiar puține. De altfel, V.I. Popa, împreună cu Dimitrie Gusti și Henri H. Stahl, a inițiat și coordonat (1935–1936) crearea Muzeului Național al Satului. Este crezul unui artist, anume că emanciparea unui neam nu poate avea loc în afara originilor sale, a categoriilor social necesare (țărani, muncitori, mici întreprinzători și intelectuali) în legătură cu elitele, iar noile valori, aduse de dezvoltarea socială, trebuie puse în acord cu cele existente. Și astăzi aceste adevăruri nu sunt doar teorii sociologice, ci realități cărora le trebuie găsit suport în cotidianul românesc.

Apariția albumului *Victor Ion Popa. Artistul și criticul plastic. Album & varia*, la Academia Bârlădeană, este argumentul de neocolit că – înviată, activă – memoria culturală dă prezentului substanță. Este ceea ce V.I. Popa, ca om de teatru, știa.

* Articol publicat în revista *Teatrul azi*, numerele 10-11-12/2015, pp. 341-343, reprodus cu acordul autoarei.

Doamna Crenguța Manea, profesor la Colegiul Național „Gh. Roșca-Codreanu” din Bârlad între 1984-1990, este actualmente teatrolog, realizator și coordonator de proiecte la Redacția Teatru din Societatea Română de Radiodifuziune.

PETRUȘ ANDREI

Credo

În buni și răi...

În buni și răi se-mparte omenirea,
Se-nfruntă viciul și cu inocența
Iar între ele mare-i diferența
Că, uneori, îți stă în loc gândirea.

Cei buni își folosesc inteligența
Slujind cu mult-osârdie iubirea,
Gândind că-n ea își află mântuirea
Și-ncununându-și astfel existența.

Iar ceilalți, ce-s învechiți în rele,
Adună la activ păcate grele
Slujind pe diavol cu devoțiune.

Vor da însă cu toții socoteală
Și vor plăti, cândva, fără-ndoială
Că au dus răul la perfecțiune.

Eu nu cred în poezia-n proză
Și nici în limbajul decadent,
Nu mă-ncântă vreo metamorfoză
Ci doar cântul celor cu talent:

Trilul maiestuoz al ciocârliei
Ori cel tainic de privighetori
Ca să facă piatra să învie
Și să cadă lacrima pe flori.

Mama când la sân își ține-odorul
Și-l adoarme-n brațe cu-al ei cânt
Ca, în suflet, să-nflorească dorul
Cum răsare iarba din pământ.

Mă înclin, cuviincios, spre clasici,
Cum Ceahlăul ei rămân eterni,
Fac o reverență spre romantici
Și dau mâna cu poeți moderni.

Însă vreau atâtea pentru mine:
Să ies la lumină din infern
Și, pe-o veșnicie și mai bine,
Să rămân ce-am fost: un transmodern.

Îmi amintesc...

Îmi amintesc și astăzi începutul:
Era o minunată zi de vară
Și-am sărutat-o, cum stăteam afară
Iar ea mi-a-ntors mai mult decât sărutul.

Și am băut din cupa dulce-amară
Neostoit, cum curge-adezea Prutul,
Am isprăvit-o însă cu băutul
Când zeci de supărări mă-ntâmpinară.

Dar tot doream un strop de fericire
Și înc-o noapte-ntr-oagă de iubire
Cât am trăi o viață împreună.

Ne-am re-ntâlnit apoi printr-o minune
Și-am refăcut cu multă-nțelepciune,
Din două inimi frânte, una bună.

MARCEL PROCA

MONARHIA ȘI BÂRLADUL

Dincolo de manifestările cotidiene, existau în spațiul urban bârlădean¹ evenimente având caracter spectacular și care trezeau temporar din amorie provincialul târg moldav. Situat la intersecția unor importante artere de comunicație orașul a fost tranzitat, și nu numai, de mai marii epocii, inclusiv de personalități cultural-artistice ce determinau reacții pe măsură din partea oficialităților și a populației.

Cele mai cunoscute și cu cele mai detaliate relatări se referă desigur la conducătorii statului: domnitorul Mihail Sturdza,² domnitorul Grigore Ghica, caimacamul Vogoride,³ domnitorul Al. I. Cuza⁴ și, ulterior, domnitorul Carol I, regele Ferdinand și regina Maria, Carol al II-lea și, nu în ultimul rând, regele Mihai I.

Cu prilejul primei călătorii prin Moldova, prințul Carol I, venind de Iași prin Vaslui, poposește la 25 august/6 septembrie 1866 la Bârlad, prilej cu care sunt consemnate următoarele: „Soarele arzător chinuiește mult pe călător pe drumul prăfuit până la Bârlad. Bârladul e un oraș frumușel, capitala districtului Tutova; primirea aici ca pretutindeni e nespuse de călduroasă, se vizitează biserica, școala și spitalul, și la două se urmează drumul printr-un ținut frumos, păduros, spre Tecuci...”. Acesta este primul contact al monarhului cu urbea noastră, și nu cel din anul următor pomenit de I. Antonovici, în atât de utila sa lucrare, *Documente bârlădene*. De la acesta toți scriitorii ulteriori preocupați de istoria locală, și nu numai, au preluat informația, omițând ori neluând în considerare scurta vizită din primul an de domnie.⁵

În 9 ianuarie 1867, când orașul Bârlad a avut onoarea de a-l primi din nou pe domnitorul Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen, cu prilejul alegerilor de deputați, autoritățile locale au decis ca să fie găzduit la reședința Greceanu, actualul sediu al Protoieriei. La masa festivă au luat parte și o serie de personalități locale precum: Manolache Kostaki Epureanu și Scarlat Vârnăv – devenit ulterior călugărul Sofronie. Cei doi se cunoșteau foarte bine pentru că studiaseră împreună la Paris și militaseră pentru unire. În perioada la care facem referire erau contracandidați la alegerile pentru Camera Deputaților. Manolache Kostaki Epureanu a profitat de acest prilej pentru a-și tachina insistent adversarul politic, amintindu-i de tinerețea tumultuoasă când jucau cancan la Paris în tovărășia demimondenelor *grizete*. Savurosul și spumantul schimb de replici, potrivit relatărilor contemporanilor, a înviorat atmosfera spre deliciul asistenței, poate cu excepția lui Carol I mai riguros din fire.⁶

Merită subliniat că prima proprietate particulară a domnitorului Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen a fost moșia Slobozia - Zorleni, din județul Tutova, cumpărată din fonduri proprii.⁷ Ferma regală s-a dorit o unitate eficientă, un exemplu pentru localnici, o școală pentru progresul culturilor agricole, fiind dotată cu tot ce era considerat modern în materie de tehnică agricolă (prășitori, semănători, legătorii, pluguri etc.), ordine, disciplină și organizare.⁸

Aici, în anul 1898, cu sprijinul Casei regale și din inițiativa regelui Carol I, a luat ființă Orfelinatul agricol „Ferdinand” pe moșia regală⁹. Construcția clădirii¹⁰ a început din 1897 când Principele Ferdinand era grav bolnav și se dorea obținerea grației divine pentru facilitarea însănătoșirii acestuia.

Obiectivul acestui așezământ era acela de a „crește cu îngrijire un număr de orfani săraci, aleși din clasele muncitoare și a fiilor de militari, pentru a fi pregătiți la viața agricolă prin practică și prin dobândirea cunoștințelor necesare unui țăran bun gospodar”.¹¹ La dispoziția orfelinatlui au fost puse 25 ha teren arabil, fără a se plăti impozite. Acesta primea la anumite intervale de timp ajutoare financiare alături de: *Cercul Ofițerilor, Congregațiunea Templului Carol, Societatea Regală Română de Geografie, Teatrul din București*.¹²

Întreaga activitate se desfășura după regulamentul de organizare elaborat în anul 1889 și revizuit în 1903 și 1906.¹³ Din acest regulament se remarcă faptul că „din munca orfanilor se va opri anual 5 % pentru cheltuieli de hrană și echipament, restul de 95% se va împărți anual în părți egale, numai pentru orfanii care au împlinit vârsta de 17 ani. Zestrea orfanului nu i se va da în bani ci în natură (casă, vite, instrumente agricole) când se va statornici pe pământul moștenit sau pe moșia Slobozia – Zorleni”.¹⁴ În caz contrar, autoritățile doreau ca acești copii să termine ciclul primar de învățământ și apoi să intre la diferite meșteșuguri.

Inaugurarea a avut loc la data de 18 octombrie 1898, în prezența Ministrului de finanțe, domnul George Palade¹⁵, a preotului Ioan Antonovici, administratorul domeniului privat al M. S. Regelui, domnul Basaet, și directorul Orfelinatlui, Mihai Lupescu.¹⁶ În cadrul amenajării Expoziției generale române de la 1906 Pavilionul Domeniile Coroanei (sau Domeniul Coroanei) cuprindea exponate realizate pe diferitele moșii regale inclusiv de la Moșia Regală „Zorleni” (Zorleni, Tutova) și Orfelinatul Agricol „Ferdinand” (Zorleni, Tutova).¹⁷

În testamentul regelui se specificau următoarele: „Moșia mea Slobozia - Zorleni¹⁸, din județul Tutova, cumpărată din moștenirea mea părintească, am destinat-o, printr-un act deosebit, iubitelui meu nepot, Principele Carol de Hohenzollern (fratele lui Ferdinand n. ns.); Orfelinatul agricol „Ferdinand” va rămânea neatins pe moșie și întreținut de viitorul Rege al României”- primind și un legat de 500 000 lei.¹⁹ De asemenea săracii din Bârlad, Botoșani, Brăila, Galați și Focșani primeau câte 8.000 lei. După criza dinastică, regele Ferdinand o va lăsa moștenire fiicei sale Elisabeta, regina Greciei.²⁰ Situația proprietății se va modifica prin Decretul nr. 2023/1930 privind promulgarea Legii nr. 140/1930 pentru autorizarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor de a cumpăra de la Majestatea Sa Regina Elisabeta, moșia Slobozia - Zorleni din jud. Tutova În 1948 prin Decretul Nr. 983 din 26 mai 1948 cele 137, 00 ha, cu întreg inventarul necesar exploatareii, ce constituiau moșia Zorleni au fost naționalizate.²¹

Aflat în toamna anului 1875 la Tecuci, pentru a urmări manevrele militare din acel an, Carol I a donat Spitalului „Elena Beldiman” suma de 2000 lei trecut pe listă la nr. 165. Vasile Gierescu, trimisul prefectului județului Tutova la Tecuci cu Lista de ofrande pentru spitalul „Bârladu” va scrie mai târziu: „Pe contra pagină, la nr. 165, se arată iscălitura autografă a Înălțimii Sale, domnitorul României primită de subsemnatul în casele domnului I. Anastasiu în urbea Tecuciu în ziua de 22 octombrie 1875, în adinsu chematu din Bârladu prin telegrama domnului Iordachi Giurgea, prefectul județului Tutova”.²²

Mai târziu, alți membri ai Casei Regale au făcut donații spitalului din Bârlad. Între aceștia se remarcă regina Maria, care, la 23 mai 1916, dăruia o sumă importantă de bani. Alături de ea semnează și cele două principese Elisabeta și Mărioara. Urmează cu donații în Lista de ofrande, într-o ordine aleatorie și cu date diferite, așa cum fiecare și-a găsit loc pe pagină Alexandru Constantinescu (1859-1926), ministrul agriculturii, dr. Constantin Angelescu (1869-1948), ministrul instrucțiunii, Dumitru Radu Ioanițescu (1885-1970), ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, dr. Ion Costinescu (1872-1951), Victor Slăvescu (1891-1977), Ion Inculeț (1884-1940), Ion Manolescu Strunga (1891-1950) și alții.²³

Viața cotidiană a fost determinată și influențată și de existența garnizoanei orașului Bârlad, cunoscând dincolo de elementele obișnuite și alte aspecte mai interesante și spectaculare. Spre exemplu, ne putem referi la diferitele manevre militare desfășurate pe raza orașului. Astfel, în baza Decretului din 28 august 1882, o parte din armata permanentă și din cea teritorială a fost concentrată între Focșani și Bârlad, pentru instrucție și manevre, în perioada 20 septembrie – 4 octombrie 1882. Cu această ocazie orașul a primit vizita M. S. regelui Carol I, care și-a stabilit aici cartierul general, a reginei Elisabeta, a episcopului Calinic Dima al Hușilor, a reprezentanților armatelor străine ce au participat ca observatori la manevre.

În 25 septembrie 1882, aflat la Bârlad cu ocazia acestor manevre militare, regele Carol I în toastul ținut spunea:

„Țara întreagă privește cu dragoste și încredere armata care are onorul de a fi paza și scutul patriei și care trebuie să pună toată silința spre a răsplăti, prin răvnă și o muncă neîntreruptă, marile sacrificii care națiunea își impune pentru ea. Prin luptele glorioase pe câmpiile Bulgariei, România a dobândit un loc de onoare între statele militare. Sfânta datorie a armatei este de a păstra neatins acest însemnat rezultat și a fi totdeauna zeloasă de renumele său. Nimeni nu știe ce viitorul ascunde în sânul său, noi însă știm că trebuie să ne pregătim, să ne întărim și să ne rezemăm numai pe propria noastră putere. Sunt dar fericiți de a vedea cu ocaziunea acestor manevre, o mare parte a armatei concentrată din toate unghiurile țării și a constata avântul și progresul instituțiilor noastre militare.

Mulțumesc țării și armatei, care împreună au contribuit a împlini dorința mea cea mai vie și ridic acest pahar pentru fericirea și tăria României, care, sunt convins nu se va căi niciodată de toate sacrificiile care le face pentru armata sa.

Să trăiască România ! Să trăiască armata !”

Pe 2 octombrie același an sosește la Tecuci, venind de la Sinaia, regina Elisabeta care este întâmpinată de Carol I, cei doi plecând la Bârlad. A doua zi, familia regală asistă la serviciul divin, vizitează spitalul „Elena Beldiman” și Școala profesională de fete. Pe 4 octombrie regele vizitează Liceul „Codreanu”, Școala Normală, Școala de meserii, Școala de băieți nr. 3 și Școala primară nr. 2, iar pe 5 octombrie, Prefectura, Cancelaria și magazia Regimentului 12 Dorobanți și Primăria Bârladului. Are loc apoi festivitatea de trecere în revistă a trupelor.²⁴

În onoarea tuturor acestor oaspeți, la 15 octombrie 1882 s-a dat un spectacol muzical, urmat de un banchet în grădina și sala „Renașterea” (în fapt, după descrierile contemporanilor, o simplă baracă²⁵), având bineînțeles și o latură culinară.²⁶ A luat parte, de asemenea, principesa Elena Bibescu care a stat lângă regină, și episcopul Calinic Dima Ploieșteanul (1834–1887), episcopul Hușilor și vicar al Mitropoliei Moldovei. Slujba religioasă care a precedat festinul s-a ținut, în prezența cuplului regal, la biserica Sfântul Ilie, al cărei cor a fost dirijat de Lascăr Hârjescu, profesorul de muzică vocală al Școlii Normale. Și, cum scrie cu finețea sa caracteristică domnul C. D. Zeletin: „Puținele descrieri din presă ale interiorului barăcii nu redau, totuși, acea demnitate care, cu siguranță, o făcea vrednică să-l primească pe regele țării. În privința exteriorului, baraca nu era decât o baracă....”. În orice caz rămâne plăcut impresionat de frumusețea doamnelor prezente²⁷. A doua zi, luni 16 octombrie 1882, avea să noteze: „Elisabeta cântă cu Elena Bibescu. Ploaia încetează”.²⁸

Ziua următoare, regele însoțit de Principele moștenitor, a vizitat cazarma Regimentului 12 Dorobanți, Școala publică de băieți nr. 2, Externatul secundar de fete, Școala primară de fete, Școala normală, Pensionatul particular Drouhet, Gimnaziul real și moșia Zorleni - Slobozia, proprietatea particulară a regelui Carol.

În cadrul acestui banchet organizat la încheierea vizitei regale, Carol I a subliniat atmosfera plină de dragoste a

Casa Greceanu, construită în anii 1827-1828, de către boierii Neculai și Iancu Greceanu, unde s-a organizat, în anul 1867, banchetul în onoarea Principelui Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, cu ocazia vizitei sale în Bârlad.

bârlădenilor: „În tot timpul șederii noastre în urbea Bârlad, am fost întâmpinați de atâtea semne de dragoste din partea tuturor cetățenilor și am găsit o primire așa de călduroasă, că zilele petrecute în mijlocul domniilor voastre vor rămâne neșterse în inimile noastre. Mulțumind Bârladului pentru devotamentul ce ne-a arătat și pentru patriotismul de care a dat dovezi atât de mari prin larga ospitalitate dată la 23.000 ostași, ridic acest pahar pentru fericirea și dezvoltarea orașului și a județului și în sănătatea cetățenilor”.²⁹

„Regina Elisabeta cunoștea și ea Bârladul, îi era însă familiar mai mult datorită câtorva prietene bârlădene, unele dintre ele petrecându-și adevărate stagii în saloanele ei artistice de la București ori de la Sinaia. O amintim întâi de toate pe Elena Bibescu, pe sora ei Ecaterina Ecsarhu, pe fiica acesteia, Maria Magdalena Ecsarhu și pe Natalia Palladi-Susanu. Corespondentă asiduă, regina le scria prietenelor ei la Bârlad ori la Epurenii sau i se scria din Bârlad ori din Epurenii.³⁰

Spre a ilustra impactul reprezentat de monarhie asupra societății bârlădene, reproducem o apariție din presă. Ziarul „Paloda”, din 9 și respectiv 11 mai 1894, preciza, spre exemplu, următoarele: „Informațiuni. Programul serbării zilei de 10 mai:

I) La ora 10 și jumătate dimineață se va celebra la Biserica Catedrală un Te Deum de către părintele protoiereu al județului, înconjurat de cler, în asistența domnului prefect de județ și a autorităților civile și militare.

II Sergenții de oraș vor fi așezați pe străzi între Catedrală și străzile principale.

III Elevii Școlii Normale, ai Liceului și ai Gimnaziului cu drapelele lor, vor asista la ceremonie în piața bisericească, aranjați de profesori în înțelegere cu comandantul paradei.

IV După terminarea serviciului divin, defilarea și felicitările se vor primi la palatul Prefecturii.

V Toate magazinele din oraș, în semn de respect pentru această mare sărbătoare, până la orele 13 din zi să fie închise.

VI De la orele 3 până la 6 p. m. muzica Primăriei execută diferite arii în Grădina Publică a orașului.

VII La ora 8 seara muzica Regimentului va face o retragere cu torțe pe străzi după care, la ora 10, va cânta în centrul orașului, lângă Podul de piatră.

Făcut astăzi 6, Mai 1895, în cabinetul Prefecturii județului Tutova.

Prefect, Șutzu

Comandantul Garnizoanei, Lt.- Col. Diculescu.

Primar, N. C. Budu”.³¹

Și serialul continuă... se publică desfășurarea Zilei Naționale la Bârlad: „Ziua de 10 Mai s-a serbat în orașul nostru în toată splendoarea. Străzile: Principală, Ștefan cel Mare și strada Speranța până la Palatul administrativ sunt decorate cu steaguri tricolore. Pe la orele 10 s-a oficiat un Te Deum la biserica catedrală Domneasca de Protoiereul județului înconjurat de clerul orașului, la care au luat parte toate autoritățile civile și militare, garnizoana din orașul nostru, elevii școlilor primare și secundare și un public numeros. După terminarea serviciului divin, Grigore Șuțu, prefectul județului, a primit felicitări în sala de recepție a Palatului Administrativ, din partea autorităților pentru M. S. Regele, mulțumindu-le pentru aceasta și încredințându-le că va fi interpretul fidel către guvernul M. S. pentru aceste felicitări. Seara, orașul a fost splendid iluminat când armata, cu muzica în frunte, a executat retragerea cu torți prin cele mai importante străzi. Focuri bengale și rachete au fost aruncate din balconul clubului conservator, a cărui inaugurare s-a făcut chiar în această

seară”.³²

Nu exista televiziune și documentare de arhivă, dar presa o suplinește în epocă cu succes prezentându-ne peste ani evenimentul aproape fotografic, cu toate etapele sale.

De asemenea, o bună impresie au lăsat locuitorilor Bârladului manevrele militare din 23-28 septembrie 1894 desfășurate în zona Bârlad-Crasna, la care au participat regele Carol I și principele Ferdinand. Deși orașul a găzduit timp de 5 zile, 20.000 de militari „nici o nemulțumire nu avem a înregistra”, se scria într-un ziar local „nici cel mai mic incident, căci, spunem cu mândrie că, de la general și până la soldat, s-a observat o perfectă ordine, o delicatețe ce indică o distinsă cultură”.

Desfășurarea acestor manevre, pe lângă aspectul spectacular al parăzilor, recepțiilor, banchetelor, balurilor, spectacolului uniformelor ofițerilor de diferite grade și arme, producea înviorarea comerțului local și înflăcăra imaginația tinerelor domnișoare ce începeau să viseze la o posibilă partidă. Dincolo de acestea mai erau și alte părți pozitive pentru locuitori. Înainte de începerea manevrelor în zona Bârladului a sosit un batalion de geniu care „a pus în bună stare podurile, fântânile ce începuseră să sece și alte lucruri care puteau să împiedice executarea regulată a planului de manevre”.³³

O asemenea desfășurare de forțe, și mai ales prezența Majestății sale Regele, nu putea să nu intre în atenția opiniei publice bârlădene și a presei, care va alocă pagini substanțiale evenimentului, din care vom face doar spicuiuri pentru a avea o radiografie a evenimentului în epocă: „...Zilele de 20, 21 și 29 vor rămâne memorabile în amintirea concetățenilor noștri, în aceste zile peste 20.000 de oameni au fost așezați în corturi în partea nordică a orașului nostru, parte ce prezintă o întinsă câmpie, înconjurată la est și vest de dealuri și udată de râul Bârlad.

Joi 22 curent, orele 9 și jumătate dimineața, trenul regal sosise în gara noastră, aducând pe principele Ferdinand cu toată suita sa și batalionul I de vânători. Orașul era frumos decorat. Lumea compusă din bărbați, femei și copii, începuse să se adune pe stradă încă de la ora 8 dimineață. Prefectul județului, dl. G. Emandi, a dat dispoziții ca la recepția principelui, ce a avut în salonul gării, destul de bine și cu gust decorat, să se vadă o deplină ordine. [...]

Toate trupele au fost scoase în ordine în stradă. Principele, după marșul de o oră făcut pe Bulevardul Elisabeta și pe străzile Traian și Principală, ce lega Gara cu Grădina Publică, sosește cu batalionul său. Trecerea marțială făcută în fața trupelor a atins sublimul. Muzica și uralele, ce izbucneau din piepturile a 20.000 de oameni făceau să răsună văile. [...] După dejun, porni spre Zorleni, proprietatea casei regale, unde și-a așezat cartierul Princiar.

Seara, toți generalii și coloneii din regimente fiind poftiți la Zorleni au luat cina împreună cu Alteța Sa Principele Ferdinand. A doua zi a trecut prin oraș M. S. Regele, însoțit de principii de Saxa Meiningen și Coburg”.³⁴

Și acum, în discursul său, regele amintește de istoria românilor dar și de respectul pe care-l poartă locuitorilor din această zonă a țării: „Cu un simțământ de mândrie am străbătut, în aceste zile de manevră, vechile câmpuri de luptă pe care marele Domn al Moldovei a câștigat cea mai strălucită izbândă, care a hotărât de viitorul țării și a avut chiar o înrăurire asupra evenimentelor din Europa. Numele lui Ștefan-Vodă și vitejia ostașilor săi găseau atunci un puternic răsunet în toată lumea creștinească și faptele sale războinice

au rămas pururea ca vrednică pildă pentru neamul românesc. Ele au împlântat întrânsul virtuțile militare și, după 400 de ani, urmașii vitejilor din trecut au dobândit prin sângele lor mărirea și neatârănarea României. Salut dar cu deosebită bucurie, în aceste locuri istorice, o mare parte a armatei mele, sigur fiind că ea întotdeauna va fi pătrunsă de înalta sa datorie. Ridic paharul meu în onoarea Corpurilor III și IV, care și-au atras în timpul manevrelor via mea mulțumire. Sper că veți păstra de aceste zile pline de învățătură o amintire tot așa de adâncă, precum este bucuria ce o resimt de a mă găsi în mijlocul Dvoastră.

Să trăiască armata! [...]”³⁵

La 11 octombrie 1889, Carol I și Principele Ferdinand ajung din nou la Bârlad pentru a vizita câteva obiective din Bârlad, dar și moșia de la Zorleni. Cu acest prilej, în discursul său, Carol I afirma: „Totdeauna Bârladul mi-a dat dovezi temeinice de iubire și devotament. Strălucita primire ce mi-a făcut astăzi mie și moștenitorului prezumtiv al coroanei, e o nouă cheazășie a simțămintelor sale către tron și dinastie. Închin dar acest pahar în sănătatea cetățenilor și pentru prosperitatea orasului Bârlad și a județului Tutova”³⁶

Militarii garnizoanei Bârlad au contribuit activ la viața comunității în care își făceau misiunea. Sărbătorile laice sau creștinești erau prilejuri pentru desfășurarea unor ceremonii militare la nivelul orașului cu: parade, retrageri cu torțe etc. Totodată, se organizau concursuri sportive, activități culturale - artistice cu un pronunțat caracter educativ. Ei au sprijinit material unele societăți de binefacere, cum a fost cea a „Doamnelor Române Bârlădene”³⁷

Orice trecere prin urbe a unor personalități, mai mult ori mai puțin marcante, avea drept consecință organizarea unor primiri festive, orașul îmbrăcând haine de sărbătoare. Din păcate aceștia plecau și Bârladul se întorcea la imaginea sa reală, anostă, colbuită sau înnoată, după cum dictau vremea și celelalte *racile*. Pe 20 noiembrie 1889, Bârladul este vizitat de primul ministru de atunci, G. Gr. Cantacuzino. Ei și ce ? par a spune bătrânii clătănând ușor din cap. Dar tinerimea se bucură: „Nenumărații privitori adunați pe ambele trotuare au salutat cu urale zgomotoase. Toate străzile sunt frumos pavoazate cu drapele tricolore și ghirlande de verdeață, iar din mai multe balcoane doamnele aruncă flori”³⁸

Unul din cele mai spectaculoase evenimente a fost primul zbor aviativ deasupra orașului, efectuat de un fiu al său, Gh. Negrescu, căruia i s-a făcut o primire triumfală la 27 mai 1912. Foștii lui profesori de la Liceul Codreanu au organizat un banchet la Restaurantul Manzavinos și i-au oferit un ceas de aur.³⁹ A doua zi i-a făcut o demonstrație de zbor regelui Carol I sosit la Bârlad (ultima vizită a acestuia în urbe) de la Iași, unde, cu o zi înainte, asistase la dezvelirea statuii lui Al. I. Cuza, din Piața Unirii. Dacă venirea aviatorului Gh. Negrescu a reprezentat o plăcută surpriză, cea a regelui era cunoscută și minuțios planificată⁴⁰: „PROGRAMA recepției Majestății Sale Regelui în ziua de 28 Mai 1912 la Bârlad: I. La ora 10 jum., Majestatea Sa Regele va sosi în automobil la biserica Catedrală, unde se va oficia un tedeum de protoereul județului, înconjurat de întreg clerul orașului, și cor; II. La ora 11 a. m., Majestatea Sa Regele va traversa orașul pentru a merge la căzărni, unde va inspecta trupele; III. La ora 12, Majestatea Sa Regele va primi la palatul Administrativ, în sala de recepție, pe reprezentanții națiunii, autoritățile locale și cetățenii județului și ai orașului, cari vor binevoi a se așeza în modul următor: În dreapta intrării: 1) D-nii Senatori și Deputați. 2) Comandantul garnizoanei. 3) Primarul cu Consiliul

Comunal. 4) Clerul. 5) Președintele Consiliului județean și membrii Consiliului. 6) Președintele tribunalului cu membrii tribunalului, Judele instructor, procurorul, Judecătorii de ocol și toți stagiarii. 7) Decanul cu întreg baroul avocaților; 8) Administratorul financiar cu șefii de secție. 9) Corpul medical și veterinar al orașului și județului. 10) Camera de comerț. 11) Președintele comitetului Comunității Israelite. 12) Banca Națională și reprezentanții celorlalte bănci.

La stânga: Viceconsulul Austro-Ungariei, Foștii demnitari și foștii reprezentanți ai județului și orașului, rugați a se așeza după pozițiunile ce au ocupat. Corpul didactic secundar, normal, și primar. Domni și doamne care doresc a saluta pe Majestatea Sa Regele.

De la Palatul Administrativ, Majestatea Sa Regele va porni la gara Bârlad, iar la ora 2.00 va avea loc plecarea trenului Regal din Bârlad.

Elevii și elevele școalelor vor fi așezați pe bulevardul Gării, școalele de băieți ocupând partea dreaptă, iar cele de fete partea stângă a bulevardului.

Prefectul jud. Tutova, V. Călinescu”.

În timpul primului război mondial, Orfelinatul din Zorleni a fost transformat în spital, apoi în Cartier Regal. În timpul retragerii din decembrie 1916, familia regală își va găsi adăpost la conacul de pe moșia Slobozia-Zorleni.

Pe 28 noiembrie/11 decembrie, regina nota cu tristețe în jurnal că se află la Zorleni – „un sat dărăpănat și trist”⁴¹. „Am venit aici, la Cartierul General. Loc urât, prost întreținut, dar înăuntru arată destul de bine, fiindcă au adus o parte din mobila frumoasă salvată de la Sinaia.

Chiar m-a tulburat profund vederea mobilei din camera mea de aur, până și a pernelor mele preferate etc.

Dar nu mi-ar plăcea deloc să locuiesc aici – casa e prost așezată, împrejurimile sunt prost întreținute.

Încă din tren, a trebuit să primesc vizită după vizită. Brătianu⁴², Mosolov⁴³, generalul Fournier.

Am sosit cu puțin înainte de prânz. Nando⁴⁴ rămâne calm, în ciuda nenorocirilor noastre. Carol e trist, dar tinerețea își păstrează întotdeauna speranța. Prânz mare, cu toți aghiotanții și cu Brătianu, Mosolov și Fournier”⁴⁵

Investirea generalului Constantin Prezan în funcția de șef al Marelui Stat Major (Marele Cartier General) s-a realizat la 2/15 decembrie 1916 la Zorleni, fiind într-o bună măsură, și opera reginei Maria⁴⁶. Câteva zile mai târziu, respectiv la 1/14 decembrie, ea nota plină de satisfacție în jurnalul său că cererea sa fusese satisfăcută, Prezan fiind în fruntea Marelui Stat Major. Regina Maria l-a întâlnit, la 5/18 decembrie 1916, pe Prezan, la Zorleni, lucru ce i-a făcut plăcere, „căci aveam de mult o mare dorință să i se dea locul pe care îl are acum: șef al Marelui Stat Major”⁴⁷.

În zilele următoare, regina vizitează spitalele din Bârlad, școala de șoferi „Regina Maria”⁴⁸, unde erau pregătiți șoferii pentru ambulanțe, „barăcile cu răniți”, depozitele militare de la gară⁴⁹ și, în repetate rânduri, Cartierul General. La 14/27 decembrie se deplasează spre Tutova și ne lasă o descriere a haosului ce domnea în zilele retragerii: „Era pe drumurile acelea tot ce se poate imagina, convoaie rusești și românești, refugiați, trupe automobile, unii mergând într-o direcție, alții în cealaltă, iar noi nu puteam să urmărim o cale îngustă prin mijlocul lor, pe care dădeam în groapă după groapă – înaintam așa de încet, încât a trebuit să ne întoarcem înainte să ajungem la destinație. Pe marginea drumului zăceau cai morți sau pe moarte [...]”⁵⁰

La 13 ianuarie 1917, Regele Ferdinand și Regina Maria,

însoțiți de Principele Știrbey⁵¹, au vizitat orfelinatul. Cu această ocazie, Regina Maria a oferit câte un ban de aur fiecărui orfan, la rândul lor aceștia au oferit în dar un miel alb, ... „Noi, copiii orfani și săraci adunați aici din mila Mărețului nostru Rege, vă rugăm să primiți de la noi acest miel” (consemnează M. Lupescu directorul orfelinatului)⁵².

Dacă Regina Maria, împreună cu patru copii (Nicolae, Marioara, Elisabeta și Ileana) au părăsit mai devreme acest refugiu, Regele Ferdinand I împreună cu Marele Cartier General au rămas la Zorleni, lângă Bârlad, până la sfârșitul lunii ianuarie 1917 (martie ?), când s-a putut stabili în Palatul Cuza Vodă, din strada Lăpușneanu, în care funcționa Creditul Financiar Urban.⁵³

În miticul urban bârlădean s-a încetățenit în perioada de după 1866 ideea monarhiei. Astfel strada principală purta denumirea de Regală și din 1930 porțiunea până la Poșta de Bulevardul Carol al II-lea, Bulevardul Manolache Costache Epureanu s-a numit Bulevardul Principele Ferdinand iar Bulevardul Primăverii – Bulevardul Elisabeta. Înainte de 1948 a existat Școala Normală „Principele Ferdinand” și un parc Carol al II-lea. Cu ocazia inundațiilor din 1932 pe lângă alte oficialități, urbea a beneficiat și de vizita regelui Carol al II-lea pentru a constata dimensiunile dezastrului. Revista „Documente răzășești” precizează, la capitolul *Diverse următoarele*: „M. S. Regele Carol II la Bârlad. La un scurt interval de timp, regele vizitează de două ori orașul nostru, pentru a vedea pustiirea făcută de valurile furioase a unui minuscul pârâu, ce din nenorocire își are drumul croit tocmai prin centrul târgului; precum și al doilea prăpăd ce l-au cășunat apele Bârladului, care și-a desăvârșit opera de distrugere începută în primăvară. Pe drumurile aceste bătute de atâția mari voievozi din vechime, continuând o bună tradiție, vine Regele României având alături pe Regalul Său Copil – Voievodul Mihai, să aline suferința și să insuflă nădejdi atâtor nenorociți loviți de soartă. Femeia disperată de pierderea celor doi copii, care, cu privirea rătăcită au căzut în genunchi înaintea Suveranului, lacrimile și doleanțele întregii mulțimi, zăugăreau îndestul tragedia acestui oraș. Regele a împărțit personal mai multe sute de mii la sinistrați. Și gestul prințului moștenitor, care auzind pe o sârmană bătrână că are șapte copii, a scos grăbit din buzunar o sumă de bani și a dat-o cu vădită satisfacție că face un bine. Dragostea și recunoștința pe care au arătat-o bârlădenii Suveranului cu acest prilej, ne îndeamnă să tipărim această însemnare, ca să se știe”⁵⁴.

După 1989 istoria Bârladului marchează și alte opriri ale familiei regale în urbea moldavă. Prima se înregistrează în mai 1997 când regele Mihai I aflat într-un circuit prin țară face o scurtă vizită la Palatul Comunal, continuată printr-o întâlnire cu oficialitățile locale. Urmează treceri ale cuplului princiar Radu Duda și Principesa Margareta în 5 noiembrie 2006 și 3 iunie 2009. Trebuie menționat și faptul că familia principelui Duda are rădăcini bârlădene, tatăl său fiind înmormântat la cimitirul Eternitatea, Bârlad.

Note:

1. Pentru considerații generale vezi Mirela Proca, Marcel Proca, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Sfera, Bârlad, 2011.
2. Ion N. Oprea, *Campanie electorală. Fostul domnitor Mihai Sturza, la Bârlad*, în „Academia Bârlădeană”, Anul XVI, 3 (36), Trim. III, 2009, p. 16; Idem, *Ioan Antonovici depozitarul. Opere*, Editura Pim, Iași, 2011, vol. I, pg. 205-206.
3. Iacov Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. V, Atelierele Zanet Corlăteanu, Huși, 1926, pg. 244-245.
4. Marcel Proca, *Al. I. Cuza și Bârladul*, în „Coordonate metodico-științifice”,

Publicație județeană de comunicare didactică, Casa Corpului Didactic, Anul V, nr. 1, 2015, pg. 19-20; *Ibidem*, în „Meridianul cultural românesc”, An I, Nr. 1, ianuarie-martie 2015, pg. 132-133.

5. *Memoriile regelui Carol I al României (de un martor ocular)*, Erc Press, București, 2011, vol. II, p. 31.
6. „În 1867, Vodă Carol când au venit pentru prima oară în orașul Bârlad, au tras în casele lui Iancu Greceanu, astăzi aparținând avocatului M. Cristescu-Vasiliu (azi Protopopiatul Bârlad n. ns.). La recepția ce s-a făcut lui vodă, am luat și eu parte ca notabil și fruntaș al comerțului, oprit fiind apoi la Masa Domnească, ce s-a dat în seara zilei aceleia”. Iacov Antonovici, *op. cit.*, p. 277; C. D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu marea pianistă*, Editura Vitruviu, București, 2008, p. 534; Pentru considerații privind familia Greceanu și casa unde a fost primit domnitorul vezi: Elena Monu, *Casa Greceanu - Actualul sediu al Protopopiatului Bârlad*, în, „Păstorul Tutovei”, serie nouă, Nr. 2, 2009, pg. 26-28.
7. Zorlenii au fost în vechime pământ domnesc, după cum reiese din cele 377 documente vechi din arhivele Casei Regale, parte consemnate de N. Iorga în „Studii și Documente”, vol. IV. Prima atestare este din anul 1522 din vremea lui Ștefăniță – Vodă, întărită și de alte hrisoave și înscrisuri domnești din vremea următorilor domni moldoveni: Aron Vodă, Ieremia Movilă, Vasile Voievod, Istrati Dabija Voievod, Alexandru Vodă, până la Aga Alecu Calimachi, care întregeste definitiv moșia Slobozia-Zorleni, la 1818, și se întărește, înființând și clădind la Zorleni: palat cu parc mare împrejur, școala, velnițe, sălașe de țigani, eleșteu de pește, livada de duzi, vie, grădina de pomi roditori etc. În anul 1853 moșia Slobozia-Zorleni aparține hatmanului Alecu Rușet Rosnovanu, care a primit-o de la Calimachi ca zestre, când s-a căsătorit cu fiica acestuia, Roxanda. Însă dezastru. După încetarea din viață a hatmanului, curajoasa Roxanda se va bate-n procese timp de mai mult de jumătate de veac pentru apărarea moșiei, râvnită-n anumite părți ale ei de vecini hulpavi, pe urma datorilor catastrofale lăsate la moartea sa de risipitorul hatman, jucător pătimaș, și prins și de alte patimi mai rele încă... Ca într-un roman balzacian, hătmăneasa va pierde totul, și în aprilie 1886 moșia Slobozia-Zorleni cu trupurile sale va fi cumpărată de către M.S. Regele Carol I de la bancherii Pierre și Victor Monge și François Liet, la prețul de lei 1.355.750. Noul Domn, pentru a domni în România cu titlu de Rege, a avut la un moment dat obligația de a se împământeni în noua sa țară. <http://guguianu.ro/?p=305>; Suprafața moșiei măsura 4012 fălci din care: 1600 în șesul Bârladului, 900 fălci în platoul Copăcelu, 400 fălci în platoul Mamina, 750 de fălci reprezentau pădurea Bujoreni. Liviu Gîndu, Irina Buzamă, *Zorleni. Monografie geografică*, Editura Sfera, Bârlad, 2009, p. 95.
8. Gheorghe Gherge, Sidonia-Elena Diaconu, *Prima carte pentru Zorleni*, Editura Sfera, Bârlad, 2009, p. 12; La reforma agrară din 1921 pe pământul fermei regale din Zorleni au fost împroprietăriți țărani din mai multe sate: Zorleni, Banca, Popeni, Ghermănești, Stoiești, Fedești, Horga. Țăranii din Zorleni au primit 2623 ha, din care 1880 ha din moșia regală și 743 din moșia Naumeasca. După reforma agrară, moșia regală a rămas cu 1864 ha. Această suprafață în 1931 a intrat în patrimoniul Ministerului Agriculturii, care a organizat o fermă model. După al doilea război mondial, în 1948, pe această suprafață s-a înființat întreprinderea agricolă de stat Zorleni. *Ibidem*, p. 108.
9. „Albina”, anul I, nr. 16, 18 ianuarie 1898.
10. Clădirea a fost făcută pe o parte din conacul lui Alecu Calimah, datat 1830.
11. „Albina”.
12. 5.000 lei era subvenția primită de Teatrul din București, Arhivele Naționale Istorice Centrale, ds. 112/1913, f. 22. Din 1911, schitul Bujoreni era întreținut de Casa Regală, prin Administrația moșiei Zorleni.
13. *Regulament pentru întocmirea și organizarea Orfelinatului Agricol „Ferdinand”, de pe moșia regală Zorleni-Tutova*, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1906.
14. *Ibidem*, p. 10; vezi și Ionel Duma, *Zorleni 400- File de monografie*, în „Părerii Tutovene”, 25 martie 1994.
15. Om politic de factură liberal (n. 20 ianuarie 1857, Bârlad – d. 27 mai 1903, Bârlad) a fost un jurist, profesor, ziarist, care a îndeplinit funcția de ministru de finanțe al României în două perioade (1898–1899 și 1901–1902).
16. Gh. Vasiliu, *Bârladul de altădată*, S. C. Editura Sherpa SRL, Târgu Mureș, 2011, p. 29; Mihai Lupescu, după anii de apostolat la Broșteni 1884–1898, unde învățase I. Creangă, unde fusese judecător renumitul Artur Gorovei după ce suplinise ca profesor un an la Bârlad (1889–1890) și devenit membru de onoare al Academiei în 1940, se stabilește la Bârlad, ca director al Orfelinatului agricol din Zorleni 1898–1920. Prof. Mihai Luca, *Bârladul și Fălțiceni. Contribuții remarcabile în folcloristica*

- românească. *Note de studiu*, în „Academia Bârlădeană”, Nr. 16, trim. III, 2004, p. 1. Printre învățătorii de aici s-au numărat Nicolaie Stoleru (erou de război din prima conflagrație mondială n. ns.) și Simion Kirileanu (scriitor și folclorist).
17. <http://www.ideiurbane.ro/pavilioanele-expozitiei-generale-romane-din-1906-2/>
 18. Ca productivitate se situa pe locul trei între domeniile coroanei după moșia Moșneasca și Broșteni.
 19. http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/testamentul-regelui-carol-i
 20. <http://cultural.bzi.ro/inedit-testamentul-regelui-ferdinand-i-7858>
 21. <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/averea-confiscata-a-regelui-mihai-32678.html>
 22. Viorica Zgutta, *Carol I pe meleaguri vasluiene*, <http://www.monumentul.ro/pdfs/Viorica%20Zgutta%2008.pdf>
 23. *Ibidem*.
 24. *Ibidem*.
 25. Bârlădenii continuau să îi zică acestei hardughii „țarcul grecului”, deoarece servise la început vânzării de coloniale de către grecul Manzavinatos. Scena din această sală avea să se construiască mai târziu, în 1894. C. D. Zeletin, *op. cit.*, p. 482.
 26. Col. V. Costan, *Istoricul garnizoanei militare din Bârlad*, (în mss.).
 27. *Apud* C. D. Zeletin, *op.cit.*, pg. 533-534; O sumară descriere a acestei vizite o avem și datorită memoriilor unui institutor din acele vremuri: „Cu ocazia manevrelor din toamna anului 1882, ce a avut loc în împrejurimile orașului nostru, M. S. Regele, având cartierul pe tot timpul manevrelor în oraș, a binevoit să viziteze școlile, între care și școala unde funcționeam eu, întovărășit la această vizită, pe lângă alți demnitari, și de ministrul de Instrucțiune publică, Gheorghe Chițu. M. S. Regele a vizitat și a pus întrebări din diferite obiectele din program la toate clasele, dar în special la elevii din clasa a IV-a unde funcționam eu în calitate de institutor. Întrebările ce au fost puse de M. S. Regele au fost asupra istoriei patriei: domnia lui Mihai Viteazul, din geografie, Țările Române din imperiul Austro-Ungar. Răspunsurile sigure, clare și precise ale elevilor a mulțumit pe M. S. Regele și domnul ministru al instrucțiunii publice, care, acesta din urmă, adresându-se către mine mi-a zis „Veți fi decorat din ordinul M. S. Regelui”. Domnul ministru al Instrucțiunii publice cu ordinul No. 1831 din 24 februarie 1884 îmi înaintează brevetul No. 1458, prin care M. S. Regele îmi conferă Ordinul Coroana României în grad de cavaler”. *Memoriu scris și subscris de Ioan Vasiliu. Institutur onorific*, în Iacov Antonovici, *op. cit.*, pg. 227-228.
 28. C. D. Zeletin, *op.cit.*, p. 534.
 29. Viorica Zgutta, *op. cit.*, p. 4.
 30. C. D. Zeletin, *op.cit.*, p. 535.
 31. „Paloda”, 9 mai 1895.
 32. „Paloda”, 11 mai 1895.
 33. Col. V. Costan, *Istoricul garnizoanei militare din Bârlad*, (în mss.).
 34. „Paloda”, 29 septembrie 1894.
 35. Viorica Zgutta, *op. cit.*
 36. *Ibidem*.
 37. Col. V. Costan, *Istoricul garnizoanei militare din Bârlad*, (în mss.).
 38. „Bârladul”, 20 noiembrie 1889.
 39. „A doua zi (28 mai 1912 n. ns.) era anunțată vizita, la Bârlad, a regelui Carol I care, în ajun, inaugurase la Iași statuia lui Vodă Cuza. Am mutat avionul în zbor pe câmpul de la sudul orașului, lângă cazărmi, unde întreaga garnizoană urma să fie trecută în revistă de rege. Fiind cu avionul în flancul trupelor, revista a început cu avionul meu, regele oprindu-se întâi la mine; i-am dat raportul, am executat un zbor în jurul câmpului, după care a început revista trupelor terestre”. Gh. Negrescu, *Amintirile unui pionier al aerului, în Bârladul odinioară și astăzi*, vol. III, București, 1984, p. 270; Pentru informații privind personalitatea aviatorului și evenimentul în sine, vezi: Constantin Chiper, *Personalități militare bârlădene*, Primăria Municipiului Bârlad, 2001, p. 38; Radu Coroamă, *Piese din patrimoniul cultural național referitoare la viața și activitatea generalului vasluian Gheorghe Negrescu*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, XV – XX, vol. II, 1993-1998, p. 122; Traian Nicola, *Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, Primăria Municipiului Bârlad, 2003, vol. V, p. 270; Un alt fost bârlădean pomenește de un miting aviatic în 1911, dar nefiind susținută de nici o altă sursă din cele cercetate ne permitem să ne exprimăm îndoiala, fiind posibilă o eroare de memorie. „Pe același câmp (al iarmarocului n. ns.) am fost dus de părinți la primul miting de aviație ce a avut loc la Bârlad, prin 1911 (???)”, cu aeroplan felurite...” . Pompiliu Voiculeț – Lemeny, *Primele amintiri, în Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, București, 1980, p. 716.
 40. I. Antonovici, *op. cit.*, pg. 297-298.
 41. Maria, Regina României, *Jurnal de război (1916-1917)*, Humanitas, București, 2014, p. 307.
 42. Aflat și el la Bârlad - care devenise pentru scurt timp capitala țării. La Bârlad au funcționat și Marele Cartier General al armatei române (condus de generalul Dumitru Iliescu și, ulterior, generalul Constantin Prezan), Cartierul general al armatei a IV-a ruse, Comandamentele Armatei a-I-a și a-II-a și un centru de meteorologie.
 43. Alexandr A. Mosolov (n. 1854), general; pentru scurt timp, la sfârșitul anului 1916 și în primele luni din 1917, ministrul plenipotențiar al Rusiei la Iași (n. ns.).
 44. Regele Ferdinand (n. ns.).
 45. Maria, Regina României, *op. cit.*, pg. 251-254.
 46. Aceasta a avut, la 28 noiembrie/11 decembrie 1916, la Zorleni, o lungă convorbire cu Ferdinand pe care s-a străduit să-l convingă că trebuia să i se dea lui Prezan o situație „în care să poată lucra cu temei, căci e omul în care se încrede și armata și poporul”.
 47. I. G. Duca, *Memorii. Războiul (1916 – 1917)*, vol. III, ediție și indice de Stelian Neagoe, Editura Machiavelli, București, 1994, p. 46 – 47.
 48. *Ibidem*, pg. 256-257.
 49. *Ibidem*, p. 308.
 50. *Ibidem*, p. 278; Aspectul Bârladului în perioada primului război mondial a fost descris sugestiv și de către dr. Vasile Bianu, devenit datorită nevoilor frontului medic militar, având rangul de colonel (r). În drum spre Iași, unde era concentrat, el a făcut și un popas la Bârlad între 23 decembrie 1916 și 5 ianuarie 1917, descriind atmosfera din oraș în lumini destul de sumbre: „Orașul Bârlad ni s-a părut cu o înfățișare greu de descris: lume multă de tot felul circula pe străzile-i pline de noroi. Pe lângă orașeni, treceau în sus și în jos soldații români și soldații ruși între care cazaci călări cu sulitele lor înfiorătoare, toți erau triști, niciăieri nu vedeai fețe vesele și grăbite să cum ar fi trebuit să fie în preajma Crăciunului”. Gh. Clapa, *Bârlădenii în războiul pentru întregirea neamului*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, București, 1980, pg.134-135; O altă descriere sumbră a avem de la Căpitanul J. D. Scale: „Orașele mari ca Iași și Bârlad sunt în prezent pline de ofițeri români îmbrăcați cu fast, pudrați și machiați care nu fac absolut nimic; unii dintre ei, fără îndoială, sunt în permisie, însă majoritatea absentează de la unitățile lor. Cu un astfel de exemplu cu greu pot fi învinovați soldații simpli dacă fac și ei același lucru, iar satele sunt pline de soldați români care nu fac nimic. Cred că de curând a fost emis un ordin care cere tuturor soldaților și ofițerilor români să se alăture unităților lor de îndată, anulând toate permisiile și cerând tuturor gradelor care au permisiu medicale să se prezinte pentru examinare. Ofițerii își tratează oamenii ca pe niște câini, iar oamenii nu au niciun respect față de ofițerii lor. Armata română cu ofițerii săi cred că este mai mult decât nefolositoare, însă cu alți ofițeri și cu întăriri din partea trupelor ruse ar fi excelentă. Nu sunt neobișnuite rănilor auto-provocate. (...) Comunicațiile. Căile ferate sunt într-o stare de haos indescriptibil din pricina transferului a mii de vagoane spre spatele frontului. Gările sunt blocate cu vagoane încărcate sau goale. Trenuri cu provizii necesare urgent sunt pierdute și chiar dacă sunt găsite este imposibil să fie mutate. Unii dintre șefii gărilor sunt germanofili cunoscuți și fac tot ce le stă în putere să înrăutățească situația. Mereu au loc accidente, drept urmare a activității agenților germani și, cu actualul control comun ruso-român, vor continua să aibă loc. Gările mai mari au un comandant român și unul rus care aproape de fiecare dată au interese contradictorii. Trenurile pleacă de multe ori fără niciun fel de anunț și soldații sunt lăsați în număr mare în urmă. O călătorie de 60 de kilometri poate dura 4 sau 24 de ore. Am călătorit cu un tren al Crucii Roșii plin de răniți de la Tecuci la Bârlad – 60 de kilometri parcurși în 23 de ore”.http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/haosul-stapanea-tot-frontul-romanesc-primul-razboi.
 51. Barbu Știrbei (1870-1946), om politic, administrator al Domeniilor Coroanei (din 1913), prietenul intim al reginei Maria (n. ns.).
 52. M. Lupescu, *Arătare despre orfelinatul agricol „Ferdinand” de pe moșia regală Zorleni-Tutova*, Institutul de arte grafice Carol Göbl, București, 1906; La 23 septembrie 1943, a fost vizitat de doamna Maria Antonescu, soția mareșalului Ion Antonescu. În urma cutremurului din 1977, clădirea orfelinatului a fost avariată putând fi însă reparată cu ușurință. Dar datorită directivelor epocii, s-a recurs la măsura demolării. Pe locul acestei clădiri, se mai pot vedea doar temelii și o placă comemorativă pusă în anul 1994 când s-au aniversat 400 de ani de atestare documentară a satului Zorleni. Gh. Vasiliu, *op. cit.*
 53. <http://www.ioanscurtu.ro/1916-1917-viata-cotidiană-in-iasi/>
 54. „Documente răzășești. Revistă regional de acte vechi, mărturii tradiționale și relicve istorice”, Ediție anastatică (1932-1934), Editura Sfera, Bârlad, 2015, p. 32.

80 de ani de la nașterea lui Nicolae Labiș: 2 decembrie 2015

„MAREA ÎNFRUNTARE” – UN BASM EZOTERIC ÎN VERSURI DE NICOLAE LABIȘ

Este vorba de o creație literară inedită a lui Nicolae Labiș, poetul „luptei cu inerția”, în care *Binele* și *Răul* sunt personalități sub numele de *Frunte-Senină* și, respectiv, *Frunte-Încrunțată*, care se vor candidați la mâna unei *Fete-Fecioară*, dintr-un palat de sticlă rotundă cu comoară.

„Marea înfruntare” dintre cele două personaje ale basmului, cu titlu omonim, are în sine o marjă ezoterică, căci, elementele componente acțiunii propriu-zise sunt pline de necunoscut, de efecte fabuloase, cu structuri hermetice, de speculații estetice/etnologice/sociologice.

Textul olograf se află între celelalte manuscrise labișiene de la Muzeul Bucovinei din Suceava (caiet nr. inv. 166, nedatat, neterminat).

Publicarea lui întregeste opera poetului de la Mălini, care în anul acesta ar fi împlinit, în decembrie, 80 de ani, dacă nu i-ar fi fost curmată viața printr-un asasinat oribil la 21 de ani!

Credem că „marea înfruntare” nu este decât o analogie a propriei sale vieți văzută/întrevăzută de poetul vizionar, *blestemat* de societatea comunistă de a nu-i fi respectat ritualurile, deși i-a dedicat „primele iubiri”!

Mircea Coloșenco

Inedit		IV
Nicolae Labiș	Întreg și frumos, se simțea numa-n fire, Cântând firei supusa-i iubire.	Când la poarta cea greu ferecată, S-a întâlnit cu Frunte-Încrunțată.
MAREA ÎNFRUNTARE		
I	Când prin codri trecea, alergau căprioarele Să-i sărute picioarele;	Și el o visase pe Fată cu ochiul deschis Și a pornit într-o zi după vis.
Pe-un tărâm neștiut, se afla o comoară, Pe-o comoară, se afla o Fată-Fecioară, Singura Fată-Fecioară.	Când gonea peste râpa cu rouă stropită, Căpăta o mantie de rouă vrăjită.	- De ce-ai bătut, Frunte-Senină, cărări nebătute? - Vreau să intru. - Și eu vreau, deci, du-te.
Nu cunoscuse privirile acelor ce-o vor, Nici atunci când lunecase în visele lor, Singura Fată-Fecioară.	El se simțea cel mai iubit dintre toate. De-aceea, n-avea niciodată Sprâncenele negre-ncruntate.	- Ba, de vrei, să ne-nfruntăm întâi. - Să-ți pun trei întrebări de căpătâi!
Trăia în Palat de sticlă rotundă, Unde nici un dor n-a putut să pătrundă, Singura Fată-Fecioară.	A visat o Fecioară cu ochiul deschis Și-a pornit într-o zi după vis.	Îmi vei răspunde. Ție ți se dăruie ceea ce eu smulg. Tu îmi vei răspunde la întrebări, dar să-mi pui mie altele nu vei putea niciodată. Să ne batem? Te voi ucide, Frunte-Senină, dar te vor învia. Tu, însă, nu mă poți ucide pe mine. Eu mă simt cel mai înalt dintre toate și, de aceea, urâsc.
Nici ierburi, nici găze rodind din păcat Nu putură Sămânța iubirii s-o lase-n Palat, Să turbure liniștea pură A singurei Fete-Fecioară.	A izbit în porți de argint, de aramă și aur? A izbit fâțiș și fără gând ascuns – Și i s-a răspuns.	- Eu mă înțeleg cel mai departe de toate și, de aceea, iubesc totul cu mintea.
Pe-un tărâm neștiut, se afla o comoară, Pe-o comoară, se afla o Fată-Fecioară, Singura Fată-Fecioară.	Vântul l-a trecut mările și colnicele Și l-au ajutat albinele și furnicile.	- Dar mă simt cel mai înalt dintre toate și, de aceea, mă urâsc pe cel înțeles de mine.
II	Zănele i-au înnodat ițele minții. I le-a deznodat cerul cu dinții.	- Tu iubești fără să înțelegi, tu înțelegi cu mintea tuturor, dar nu cu a ta.
Frunte-Senină a visat-o cu ochiul deschis Și a pornit într-o zi după vis.	Gândul copleșit n-a mai putut să-nțeleagă. Lumea i-a desfăcut inima, cât mai întreagă.	
El se simțea cel mai mic dintre toate. De-aceea, n-avea niciodată Sprâncenele negre-ncruntate.	Ajuns, nu i-a mai rămas decât să pătrundă În Palatul de sticlă rotundă.	

MIRCEA COLOȘENCO

ELEGIILE LUI NICHITA STĂNESCU – ÎN LIMBI SLAVE

În urmă cu mai bine de patru decenii, apărea, la Editura Tineretului din București, volumul *11 elegii* de Nichita Stănescu, al patrulea în ordinea editării (Dat la cules: 8.04.1966. Bun de tipar: 07.07.1966. Tiraj: 4140 exemplare). Din sumarul lui, lipsea *Elegia oului*, a noua, din cauza cenzurii exercitate de redactorii șefi ai editurii (Viorica Mihăileanu și Gheorghe Buzatu), deși aceasta fusese publicată inițial în presă („Gazeta literară”, XIII, 4, 27 ianuarie 1966, p.1), fiind deja „testată” de Direcția Presei și Tipăriturilor! Anterior, văsuseră lumina tiparului: *Elegia a doua, getica* („Gazeta literară”, XII, 40, 30 septembrie 1965, p. 5), *Elegia a treia* („Gazeta literară”, XII, 48, 30 noiembrie 1965, p.5).

La sfârșitul lunii septembrie 1966, intrase volumul în librării.

Primele cronici literare se datoresc lui Ion Gheorghe (*Et in hiperboreea ego*, în „Luceafărul”, IX, 40, 1 octombrie 1966, p.7) și Matei Călinescu (*Poezie și profunzime*, în „Gazeta literară”, XIII, 40, 6 octombrie 1966, p.7), urmate de cele semnate de N. Manolescu, Mircea Martin, Radu Cârnci, Dimitrie Costea, Voicu Bugariu, Lucian Raicu, Laurențiu Ciobanu, M.N. Rusu, Șerban Foarță, Ion Acsan, Constantin Pricop, Gheorghe Tomozei, Victor Felea, Marin Mincu, Ion Lungu, Bodor Pál, Dumitru Bălăeț; după cum se observă, mai mult poeții și-au spus cuvântul, atrași de noutatea poematice.

Redăm câteva considerații critice:

„Elegiile sale sunt aproape toate *elegii ale opțiunii*. Și, în aceeași măsură, *elegii ale unicității*, căci unitate înseamnă consecvență, iar consecvență e opțiune repetată.” (Mircea Martin).

„Nucleul elegiilor îl constituie contemplarea dinafară a omului, o dureroasă contemplare de sine. Ieșirea din sine a omului și contemplarea condiției sale cu un ochi exterior, deci relativizarea sa.” (Lucian Raicu).

„Plictisit parcă de farmecul juvenil, de aerul serafic răspândite de poemele sale mai vechi, Nichita Stănescu perseverează de câțva timp – de la *11 elegii* mai precis – într-o poezie de sfere abstracte, turmentată de mustul amar al cunoașterii.” (Dumitru Micu).

„Ctitor al unui nou limbaj liric în poezia românească din ultimele decenii – adorat, hiperelogiat, dar și controversat și negat ca, odinioară, un Ion Barbu sau un Tudor Arghezi – Nichita Stănescu trebuie citit vers cu vers, silabă cu silabă și acolo unde versul este strigăt, om și piatră, și unde totul pare simplu și deja spus cu mii de ani înainte.” (Constantin Crișan).

Întâia traducere a uneia dintre elegii, *A unsprezecea*

(Intrare în muncile de primăvară), aparține lui Petru Popescu, *Eleventh Elegy*, în „Romanian Review”. XXII, 3, 1968, p.19-22.

Întâiele traduceri integrale ale volumului au apărut, în limba cehă, la Praga, în 1969, datorită Evei Strebingeroa și Josef Hrišal și în germană de Dieter Schlesak, în București. Au urmat ediții în 1970 (bilingvă, română-italiană, Claudio Parenti și Fulvio Del Fabbro) și 1994 (spaniolă, Pierre Zekeli).

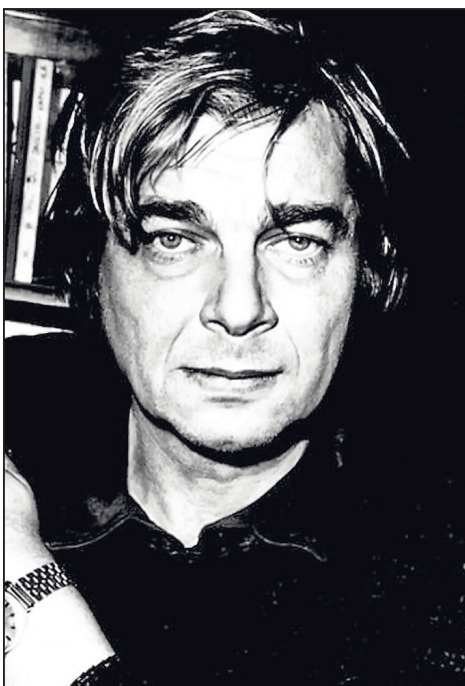
Dacă toate edițiile enumerate până acum au apărut pentru Occident, iată că, în anul 2004, la Chișinău, în Editura „Mesagerul”, au văzut lumina tiparului două elegante ediții bilingve, româno-rusă și, respectiv, româno-ucraineană, pentru Orientul european.

Ambele ediții se datorează aceluiși intrepid poet Valeriu Matei, care, în calitate de editor, adnotează, pentru fiecare ediție în parte: „e un modest omagiu adus Marelui Poet la împlinirea a 70 de ani de la nașterea sa. Este cea dintâi traducere integrală în limba rusă [și respectiv, în limba ucraineană] a celor *11 elegii* (*Cina cea de taină*) – cheia de boltă a universului poetic creat de Nichita Stănescu.” De altfel, edițiile au fost realizate cu sprijinul financiar al Editorului și al fundației „Union Fenosa” din Republica Moldova, reprezentată de dl. Ignacio Ibama, care, la rândul-i, ține să sublinieze că gestul făcut e pentru a oferi „o plăcută reîntâlnire cu una dintre operele de referință ale poeziei moderne.”

Traducerea în limba rusă aparține Miroslavei Matleava, iar, în limba ucraineană, poetului Ivan Draci, cu ajutorul lui Valeriu Matei, a Miroslavei Metleava și a Galinei Rogovaia. Imaginile de pe copertile edițiilor reproduc creațiile pictorului Iurie Matei (*Umbra unei păsări peste arma unui cântec*, la ediția rusă; *Popas în pustiul geometric*, la ediția ucraineană).

De menționat faptul că, în limba rusă, creația poetică nichitniană a fost transpusă, într-o versiune datând din 1984, de către un colectiv de traducători sub coordonarea lui Iuri Kojevnikov, care este și traducătorul a patru dintre elegii, însă, în limba ucraineană, nu fusese transpus nici măcar un vers.

În aceste ediții, dat fiind faptul că poetul-editor Valeriu Matei este un fin cunoscător al ambelor limbi slave, dar și al subtilităților poematice ale limbii române-materne, transpunerile se constituie în reproduceri firești, echilibrate ale limbajului și sensurilor nichitiene în cele două limbi slave de dincolo de Nistru. De altfel, este meritul întregii echipe care s-a ocupat nu numai de traducere, ci și de „operațiile ascunse” publicului în realizarea unei cărți.

PETRUȘ ANDREI

SIMION BOGDĂNESCU – UN PROZATOR CĂLARE PE CAI PĂGÂNI

În scrisoarea din 2 martie 1882, Mihai Eminescu, arheul spiritualității românești, îi făcea Dulcii sale Doamne Veronica următoarea surprinzătoare mărturisire: „Cred chiar că talentul de versificare a fost numai un incident al tinereții și că proză e ceea ce voi scrie de acum înainte” (în volumul „Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit”, „Polirom”, 2000, p.125).

În această direcție s-au îndreptat mulți alți poeți devenind și prozatori tot atât de bine cunoscuți: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Valeriu Stancu, Emilian Marcu și Simion Bogdănescu.

După ce ne-a surprins cu volumul „Toiagul magului” (Editura „Cronica”, Iași, 2012), volum de proză prefăcut de poetul, prozatorul, traducătorul și criticul Valeriu Stancu, Simion Bogdănescu ne oferă o nouă carte de proză „Pe vremea cailor păgâni” („Cronedit”, Iași, 2015). Postfața, intitulată poetic „Din suflet se întrupează povestea” este semnată de editorul Valeriu Stancu.

Observăm în cronică „Octamerul sau cifra echilibrului cosmic” (în vol. „Lecturi empactice”, Editura „Sfera”, Bârlad, 2015) că: „Toposul spiritual bogdănescian cuprinde tipuri umane și locuri, bucurii și necazuri, recompense și pedepse. O limbă românească savuroasă, cu forme vechi care au patina vremii și cărora autorul le dă iarăși vigoare și viață.” (op.cit. p.131)

Cuvântul „păgân” are mai multe accepțiuni: persoană care se închină zeilor sau idolilor, idolatru dar și ateu, turc, pătimas, sălbatic, neîmblânzit...

Simbolismul calului, și în această paradigmă trebuie citită proza de aici, este generos (conform „Dicționarului de simboluri”, Editura „Artemis”, Chișinău, 1994).

„Calul țâșnește galopând ca sângele în vine, din bezna adâncurilor htoniene, fie din măruntaiele pământului, fie din adâncurile nopții; acest cal arhetipal este purtătorul deopotrivă al vieții și al morții.” (...) Psihanaliștii au făcut din cal simbolul subconștientului sau al psihismului neuman”.

Din htonian și lunar, calul poate deveni uranian sau solar. Calul alb cereș reprezintă „instinctul stăpânit” sau, dimpotrivă, impetuoșitatea dorinței, tinerețea, fecunditatea, puterea creatoare, căpătând valori atât sexuale cât și spirituale.

Sunt nouă „nuvele exemplare”, cum le numește Valeriu Stancu, având drept subiecte fapte de viață obișnuite.

O iubire neîmplinită, accidentul de muncă al unui vâcar, o sinucidere, pricinuită

de o vină nu îndeajuns de bine cercetată, colectivizarea forțată pe „vremea cailor păgâni” când se luau țarinile, se arestau salcâmăriile și viile, se umbla prin beciurile și prin podurile oamenilor, ca să dea cotă la stat! Când n-aveai voie să te împotrivesți liniei trasate de partid” (p.93); descoperirea macabră făcută de către „sublimii cercetași”, nesațul unei femei care nu-și poate stăpâni bidiviii sălbatici ai simțurilor, sfârșitul tragic al unor îndrăgostiți, un alt accident de muncă în timp ce se face „Erbicidarea” culturilor, întâmplări tragice care au loc la „Arie” în timpul treieratului...

Satul este unul arhaic iar timpul este cel dintre 1952-1962 când începuse și apoi se declarase terminată colectivizarea țării.

Referitor la stil, ne fie îngăduite două mici observații: vacile la țară nu nasc, ci fată (p.37) și ele nu se adună în „turmă” ci în „cireadă” (p.47).

De remarcat talentul cu care prozatorul Simion Bogdănescu reușește să împace divergența dintre limbaj și obiectul limbajului, tensiunea dintre faptele narate și poezia comunicării lor.

Marele său merit este acela de a transforma fapte aparent banale în artă. Simion Bogdănescu este un artist și este de apreciat că prozatorul n-a ucis poetul, chiar titlul cărții „Pe vremea cailor păgâni” aparține poetului.

Dialogurile, măiestria evocării și portretului dau valoare prozei sale dar descrierile o încununează. Iată un mic tablou al primei luni de toamnă: „Soarele calm, de toamnă abia la început, se lăsa încet în balanța cerului, ca și cum ar fi cântărit din ochi nepăsător toată soarta lumii. Dar frunzele copacilor, galbene, albastrii și arâmii, trăiau un fel de timp în neclintire, ascuns, neîncercând să mai curgă decât pentru el însuși, pe lângă oameni și pe lângă obiecte” (p.50).

Numele personajelor continuă onomastica genialului humuleștean dar și a lui Nicolae Filimon, Duiliu Zamfirescu, Marin Preda, Fănuș Neagu: Cioată, Ojică, Dihoci, Mânzatu, Buldum, Bâlbâita, Curmuzachi, toți aceștia eroi ai războaielor pierdute, unii dintre ei plătind chiar cu viața.

Frumusețea acestei cărți constă în talentul cu care Simion Bogdănescu înfățișează viața reală și, după cum mărturisește Liviu Rebreanu în confesiunea „Cred” (din vol. „Amalgam”, 1940): „Atunci când ai reușit să închiți în cuvinte câteva clipe de viață adevărată ai reușit un lucru mai presus decât toate frazele frumoase din lume”.

Catrina*

Atunci când mi-a venit sorocul
Să-mi văd, în dragoste, norocul
N-am vrut ca să-mi iubesc vecina
Fiindcă se numea Catrina.

Și am plecat în lumea largă
Să-mi află și eu una dragă
Dar soarta mi-a fost iar haină
C-am dat și-acolo de-o Catrină

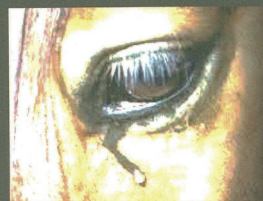
Și iarăși am pornit-o-n lume
Ca să mă-ndrăgostesc anume,
Când m-a luat o fată-n seamă,
Am întrebat-o cum o cheamă

Și n-a zis Lina, Cătălina
Și nici Casandra sau Mălina
Ci, ați ghicit, bătut-o-ar vina
Că „musai se numea Catrina.”

Dar n-am rămas burlac o viață
Și într-o bună dimineață
Tot mi-am aflat și eu regina
Și-o cheamă: musai tot Catrina...

Petrus Andrei

* Personaj din povestirea *Erbicidarea* din volumul „Pe vremea cailor păgâni”.

Simion Bogdănescu

**Pe vremea
cailor păgâni**

CRONEDIT

UN NOU ÎNCEPUT

Revista „Academia Bârlădeană” a publicat, pe durata a trei ani consecutivi (2012–2014), articole de întâmpinare a unui eveniment local, semicentenarul existenței și activității neîntrerupte a Filialei Bârlad a Societății de Geografie din România (S.G.R.). Reamintim că, la 30 noiembrie 2014, în foaierea Teatrului „Victor Ion Popa”, în prezența conducerii naționale a S.G.R., a oficialităților județene și municipale și a unui numeros public de profesioniști și invitați, s-au desfășurat lucrările evenimentului. Revista noastră a prezentat concluziile și aprecierile acordate, sub semnătura prof. dr. Viorel Râmboi, președintele executiv al filialei.

În fraza de încheiere a salutului adresat de conducerea Academiei Bârlădene publicat în monografia editată de Filială la jubileu (pp. 220–221), se exprima urarea de „Drum bun spre Centenar”! Așa că anul calendaristic 2015 a reprezentat pentru Filiala noastră un început în parcurgerea celei de-a doua jumătăți a secolului de existență și activitate, cu firești contribuții la viața cultural-științifică a urbei. Activităților obișnuite în profesiune, ca instruirea și educarea elevilor prin însușirea și operaționalizarea cunoștințelor de geografie, selectarea elevilor concurenți și organizarea, împreună cu Inspectoratul Școlar județean, a fazelor de desfășurare a Olimpiadei de specialitate, li s-au adăugat: o sesiune de referate și comunicări științifice, o aplicație pe teren în Dealurile Fălciului și o adunare generală de dare de seamă și alegeri a structurilor de conducere ; cu caracter interdisciplinar – biologie și geografie – a fost simpozionul „Conservarea biodiversității și managementul ariilor protejate din județul Vaslui”, desfășurat la Vaslui, în incinta Școlii Gimnaziale „Ștefan cel Mare”, la 26 noiembrie a.c.

Sesiunea științifică mai sus menționată și-a desfășurat lucrările în foaierea Teatrului, în ziua de 16 mai 2015, în cadrul manifestărilor „Zilelor culturale ale Bârladului”. Activitatea a debutat cu prezentarea unei lucrări intitulată „Pierdut în Nepal & Ladakh”, autor Cătălin Vrabie, lector dr. la Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București. Prezentarea cărții a fost făcută de prof. dr. Viorel Râmboi, după care autorul, folosind numeroase imagini proiectate, a analizat caracteristicile fizico-geografice ale Munților Himalaya din statele Nepal și India. S-au pus în evidență trăsăturile caracteristice ale habitatului uman urban și rural, precum și cele ale vieții economice. Neobositul călător a mărturisit, în cuvântul său de fost elev în acest oraș, recunoștința sa pentru calitatea școlii bârlădene. Într-un articol de evocare a Școlii Gimnaziale nr.8, care și-a marcat de curând 45 de ani de activitate, referindu-se la pasiunea sa extraprofesională, scria: „Vorbind de asta îmi aduc aminte cu deosebită plăcere de profesorul de geografie din liceu (și îmi face onoarea să-mi menționeze numele). Domnia sa mi-a stârnit curiozitatea și mi-a inspirat dorința «de a vedea lumea». De la domnia sa am aflat care sunt cei mai înalți munți ai Europei și ai Terrei, munți pe care, după terminarea facultății, am pornit să îi ating” (pp. 176–177).

Prof. univ dr. Ion Ioniță din Iași a dezbătut tema proceselor geomorfologice actuale cu caracter restrictiv pentru economie, pornind de la observațiile din Dealurile Fălciului. Lector univ. dr. Lilian Niacșu a prezentat o analiză complexă a fondului forestier din Colinele Tutovei, lucrare elaborată împreună

cu regretatul său coleg, Iulian Cătălin Stângă. Prof. Vasile Cărcotă a analizat caracteristicile evoluției contemporane a urbanismului și urbanizării din Bârlad. Lector univ. dr. Vasile Budui din Suceava a evidențiat caracteristicile regimului precipitațiilor din nord-vestul Podișului Central Moldovenesc. Dr. Adrian Covăsneanu din Iași a întocmit harta itinerariilor parcurse de transportul în comun cu mijloace auto, organizat de centrele urbane ale județului către hinterlandul constituit de-a lungul existenței lor.

Aplicația în teren s-a desfășurat pe un itinerar din Dealurile Fălciului, într-o zonă care ține de comuna Banca, la est de localitatea Stoeșești. Folosindu-se de schițele de hărți topografice, de parcurgerea la pas a suprafețelor afectate de pluviodenudare, de locuri unde apa de șiroire a înfăptuit rigole, ogașe, ravene și torenți, dar și unde apa de infiltrație în lehmurile loessoide a creat mici crovuri și sufozionări, participanții – profesori de geografie din județ și din țară – au avut o bună ocazie să facă aprecieri cantitative și calitative, de regulă restrictive, pentru agricultura și organizarea drumurilor de exploatare agricolă, și nu numai. Coordonarea observațiilor și-a asumat-o prof. univ. dr. Ion Ioniță, cunoscut nouă, bârlădenilor, din perioada când era secretar științific al Stațiunii de Cercetarea și Combaterea Eroziunii Solurilor de la Perieni și îndruma frecvent ieșirile organizate de filială în aria de competență a respectivei instituții.

Anul calendaristic care se încheie a adus membrilor filialei S.G.R. o satisfacție deosebită : lotul olimpic al elevilor din județul Vaslui care au concurat la Olimpiada Națională de Geografie, desfășurată la Cluj-Napoca, în perioada 4–10 aprilie 2015, a ocupat, prin mediile obținute, primul loc pe țară, cu un punctaj de 90, 41 (din 100 posibile)!** Informația o aveam de la Inspectoratul General din Minister, iar în ședința de bilanț cu directorii școlilor din județ a afirmat-o și Inspectoratul General al Inspectoratului Școlar Vaslui, prof. Gabriela Plăcintă – vicepreședinte al Filialei S.G.R.

Adunarea generală a Filialei Vaslui a S.G.R., cu sediul la Bârlad, desfășurată la începutul lunii septembrie la Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu”, i-a confirmat în funcțiile de conducere pe: prof. dr. Viorel Râmboi – președinte executiv, prof. Georgel Bradu – secretar științific, prof. Gabriela Plăcintă – vicepreședinte, prof. Constantin Vasluianu (Huși), prof. Valentin Stan (Vaslui) – membri. Cu vot majoritar au mai fost aleși membri în Comitet : prof. Cristina-Meda Oprea (Bârlad) și prof. Cornelii Ifteme (Murgeni).

*Președinte de onoare al Filialei județene Vaslui a S.G.R.

** Nota redacției:

Este o bucurie să facem cunoscute numele merituozilor elevi și profesori, autori ai unei asemenea frumoase performanțe: Negrea Cristian Bogdan și Dediu Valentin Remus (ambii elevi în clasa a VIII-a la Școala „Ștefan cel Mare” din Vaslui, îndrumați de prof. Cerasela Darie, respectiv Cristina Ghețeu), Funaru Valentin, Stan Andreea, Țocoi Andreea Cristina și Pricochi Cosmin Ștefan (primii doi în clasa a IX-a, al doilea în clasa a X-a, următorii doi în clasa a XI-a, toți patru elevi la Colegiul Național „Gh. Roșca Codreanu” din Bârlad, îndrumați de prof. Cristina Oprea) și, cu performanța Premiului I, Șorea Ionuț, elev în clasa a XII-a la Liceul Tehnologic „Nicolae Iorga” din Negrești, îndrumat de prof. Lenuța Vasiliu. Tuturor, felicitări!

ÎNSEMNĂRI... (1)

De la bun început atrag atenția că unele pasaje pot fi considerate pseudoștiințifice și de aceea criticabile, dar nu-i mai puțin adevărat că lectura rândurilor care urmează îndeamnă la libera cugetare, deschide poarta misterului și ficțiunii. Misterul începe acolo unde se termină cunoașterea, iar ficțiunea este rodul creativității. „Nu există nicio îndoială că ficțiunea face o treabă mai bună decât adevărul”, afirmă scriitoarea Doris Lessing, cunoscută nouă prin volumul „Povestiri africane”.

„Cartea lui Mormon” este unanim considerată ca fiind o ficțiune. Un grup de evrei conduși de patriarhul Lehi au plecat cu o corabie construită de Nefi, fiul lui Lehi, din ținutul Bountiful, localizat aproximativ în provincia Dhorat prin Omanul contemporan și au colonizat America cu cinci secole înainte de Hristos. Dacă nu acceptăm ideea că Joseph Smith a scris cartea inspirat de textele primite de la îngerul Moroni, atunci ne putem întreba cum se face că povestea inventată de el pare a fi confirmată de descoperirile arheologice și nu numai! În volumul „Indienii americani și Cartea lui Mormon”, John D. Keyser atinge spinoasa problemă a stâncii acoperită cu o inscripție ebraică aflată în deșertul care mărginește localitatea Las Lunas din Noul Mexic, iar exploratorul american Eugene Savoy relatează în cartea „Raportul Gran Vilaya” descoperirea în jungla Amazoniei Peruviane a trei tăblițe din piatră cu texte ebraice. Conținutul acestora a îndemnat pe unii să localizeze biblica țară Ofir, bogată în aur, în Anzi. Istoricul Joseph Mahan arată în cartea „Secretele Americii Precolumbiene”, că urmașii coloniștilor evrei ajunși în America înainte de Hristos, sunt indienii Yuchis din Oklahoma. Obiceiurile lor seamănă bine cu ale evreilor antici.

Legendele poporului Yuchis permit în oarecare măsură reconstituirea traseului pe care acesta l-a urmat de-a lungul istoriei. Au plecat dintr-o insulă aflată în arhipelagul Bahamas. Insula s-a scufundat, iar cei rămași fără așezarea lor și gonii din celelalte insule de indienii Lucayan, băștinașii Bahamelor, au migrat în Florida, de acolo în Georgia și mai departe în Oklahoma. Este clar că oamenii Yuchis care păstrează până azi trăsături rasiale semite, au venit în Bahamas de peste ocean! În plus, etnonimul acestui trib pare a fi denaturarea toponimului Iudea. Cyrus H. Gordon relatează în volumul „Înainte de Columb” că a văzut în colecția exploratorului Alexander von Wuthenau, autor al cărții „Misterele Americii Antice”, craniul unui evreu yemenit găsit în Yukatan, într-un vechi mormânt mayaș. Descoperirea nu face decât să sprijine teza din „Cartea lui Mormon” că evreii stabiliți în Arabia de Sud după ce Palestina a fost cucerită de babilonieni, au ajuns ulterior în America! Desigur evreii nu sunt singurii albi veniți în America Precolumbiană. În lucrarea „Tradițiile Americii Preistorice”, Bernardo de Silva Ramos face referire la multitudinea tăblițelor cu texte feniciene găsite în peșteri din Amazonia Braziliană. Inscriptii feniciene s-au găsit de asemenea în statele Tennessee, Georgia și Alabama. George Catlin descria în volumul „Viața printre indieni”, publicat în 1860, semințele băștinașe Mandan din Noul Mexic, Pomo și Hupa din California de Nord, toate de rasă albă. Tabloul este întregit de Carleton Coon Stevens în lucrarea „Evoluția raselor omenești”, în care evocă indienii Assurinisi din statul brazilian Para, mici de statură, cu pielea albă, păr roșcat și cu bărbii, ceea ce-i deosebește net de amerindienii care sunt spâni de felul lor. Limba poporului Assurinisi nu seamănă cu niciun idiom amazonian, dar nici cu graiurile europene. Sunt o enigmă etnografică. Oricum, Sir Walter Raleigh scria în „Istoria Lumii” că a observat cuvinte galeze în

limbile indienilor care trăiau în secolul XVI pe teritoriul de azi al Carolinei de Nord, iar asemănările dintre scrierile cretană, mayașă și aztecă sunt evidențiate de Pierre Honoré în lucrarea „Căutarea lui Quetzalcoatl”. „Plimbarea” evreilor în America nu trebuie să ne mire. Charles H. Hapgood arăta în cartea „Hărțile regilor antici” că planiglobul lui Oronteus Finaeus din 1531 prezenta Antarctica întocmai ca hărțile moderne. Evident că pe atunci Antarctica nu era oficial cunoscută, iar Finaeus, la fel ca Piri Reis, s-a inspirat din lucrări mult mai vechi. Cyrus Gordon, ca să revin la un autor înainte citat, afirma că flota regelui Solomon a realizat prima expediție circumterestră din istoria lumii. Aduce ca argument decelarea unor obiceiuri evreiești la maorii din Noua Zeelandă, dar și la unele triburi de papuași din Noua Guinee.

Iată că ajungem să dăm dreptate lui Mark Twain căruia adevărul îi părea mai straniu decât ficțiunea! De regulă ficțiunea pleacă de la un sâmbure de adevăr, pentru că viața și natura oferă aspecte ce depășesc imaginația. În romanul „Insula Misterioasă”, Jules Verne a creat insula fictivă Lincoln pe care au stat câțiva ani cinci naufragiați americani. Era muntoasă, cuprindea un lac mare cu un ostrov în mijloc și avea forma unui dragon cu gura căscată spre Golful Uniunii, unde se afla mica și nisipoasă Insulă a Salutului. Unii nu cred că Lincoln a fost un uscat fictiv, ci afirmă că ar fi o insulă cu existență dubioasă, o insulă fantomă. În zonă mai sunt și alte asemenea pământuri, descoperite, pierdute, redescoperite și iarăși pierdute: Maria Tereza, care de altfel apare în roman, Jupiter, Rangitiki, Ernest Legouve, Washusett. Pe de altă parte Jules Verne era pasionat de geografie: citise cele 35 de volume ale uriașei lucrări „Noua Geografie Universală”. Pământul și oamenii” scrisă de Jacques Élisée Reclus și era atent la ce relata presa vremii despre meleagurile îndepărtate. Noua Americă din Arctica, pe unde au trecut eroii romanului „Căpitanul Hatteras”, este unul dintre acele pământuri boreale a căror existență era teoretizată de contemporanul lui Jules Verne, geograful Augustus Petermann, iar insula de la Polul Nord unde ajunge vajnicul căpitan nu-i altceva decât insula-munte Rupes Nigra, amintită de savantul John Dee în secolul al XVI-lea. Jules Verne face aluzia că în Arctica ar exista mai multe continente, ori același inițiat John Dee afirma că lângă Rupes Nigra sunt alte patru insule, dar de dimensiuni respectabile. Una era locuită de pitici, iar o alta de oameni blonzi, probabil urmașii vechilor coloniști vikingi din Groenlanda. Dee a scris pe scurt despre aceste uscături într-o epistolă adresată lui Gerardus Mercator, care de altfel le-a și reprezentat pe celebrul său planiglob, strămoșul hărților moderne, iar pe larg într-o carte apărută într-un singur exemplar și dedicată unui singur cititor, Regina Elisabeta I a Angliei.

În 1926 amiralul american Richard Evelyn Byrd zărește din avion un ținut înverzit ivit din Oceanul Înghețat. Din păcate, jurnalul expediției arctice a amiralului Byrd nu a fost publicat. A vrut să o facă în 1988 fiul său, Richard Byrd Jr., cu ocazia împlinirii unui secol de la nașterea tatălui, dar a fost asasinat. De altfel și amiralul a murit relativ tânăr, în martie 1957, în condiții suspecte, după ce în februarie 1956 fusese rechemat intempestiv în Statele Unite pe când se afla în misiune pe Insula Ross din Antarctica. În anul 1948, Byrd a condus 4000 de pușcași marini americani care au ocupat o bază secretă germană din Noua Pomeranie, Antarctica, unde se spune că erau studiate *vimanele*, aparate cosmice de zbor descrise în „Vede” și

care erau depozitate acolo din antichitate. Americanii au aflat de existența bazei după ce în 1945 autoritățile argentinene le-au predat două submarine germane și echipajele acestora arestate în portul Buenos Aires. Înainte de a ajunge la Buenos Aires, navele plecaseră din portul Oslo pe 5 mai 1945 și efectuaseră o călătorie în Antarctica. Evident că germanii nu au raportat argentinienilor traseul real, dar i-au dat de gol jurnalele de bord din care reieșea că navigaseră fără oprire 120 de zile, ori autonomia submarinelor de acel tip era de numai 80 de zile. La rândul său, Berlinul știa de vimanele depozitate în Antarctica din datele culese de expediția etnografică germană desfășurată în Tibet la finele anilor 1930. Nemții sunt arestați de britanici în 1940, dar sigur apucaseră să transmită deja la Berlin ce aflaseră. Jurnalul expediției, care a avut și un scop științific obișnuit de pură cercetare antropologică, este confiscat și bineînțeles că nu a fost publicat. Probabil Londra nu a crezut în realitatea informațiilor culese de germani, prin mijloace numai de ei știute. Cert este că vimanele reconstruite în varianta modernă trebuiau să fie „arma secretă” în care Hitler a sperat până în ultima clipă. De fapt s-a și zvonit o vreme că germanii urmau să construiască „farfurii zburătoare”. Într-o expediție antarctică anterioară desfășurată în anii 1930, amiralul Byrd a consemnat existența unei depresii adânci, cu climă caldă, ocupată de păduri în Țara Regelui Haakon al VII-lea, aproape de Polul Sud. Nu putem trece cu vederea că, mai înainte cu două decenii, Edgar Rice Burroughs publica seria de șapte romane de ficțiune a căror acțiune se petrece într-o țară caldă de la Polul Sud, denumită Pellucidar, locuită de oameni preistorici și populată de animale antediluviene.

„Frumusețea cosmosului este dată nu numai de unitatea în varietate, ci și de varietatea în unitate”, scrie Umberto Eco în romanul „Numele trandafirului”. Diversitatea se manifestă nu numai static, precum elementele unui tablou, ci și dinamic, așa încât ce a fost ieri nu mai este la fel cu ce-i azi și cu ce va fi mâine. Nu degeaba Hendrik van Loon scria că „istoria este cea de-a patra dimensiune a geografiei”. Continua schimbare ce naște varietatea și diversitatea este generată de entropie, considerată de fizicieni mărime a dezordinii, sau mai bine zis a instabilității. Legea a doua a termodinamicii, care spune că entropia neîngrădită este mereu crescătoare, acționează deopotrivă în natură, societate și economie. Variația entropică ascunde planul lui Dumnezeu pe care mintea omenească nu-l poate pătrunde, este exprimarea liberului arbitru în societate, dar și posibilitatea omului de a alege și de a construi prin fapte variante de istorie. Diversitatea manifestată în spațiu și timp modelează natura și societatea omenească. Civilizațiile se nasc și pier. Pierind, au lăsat în urmă ruine și scrieri. La Viena, linia de metrou trece pe lângă rămășițele unei așezări neolitice. Situl este protejat de un perete transparent, iar pasagerii metroului, privind pe geam, se cred într-un muzeu sau într-o panoramă asemenea aceleia de la Borodino. Bulgarii au prins gustul insulelor artificiale. Pentru exploatarea turistică vor să construiască ostrovul Sfintii Constantin și Elena lângă Varna și un întreg arhipelag cu sute de insule în largul stațiunii Pomorie de pe Riviera bulgărească. Pentru ca păsările marine să aibă loc de cuibărit, vor o insulă artificială la Burgas. Dar tot bulgarii intenționează să acopere cu o cupolă de sticlă ruinele submarine descoperite la capul Caliacra în Cadrilater. Cupola va permite turiștilor să se plimbe pe fundul mării, printre rămășițele unui oraș antic căruia i-a murit până și numele. Lacul de acumulare Koprinka din Valea Trandafirilor a acoperit în 1948 ruinele orașului trac Seuthopolis. Un proiect al inginerilor bulgari prevede construirea unui dig înalt în jurul sitului. Cetatea va fi adusă la lumina zilei parcă așezată pe fundul unui castron și astfel va putea fi cercetată și vizitată. Așa ar fi putut fi salvată și insula Ada Kaleh.

Despre multe dintre civilizațiile și faptele trecutului nu mai știm mare lucru. Au rămas doar artefacte bizare, texte șocante care dau bătaie de cap istoricilor, amintiri confuze, toponime ciudate ori legende. S-au născut întrebări obsedante de genul: de unde știau străbunii cutare lucru (re)descoperit astăzi, sau cum de s-au transmis aceste informații mii de milenii până la noi?

Să parcurgem câteva exemple grăitoare de prin partea locului sau din lumea mare.

În Geneză se arată că Dumnezeu l-a creat pe Adam din lut. Aceasta înseamnă că trupul uman conține elementele chimice din sol, ceea ce este adevărat, și că are în plus viață insuflată de Creator, imposibil de obținut pe cale artificială. Mitul creației omului din lut este omniprezent în culturile lumii. Zeul Knem al vechilor egipteni și titanul Prometheus din mitologia elină au făcut primii oameni din lut. Zeița Nuwa din panteonul chinez a modelat o sută de oameni din loes – lut galben, iar apoi, din plictis, a aruncat bucăți de humă care, căzând pe jos, se preschimbau în oameni. Aceia modelați de mâna zeiței sunt strămoșii celor o sută de clanuri primordiale din care se trage poporul chinez de azi. De aceea în China sunt numai o sută de nume de familie. Cei născuți din lutul căzut pe jos sunt străbunii altor popoare. Omul are chipul lui Dumnezeu, spune Biblia, iar legende populare din Guineea zic că zeul Nzame l-a făcut pe om asemenea lui. Dumnezeu a creat omul după asemănarea Sa, adică are, spre deosebire de animale, spirit(duh). Animalele și plantele au, ca și oamenii, doar sufletul indisolubil legat de viață. Nu există corp viu fără suflet, deși sufletul poate trăi și separat de învelișul fizic. Omul poate reconstitui un corp, ba chiar s-a calculat că toate substanțele ce alcătuiesc fizicul costă câțiva dolari. Totuși în mod obișnuit omul nu poate crea viață, adică nu poate obliga un suflet vechi să intre într-un corp inert și în niciun caz nu poate făuri suflete noi. De aceea viața este valoarea absolută, incalculabilă în bani. Când Dumnezeu a suflat asupra păpușii de lut ce îl închipuia pe Adam, a dat acestuia suflet, adică viață.

Am spus că în mod obișnuit omul nu poate însuflă un trup. Evident că, la fel ca orice regulă, și aceasta comportă excepții. Isus cu puterea Sa i-a înviat pe Lazăr și pe mulți alții, iar Lucien Regnault relatează în volumul „Viața cotidiană a părinților deșertului din Egiptul secolului IV”, învierea unui copil mort săvârșită de un pustnic din ținutul Kelia, loc preferat de nevoință a asceților creștini. Cei Opt Nemuritori din tradiția chineză înviau morții, Pygmalion a dat viață Galateei, statuia de care s-a îndrăgostit, ne încredințează Ovidiu în „Metamorfoze”, rabinii evrei, folosindu-se de știința cabalei, au făcut din lut Golem, humanoid criminal asemănător cu samca țiganilor, de asemenea ființă din lut însuflită pentru a ucide. Zombii, morții înviați de vrăjitorii woodoo din Haiti spre a fi folosiți ca ucigași ori ca sclavi, par a fi o realitate, argumentează autori precum Brad Steiger. Se spune că ar exista papirusuri din Egiptul antic ce conțin formula pentru învierea morților, sau mai bine zis care conving sufletul să reintre în trupul mumificat. Legenda a inspirat romanul „Rubinul cu șapte stele” scris de Bran Stoker. Autorul irlandez a fost preocupat de morții vii. Din cauza dorințelor păcătoase, a legăturii prea strânse cu cele lumești bune sau rele, ca urmare a blestemelor ori datorită vrăjilor, sufletul nu poate pleca de lângă trupul mort. Omul damnat nici nu trăiește, pentru că în chip fiirec trupul nu mai poate funcționa, dar nici nu-i mort, pentru că în acel trup sufletul se reîntoarce adesea. S-a născut astfel mitul vampirilor care se hrănesc cu energia absorbită din sângele victimelor, dar și credința țăranilor că trupul înmormântat și rămas întreg trădează viața de păcat a respectivului. De aici blestemul „de n-ar putezi” dar și obiceiul dezgropării morților la șapte ani, ritual care nu-i cătuși de puțin canonic și care este

de fapt o „inspecție” menită să convingă rudele că nu au în familie un „mort viu”. Mai departe, prin rugăciuni, preoții vor să dea sufletelor odihnă, adică să le ferească de „învierile” malefice.

Închei cu alchimistul Bombastus von Hohenheim, viz Paracelsus, care a creat homunculul, un om minuscul, dar viu. Mitul genezei din lut este larg răspândit în varii culturi ce au existat izolat unele de altele, ori astfel avem indiciul că relatează, fie și alegoric, un adevăr. Astfel, în tradiția poporului Yoruba din Nigeria, zeul Obatala i-a făcut pe oameni din lut, iar zeul Olodumare le-a dat duhul. Asupra oamenilor din lut creați de Prometeu a suflat viață Atena și probabil nu întâmplător. Atena este zeița înțelepciunii, deci a spiritului. Zeul mayaș Kukulkan a făcut oameni din noroi, dar în paralel a creat oameni din lemn și din porumb, pare-se mai puțin reușiți. Interesant este că în mitologia zulușilor din sudul Africii, zeul Unkulunkulu i-a făcut pe oameni din trestii. Din lemn a făcut zeul Odin primii oameni, spun vikingii în Saga. Tibetanii cred că humanoizii yeti din Himalaya sunt rezultatul împreunării dintre un maimuțoi și o zeiță. Nu este unicul caz în care zeii (extraterestrii) ar fi făcut experiențe genetice. Hibridii oameni-șoim, oameni-leu (sfincșii), oameni-scorpion, oameni-ibis, oameni-crocodil, oameni-taur (centaur), femei-pasăre (harpii), ori femei-pește (sirene) sunt întâlniți în scrierile antice egiptene, grecești și nu numai. Dintre acestea, sirenele sunt prezente în miturile tuturor popoarelor. Dobrogenii le zic *faraoance*, incasii le numeau *chucchu*, iar maorii *pania*; le întâlnește și eroul romanului clasic arab „Aventurile lui Bulukiya”, plecat pe fundul mării să caute iarba nemuririi. Brahmanii cred în existența oamenilor pasăre Garuda, servitorii zeului Vishnu, dar și că prin păduri pot fi întâlnite frumoasele dar rautăcioasele nimfe (zâne) Tapati, surorile Zeiței Soare-Surya. Oanes, eroul civilizator din mitologia sumeriană, era om-pește. În mitologia sârbilor apar psoglavii – oamenii cu cap de câine care ar fi trăit în străvechime. Om cu cap de câine (chinocefal) a fost se spune exploratorul chinez Xu Fu, despre care se crede că a ajuns în America, mai precis pe țărmul actualului stat mexican Oaxaca, cu câteva secole înainte de Hristos. Aventura lui Xu Fu este relatată în jurnalul călugărului Yichu, participant la expediții și în „Cronica dinastiei Han”. Nu este exclus ca acei copii născuți malformați cu caractere animaliere să fie ecoul îndepărtat al experiențelor genetice nereușite făcute cândva. Să nu uităm că în lumea contemporană, și mă refer la continentul nordamerican, s-au observat, în locuri izolate de civilizație, oameni-molie cu o membrană din piele menită să le unească mâinile de trup asemenea unor aripi, sau oameni-crocodil.

Enki, zeul sumerian al meșteșugurilor și al izvoarelor, este fondatorul cetății Eridu din Sumeria, primul oraș pământean. Se pare că a venit în Mesopotamia din Carpați. Tăblițele de la Tărtăria vorbesc de un personaj numit Enki, plecat pe un car de foc. Foarte posibil ca acel car de foc să fi fost o navă extraterestră. Conotația paleoastronautică o întâlnim bunăoară în toponimul principatului himalaian Bhutan, tradus din limba locala dzongkha prin *Dragonul Tunetului*. Probabil că în munții Buthanului a existat o bază unde aterizau vimanele, mașinile zburătoare amintite în „Vede”, ori pentru vechii păstori vimanele nu puteau fi decât dragoni zburători. În Mesopotamia viața lui Enki nu a fost ușoară. Este atacat și înfrânt de zeul Enlil venit din Cer. Enki va fi exilat o vreme în Lumea Subterană, apoi pus alături de zeii din grupul Anuna, care-i erau fideli, să construiască șapte cetăți, că doar nu degeaba era patronul meșteșugurilor, și să exploateze zăcămintele de aur, activitate pe care o desfășurase probabil și în Carpați. Într-un final, Enki și zeița Ninmah primesc misiunea să creeze oameni. Primul lor născut, Enkidu ce apare și în „Epopea lui Ghilgameș”, era om maimuță. Se știe că narațiunea epopeii descrie în chip veridic un zbor cosmic. Un text al scribului sumerian Nur-Aya spune că zeii au hotărât

să lipească chipul lor astfel încât omul maimuță să devină ceea ce suntem noi, *Homo sapiens*. Un alt text sumerian, „Mitul lui Atrahasis”, arată destul de clar că pentru aceasta zeii au recurs la clonare. Enki l-a sacrificat pe zeul Kingu, iar din sângele acestuia amestecat cu pământ a creat primii oameni. Altfel spus, genele zeului au fost altoite pe ADN-ul oamenilor maimuță. În chip asemănător, brahmanii indieni zic că pentru crearea omului a fost sacrificat uriașul Purusha. Din capul lui Purusha a fost făcută casta brahmanilor, din mâini, casta nobililor, din coapse, casta meșteșugarilor, iar din labele picioarelor, agricultorii. Nu sunt rezultatul creației divine oamenii paria, impurii, care nu aparțin nici unei caste. În India de astăzi, grupului paria i se rezervă o poziție socială cu totul inferioară. Rolul demiurgic a lui Enki este cunoscut și poporului Masai din Kenya, pentru care creatorul spiței omenești este zeul Enkai.

Pentru că a venit vorba de tăblițele din localitatea hunedoreană Tărtăria, trebuie amintite descoperirile profesorului Dumitru Ioniță din Fărcașa, județul Neamț, doctor în drept și autor a sute de articole pe teme de istorie. Pasionat arheolog, el a descoperit în Munții Neamțului tăblițe de lut cu scriere identică celei de la Tărtăria, ori această grafie nu numai că preceda cu cel puțin un mileniu scrierea sumeriană, dar pare să fie chiar izvorul acesteia. De altfel, este posibil ca scrierea să fi pornit din Moldova, dat fiind că la Hândrești, județul Iași, s-a găsit ceramică cu scrierea chiar mai veche decât textele de la Tărtăria și Fărcașa. În aceeași zonă profesorul a descoperit un sfinx similar celui din Bucegi și un artefact ciudat alcătuit din plăci de piatră unite cu un liant necunoscut, ce închipuie forma unui OZN! Așa cum Silviu N. Dragomir, nemțean de obârșie, remarcă încă de acum două decenii, caracterele străvechii scrieri s-au păstrat ca ornamente pe cerți și cusături, pe zugrăveala zidurilor, pe stâlpi și pe grinzi ori ca semne de răboj. Alfabetul getic cu 56 de semne, derivat poate din scrierea tip Tărtăria, mai era folosit la finele veacului al XIX-lea de plutașii de pe Bistrița. Spuneam că scrierea de la Tărtăria este posibilul izvor al scrierii sumeriene, ori nu departe de această localitate se află localitatea Simeria, care, într-un articol din revista „Ephemeride” e bănuită a fi patria de origine a sumerienilor. Nu știu cât poate fi de sustenabilă părerea, dar asemănarea fonetică Sumer-Simeria întâlnită aici, în patria zeului Enki este, să recunoaștem, cel puțin stranie. În apropiere, sub munții Poiana Ruscăi există, se pare, un uriaș oraș subteran pus în evidență de sondajele făcute din satelit.

În „O mie și una de nopți”, regele Sabur primește în dar de la un persan care dorea să-i fie ginere, un cal mecanic capabil să zboare printre stele. Pare-se că civilizațiilor antice nu le era străin zborul, inclusiv zborul cosmic. Tradiția arabă consemnată la porunca califului Harun al Rashid spune că undeva, în Sahara s-ar afla străvechea și demult uitata cetate Brass, pierdută printre nisipurile pustiului. Călătorii din povestea celor „O mie și una de nopți” îi găsesc pe locuitorii orașului pietrificați cu toții, ca și cum aripa morții adusă de arma unor nepământeni i-a surprins dintr-o dată, dar și roboți umanoizi (cyborgi) perfect funcționali. Descrierea cyborgilor este clară și depășește vădit puterea de imaginație a păstorilor din Hejaz. Însă eroii ajunși în Brass căutau de fapt nava aeriană de care s-ar fi servit regele Solomon. Nicholas de Roerich semnalează o legendă din îndepărtatul Kashmir, care spune că regele biblic vizita ținutul adus de un „tron zburător”. Există chiar un munte în Hindukuși numit Tronul lui Solomon, așa cum în Carpați există Pietrele lui Solomon unde, zic localnicii, poposea suveranul evreu.

(Va urma)

TEODOR OANĂ

UN VIS

Mi se întâmplă rar să visez. Din câte îmi aduc aminte, faptele din vis nu-mi sunt străine, le-am trăit cu adevărat. Alteori sunt martor la scene în care protagoniștii sunt persoane cunoscute sau pe care nu le-am văzut niciodată. Îmi aduc aminte că într-un vis discutam cu o persoană despre ultimele insistențe ale celor care „vor progresul cu orice preț”, vorba lui nenea Iancu.

În dimineața asta m-am visat în viitor, într-un viitor nu chiar așa de îndepărtat, dar, oricum, tot ce era în jurul meu mi s-a părut schimbat. Nici nu pot să spun ce eram, dar nu-mi lipsea o calitate, aceea de a fi foarte informat. Mai mult, mă vedeam într-un chioșc imens, organizând discuția pe marginea unui subiect agreat de cei de față.

- Ați văzut, spune cineva, în treizeci de ani am trecut de la o stare de criză de locuințe, la cea de excedent la mijlocul secolului?

- E firesc, intervine cel de lângă mine, toate au o explicație. De mai bine de cincizeci de ani, populația României este în continuă scădere. Unii au plecat din țară și au rămas acolo, alții se mulțumesc cu cel mult doi copii, fapt care nu asigură un spor de creștere a populației. Așa cum se depopulează satele, așa se depopulează și orașele. Avem deja blocuri de locuințe ocupate parțial. Unele au început să se degradeze, să fie vandalizate.

Îmi treceau prin fața ochilor imagini dezolante cu blocuri chiar din cartierul în care locuiesc.

Nu-mi amintesc bine câți eram în chioșcul din parc, un chioșc pe care și buncii noștri l-au apucat, când la sărbători legale, alteori și în după-amieze de duminică, era o desfătare să asculti muzică interpretată de fanfara militară. Obiceiul s-a stins de foarte multă vreme, acum amatorii de jocul de table sau de șah beneficiază de cele câteva mese și bănci, ca să-și

omoare timpul.

Uite că eu m-am întors, zice altul. Am un apartament și două pensii modeste, una pentru anii lucrați aici, alta pentru cei douăzeci de ani cât am fost plecat. Copiii au rămas acolo și cred că nepoții vor mai veni pe aici să vadă pe unde le sunt rădăcinile.

- De ce nu devin excepțiile o regulă? Întreabă retoric domnul din fața mea.

- Destinul, zice un altul.

- Destinul e cum și-l face omul, zic eu mai mult șoptit. Nu mi-am putut imagina că în fiecare din noi trăiește parcă alt om decât cel pe care îl cunoșteam.

- A fost ca și cum s-ar fi prăbușit barajul unui lac de acumulare, completează cineva. O adevărată dezlănțuire de forțe distrugătoare.

Impresia generală a fost de haos, dar un haos bine organizat. E un adevărat paradox. Vă aduceți aminte de vorbele care au făcut epocă? N-au fost gândite la întâmplare: „Noi muncim, nu gândim”, „*restitutio in integrum*”, „rentabil e să vinzi pe un dolar, ca să scapi de găurile negre”, „să vină investitorii străini”, „nu ne vindem țara”, „statul de drept”, „ne-am luat țara înapoi”.

- Cine poate explica ce s-a întâmplat și se întâmplă cu noi? Întreabă cineva pe care nu l-am mai identificat. Am intrat într-o horă, ne adaptăm după priceperea fiecăruia la ce ni se oferă, de mult nu mai avem de ales.

- Nu! m-am pomenit strigând, și în clipa aceea m-am trezit.

Cui să-i mărturisesc visul? Cine m-ar crede? Există atâta optimism de paradă, proiecte, proiecte, proiecte...

CĂTĂLIN-ANDREI TEODORU: DONAȚII CĂTRE ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ

În original :

Reviste : *Ramuri*, II, nr. 11 ; XV, 9 ; *Răzeșul*, I, nr. 5 și nr. 9.
Data donației: 30 ianuarie 2015.

În copie:

Cărți: Toma P. Chiricuță, *Religia omului de știință*, Tipografia Gutenberg Joseph Gobl, S-sori, 1910; A.C. Cuza, *Naționalitatea în artă*, ed. a III-a, Editura Cartea Românească; C. Chiriță, *Dicționarul geografic al județului Fălciu*, Stabilimentul grafic Socec&Teclu, 1883; C. Chiriță, *Dicționarul geografic al județului Vaslui*, Stabilimentul grafic Socec&Teclu, 1889; Petru Condrea, *Dicționarul geografic al județului Tutova*, Stabilimentul grafic Socec&Teclu, 1887; Constantin Parfene, *Victor Ion Popa. Eflorescență policromă*, I.C.J. Vaslui, 1995; D. Iov, *Covor Basarabean*, București, Imprimeriile grafice Cartea Moldovei, Ath. D. Gheorghiu, 1943.

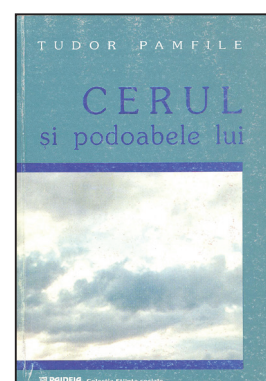
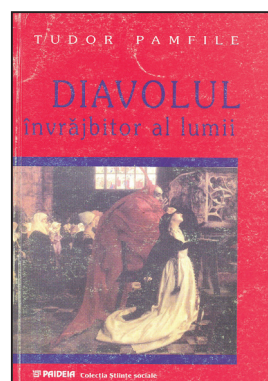
Reviste: *Glasul Nostru*, nr. 1-70, 1931-1936; *Documente răzășești*, nr. 1-9, 1932-1934.

Data donației : 5 martie 2015.

În original :

Cărți: G. Tutoveanu, *Tinereță*, Ramuri, Craiova, 1924; G. Tutoveanu, *Albastru*, ed. a II-a, Editura Minerva, București, 1910; G. Tutoveanu, *Poezii alese*, Editura Casei Școalelor, București, 1924 (2 exemplare); Tudor Pamfile, *Cerul și podoabele lui*, Editura Paideia, București, 2001; Tudor Pamfile, *Diavolul învrăjbitor al lumii*, Editura Paideia, București, 2001; Gh. Vrabie, *Bârladul cultural*, f.e., București, 1938.

Data donației : 1 mai 2015.

Îmbrățișarea

Zadarnic ciocănesc în mine furii
Un trunchi ce pentru tine doar cresc;
Noi tot cântăm, străini de-abisul urii:
O ciocârlie-a înălțimii, tu –
Eu, în adâncuri, orgă a pădurii.

Cântarea noastră-i aprigă și plină,
Nu-i melodie ce plutește lină;
Ne căutăm, cum ne-om mai căuta,
Cu pași setoși alerg în urma ta,
Ca întunericul după lumină.

Vom fi o clipă, oare, împreună?
Privind în noi, prelung, ca-ntr-o genună,
Mă văd pe-un pat de raze și de soapte
Îmbrățișând cu brațele de noapte,
În codrul tainic, creanga ta de lună.

1941

Rondel mamei

Da, morții mor și ei, mereu;
În zarea ei, uitarea-i cheamă;
Și vei muri de tot, tu, mamă,
Când mi-o veni și rândul meu.

De ți-aș fi scris un vers de samă,
Tu ai trăi un leat de zeu;
Da, morții mor și ei, mereu;
În zarea ei, uitarea-i cheamă.

Se lasă fulgii ca o scamă,
Pământul să nu-ți pară greu;
Pe ce ești tu, pe ce-oi fi eu,
Zăpada-ntinde-a ei maramă...

Da, morții mor și ei, mereu.

1953

Din volumul: G. G. Ursu, *Salcâm uituc*,
Editura Minerva, București, 1973.

Rondelul cărților

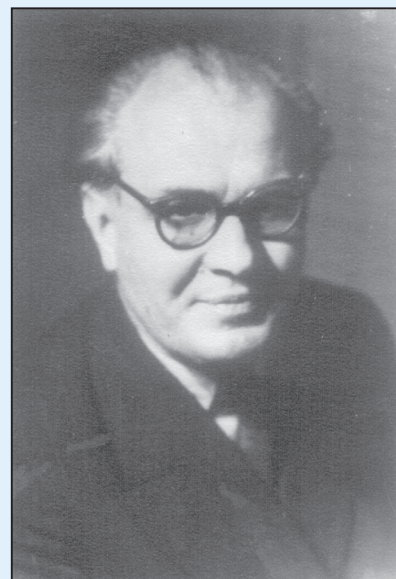
M-afund în cărți ca-ntr-o beție,
Fierbinte sorb paharul plin
Al poeziei, de rubin,
Cu focul și-apa în frăție.

Subțire, albul vieții vin
Coboară visul pe hârtie,
M-afund în cărți ca-ntr-o beție,
Fierbinte sorb paharul plin.

M-ajung miresme de la vie,
Mă-mbată-un strugur cristalin,
Transfigurarea-i bucurie
Și-i o himeră orice chin.

M-afund în cărți ca-ntr-o beție.

1970

G. G. URSU
(1911–1980)

*Academia Bârlădeană urează
membrilor și colaboratorilor ei
Crăciun fericit și La mulți ani.
Să ne dorim ca Anul Nou să
vină cu serieri strălucitoare!*

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.
Anul XXII, nr. 4(61), decembrie 2015, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.
Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef), Ritta Mintiade,
Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

Manuscrisele trimise pe adresa
redacției se publică în ordinea
necesităților redacționale.
Materialele nepublicate nu se
restituie.

Răspunderea pentru conținutul
articolelor publicate
aparține autorilor.

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul domnului IOAN ENACHE - membru al Academiei Bârlădene